

De leening, groot \$ 50.000.000, die door een Amerikaansch consortium zal worden gefinancierd, is door den Regent van China bekrachtigd. De leeningsovereenkomst is ondertekend door den Chineesch minister van Financiën en door den Amerikaanschen gezant te Peking.



## Gemengde Berichten

De officiële sluiting der tentoonstelling te Brussel is onthoeft op zaterdag 6 November, 7 o'uur.

Het uitvoerend comité, aan de laatste tentoonstellingsdagen, roept mogelijk luister wensende bij te zetten, heeft voor zondag en maandag een prachtig feestprogramma samengesteld.

Zondag 6 November, zal te half 10 ure 's avonds, een groot schitterend vuurwerk afgestoken worden op het sportplein; dit vuurwerk zal het grootste en schoonste zijn, dat men ooit te Brussel heeft aangehouden.

Maandag 7 November, zullen muziekcorpsen zich doen hooren in de hofingen, van 5 tot 7 ure 's avonds, zal een groote karnavalsstoet, ingericht met de medewerking der krijgsmusiekcorpsen, de prachtig verlichte hofingen kruisen.

Na afloop van den stoet wordt de tentoonstelling voor goed gesloten.

De Perzische 't van al tot vechten gekomen. De Prosperië heeft bij Sjabar, 11 1/2 K.M. westen van Brie, een detachement van 60 man aan land gezet, om smokkelhandel in wapenen te beletten. De commandant van de Prosperië is een kapitein van het Britsch Indische leger, die geleid wordt in een gevecht. Daarna zijn meer troepen aan land gezet. Deze laatste is geheel onafhankelijk van het aan land zetten van Engelse troepen te Lijnah en de ongeregelde strijd.

De beide slachtingen, — die te New-York en te Chicago — duren nog voort, en blijven gepaard gaan met ernstige onlusten. De stakende bestellers te New-York hebben Woensdagavond herhaaldelijk aanvallen gedaan op z.g. onderkruipers, en 20 personen moesten worden in hechtenis genomen.

De staking der confectiemakers te Chicago neemt ernstige afmetingen aan. Er zijn duizenden stakers; en dezen schijnen vastbesloten, hun eischen door te zetten.

Albert Aziz, oud-Sultan van Marokko, is te Lissabon aangekomen. Hij zal over zee naar Antwerpen en Brussel vertrekken.

Bij het bezoek aan de militaire gevangenis te Gibraltar verbaasde hij zich buitengewoon over, dat de gevangenen niet in ijzeren kooien zaten opgesloten. Nadat hij het gereedschap van den gevangenisgeest had bijgewoond, verklaarde Abdol vertrouwenlijk en met volle overtuiging:

„Als de gevangenen in Marokko zóó werden behandeld als hier, dan zou er geen sterveling meer in de straten zijn te vinden: iedereen zou in de gevangenis zitten.“

Hij komt ook naar Brussel.

Lord Hardinge, de nieuwe onderkoning van India, van Londen vertrokken om zijn taak te vervullen.

Het was tijd om te vertrekken maar de onderkoning bleef om het perron staan praten. De conducteur liet toen den trein afrijden. Lord Hardinge sprong gauw in een goederenwagen. De trein werd nog even tot stilstand gebracht en zoo kon hij in zijn salonwagen komen.

Die conducteur mag bij wezen, geen ambtenaar te zijn der Pruisische Staatspoelwegen. In Engeland wordt terecht geoordeeld, dat de onderkoning de schuldige was.

In Honduras is een oproer uitgebroken. Leider der opstandelingen is generaal Valladares. Volgens telegrafische berichten, door het departement van buitenlandse zaken te Washington ontvangen van den Amerikaanse gezant te Tegucigalpa, is de haven van Amapala gesloten en zijn de eilanden in staat van beleg verklaard.

Te Lissabon, in de wijk Alfama is buitenpeest uitgebroken. De ziekte is officieel herkend. Er zijn vier gevallen, een dodelijk en 31 verdachten.

Vele stakers in Zuid-Wales, waar nu ongeveer 30,000 mijnwerkers den arbeid hebben neergelegd, hebben het voorstel gedaan, om de staking in de koloniën van Zuid-Wales algemeen te maken. Maar de leiders van de Miners Federation hebben tegen dat denkbeeld een waarschuwing doen hooren.

Intussen komen er van verschillende plaatsen uit Zuid-Wales berichten van stakingsongeregeldheden. Aan de woningen van mijnambtenaren wordt schade toegebracht; treinen met arbeidswiel worden door stakers aangevallen en met stenen gebombardeerd; ruiten worden ingeworpen; arbeidswiel worden misdaand.

Het rookkleurig ziet het er dus in de mijn-districten van Zuid-Wales niet uit, al blijft de hoop bestaan, dat de stakingsbeweging zich niet zal uitbreiden.

## BINNENLAND

### BESLUITEN EN BENOEMINGEN.

Bij Kon. Besl. van 23 October is J. F. N. Haner, ogaris te Leeuwarden, benoemd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau; is de heer L. Bizio Gradenigo, consul der Nederlanden in Venetië, met ingang van 5 November, bevorderd tot consul-generaal aldaar, buiten bezwaar van 's Lands schatkist.

Aan den heer Bizio Gradenigo kan in het Nederlandisch geschreven worden:

is aan J. Luyten, eervol ontelgen concierge bij de Hijkakweekschool voor onderwijzers te Maastricht, de ere-medaille der orde van Oranje-Nassau, in zilver, toegekend;

is aan jhr. mr. A. Reijersman, op zijn verzoek, met ingang 1 Januari, eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van griffier der arrondissements-rechtbank te Breda.

### EERSTE KAMER.

Verzameling van vrijdag 4 November.

De Eerste Kamer heeft gister haar agenda afgewerkt: wijziging van enige artikelen der Burgerlijke Pensioenwet, terugbrenging van particuliere landerijen op Java tot het Staatsdomein, regering der Banken van Leening, regeling van beheer en verantwoording der geldmiddelen van Suriname en Curaçao en twee naturalisatie-ontwerpen.

Derom het geldmiddelen-ontwerp passeerden zonder beraadslaging of stemming der Kamer; over de overige wetsvoorstellen hadden min of meer uitvoerige discussies plaats.

Over de nieuwe pensioenbepalingen, waardoor bij pensioenzaken het betrokken departementshoofd wordt uitgeschakeld en dergelijke zaken worden gemaakt tot een kwestie tusschen den Pensioenraad, den minister van Financiën en de Kroon, was de heer R. B. H. niet tevreden. Hij vreesde voor benadeling der belangen van pensioenvragenden en had een regeling van het beroep gewenscht, waarbij de beslissing zou worden opgedragen aan den Centralen Raad van Beroep, of anderszins administratieve regeling. Minister Kolkman bleef echter van gevoelen, dat een regeling van het beroep moet wachten op de administratieve rechtspraak; terwijl hij aantoonde, dat voor onzekerheid bij de betrokkenen geen vrees behoeft te bestaan, o.m. omdat voor hen beroep openstaat bij den Raad van State.

Het wetsontwerp werd zonder stemming aangenomen.

Over het wetsontwerp betreffende de particuliere landerijen op Java spraken de heeren Waller, Van Nierop en Laan. Beide eerstgenoemde bleken warme voorstanders van terugbrenging der landerijen tot het Staatsdomein, om zodoende wegneming der bestaande misstanden te verkrijgen; doch zij hadden gaarne eenige meerdere inlichtingen ontvangen omtrent de wijze, waarop de Regering de zware taak, waarvoor zij bij ontginning en exploitatie der onteigende gronden komt te staan, denkt te vervullen en omtrent de kosten, die uitvoering van de wet zal meebrengen.

Minister De Waal Malefijt gaf in zooverre meer inlichtingen, dat hij nog eens opomde welke bezwaren aan particulier landbezit zijn verbonden vooral voor de opgezeten. Meer kon hij echter niet uit te maken, dat nu alle particuliere landerijen zullen worden onteigend doch wil alleen de Regering een wapen in handen geven, om te kunnen ingrijpen, als het noodig is.

Alles, ook de kosten, hangt dus verder van de omstandigheden af. In dit opzicht ontving Z.E. de heer Van Laan, die meende dat bij zulke groote belangen als waarom het hier gaat, financiële overwegingen niet te zwaar mogen wegen.

Bij dit ontwerp kwamen ook de heeren-diensten op particuliere landerijen ter sprake. De Minister was het met den heer Van Nierop eens dat het recht tot heffing van de diensten onwettig was verleend; doch plotselinge afschaffing, zooals genoemde afgevaardigde wenschte, achtte Z.E. om verschillende redenen bezwaarlijk. Wel beloofde hij naar geleidelijke vermindering te zullen streven.

Ook dit wetsontwerp werd zonder stemming aangenomen.

Ten slotte de wet op de Banken van Leening. De heeren Van Leeuwen en Starkenborch hadden vooral bezwaar tegen de door de Tweede Kamer ingevoegde bepaling, dat Gemeente besturen verplicht zullen zijn een gemeentelijke Bank van Leening op te richten als de behoefte daaraan blijkt, dit laatste ter beoordeling van Gedeputeerde Staten. Hierdoor wordt, meenden zij, de gemeentelijke autonomie aangetast, daar aan Gedeputeerde Staten een deel der gemeentelijke bestuurszaak wordt overgedragen. Minister Leeuwerker gaf dit echter allermist toe. Hij hield vol, dat in meer gevallen op dergelijke wijze wordt gehandeld en betoogde voorts, dat banken van leening niet persó een gemeentelijk, doch een algemeen belang zijn.

Met de toeneming der bemoeiingen van de burgemeesters door deze wet, waartegen genoemde afgevaardigden eveneens bezwaar hadden, zal het wel meevallen, meende Z.E. Komen er echter moeilijkheden, dan hoopt hij, dat hij daarvan mededeeling zal ontvangen, opdat hij zoo noodig daarin zal kunnen voorzien.

De heer Van Leeuwen was niet voldaan door het Ministerieel betoog en vroeg stemming over het wetsontwerp, dat evenwel met 23 tegen 4 stemmen — er was dus nog juist één lid meer dan noodig was om te kunnen beslissen! — werd aangenomen. Met den heer Van Leeuwen stemden tegen de heeren Laan en Van Haren.

Vermeendelijk komt de Kamer de voorlaatste week van November weer bijeen.

### Mgr. Meuwissen.

Een uit Paramaribo ontvangen telegram bericht, dat Mgr. Meuwissen op de terugreis is naar Nederland. (Tijd.)

### Mgr. Vuytsteke.

Bij Kon. besl. van 23 October is Mgr. M. A. M. Vuytsteke, titulair bisschop van Charadrus, erkend als Apostolisch Vicaris van Curaçao.

### Centraal-Adviseur van den Ned. R. K. Volksbond.

Z. D. H. de Bisschop van Haarlem heeft benoemd tot rector van het St. Joannes de Deo Geesticht te Amsterdam, den Welcerv. heer P. Stroomer, pastoor te Lambertschagen.

Rector Stroomer is tevens benoemd tot centraal-adviseur van den Ned. R. K. Volksbond en tot geestelijk adviseur der afdeling Amsterdam van genoemden bond.

Rector Stroomer zal voor velen geen onbekende zijn. De nieuw-benoemde adviseur was kapelaan van de Magdalenakerk buiten de Haarlemmerpoort te Amsterdam.

### AMSTERDAM, 5 Nov.

#### Gemeentebegroeting.

De heer Wibaut vroeg of niet wenschelijk is, een bijzondere commissie voor het bouw- en woningtoezicht te benoemen. Ook wethouder van den Bergh was het eens met de noodzakelijkheid hiervan, terwijl de burgemeester overweging toezogde.

De heer Stroomer behandelde het gebouwd in de Ferdinand Bolstraat en meende hierin gevaar te zien voor de kleine handeldrijvers.

Een zoodanig optreden is niet goed te praten en het nut niet te bewijzen. Hierop antwoordde de wethouder, dat de betrokkene altijd in hooger beroep kan gaan.

De algemeene beschouwingen over het hoofdstuk Onderwijs werden geopend door den heer K. de Vries, die in de gemeente veel zag ontbreken van wat een cirkel van gemeentezorg moet worden genoemd.

De toestand bij het onderwijs achtte spreker niet gezond en vooral werd door den heer K. de Vries de overvulling der klasselokalen gecritiseerd en het gebruik der speelplaatsen voor klasselokalen. Voor de bevordering van handarbeid wordt zoo goed als niets gedaan en vele kinderen verlaten de school voor zij de hoogste klasse hebben bereikt. Voorts behandelde spr. nog de salarissen der onderwijzers.

Ten opzichte van de bekende onderwijs-circulaire van B. en W. beklagde spr. het, dat onderwijzers aan de Kroon vernietiging der circulaire hebben aangevraagd. Ook de heer Den Hertog wenschte, evenals de heer K. de Vries, vermindering van het aantal leerlingen. (Over de onderwijs-circulaire zeide de heer Den Hertog, dat als hoolden van scholen aan klasse onderwijzers zouden verbieden om de ouders der kinderen te spreken, de onderwijzers zich dan moeten beklagen bij den Wethouder.

De heer Fabius zeide, als lid van den Raad, verheugd te zijn over iedere bijzondere school, omdat daardoor de lasten van het onderwijs verminderen. Zoolang echter een deel der burgerij de openbare school verkiest dient hierover te worden gezorgd. Onjuist acht spr. het, dat de openbare school in opspak is gebracht door de circulaire.

Wethouder de Vries deelde mede, dat wie prijs mocht stellen om te vernemen hoeveel het aantal leerlingen, zelfs onder een revolutionair wethouder is toegenomen, door de cijfers kan constateeren, dat dit 14 leerlingen bedraagt.

B. en W. denken er niet aan de circulaire in te trekken. B. en W. vinden het minstens interessant de beslissing van de Kroon af te wachten.

In de avondzitting werd door den heer van Kuykhof aangehouden op zoveel mogelijk eenheid in het onderwijs om bijv. de bezwaren bij verhuizingen te ondervangen.

Het adres van het hoofdbestuur van Noso-komos Nederlandsche Vereniging tot bevordering der belangen van verpleegsters en verplegers om te besluiten tot het aanstellen van schoolverpleegsters werd ondersteund door den heer K. de Vries.

Wethouder Jitta deelde mede, dat B. en W. het bij de bestaande politieke niet noodig oordeelen.

Door den heer Ter Haar werd gevraagd welk nut het kan hebben indien een schoolarts eens in de twee maanden een schoolbezoek en dan nog niet eens alle klassen. Wethouder Jitta kon zich niet voorstellen dat dit gebeurde, de heer Ter Haar had het van een schoolhoofd vernomen.

Door wethouder de Vries werd ontkenend geantwoord op de vraag van den heer Kete-laar of Burgemeester en Wethouders zich reeds hebben verstaan met kindervoeding, om schoolvoeding ook 's omers voort te zetten en zomers een ontbijt te verstrekken. Indertijd bleekten de stemmen over een dergelijk voorstel des heeren Kete-laar.

Aangenomen werd het voorstel van den heer Kete-laar om de f 4200 subsidie voor de vereniging 'Voor de Jeugd' te verhoogen tot f 5000. Verder werd goedgekeurd de voordracht van B. en W. om aan de afdeling Amsterdam van de vereniging 'Volkskondwies' ten behoeve van het onderwijs aan zieke kinderen voor 1911 een subsidie toe te kennen van f 1000.

De heeren Posthumus Meyers en Voltrug drongen op spoed aan bij den bouw van de 3e ambachtsschool, waaraan groote behoefte bestaat.

Goedgekeurd werden o.m. de voordracht van B. en W. om aan de Vereniging tot bevordering van vakonderwijs in het kleedermakers- en nasatersbedrijf te Amsterdam in 1911 een subsidie toe te kennen van f 3750, ten behoeve van de door haar op te richten vak-school voor kleedmakers, en de voordracht van B. en W. om aan de afd. Amsterdam van den Nederlandschen Roomschen Katholischen Volksbond, ten behoeve van hare vakschool, voor 1911 een subsidie toe te kennen van f 2250.

De subsidie betreft eens verhoogen van f 1850 op f 2250 tot verbetering van de weden van den directeur en van elf leeraren der school.

Door den heer Nuyens werd gevraagd wat de gemeente zal doen, wanneer de vereniging niet voldoende voorziet in de behoefte aan scholen voor achterlijke kinderen. Spr. kan zich niet vereenigen met de subsidie-voorraad, dat de leerling eerst een jaar de lagere school moet hebben bezocht.

Wethouder de Vries deelde mede, dat de Tesselchedeschool voor de school voor zwak-zinnigen zal worden ingeruid.

#### Monseigneur Koning.

In het gebouw van den Werkenden Stand zal in de Centrale Raadsvergadering, morgen-middag te houden, monseigneur Koning afscheid nemen van den Nederlandschen Roomschen Katholischen Volksbond.

#### Het Munias.

Het voorstel van den heer Wibaut, om den prijs van het munias te verlagen, zal niet bij de begroting, maar eerst bij een volgende bijeenroeping van den Raad worden behandeld.

#### De moord op de Nicolaas Witsenkade.

De belangstelling voor de terechtzitting over de afschouwelijke moord op de Nicolaas Witsenkade was indien dit mogelijk ware den tweeden dag nog groter dan bij den eersten dag der zitting. Onder de nieuwgeïgelen was zoowel op de gerechtsrechter als op de meerdertal.

Het getuigenverhoor werd voortgezet. Hieraan zij slechts ontleend, de getuigen van een zuster van de vermoorde en wat deze van de beklagenswaardige eenige uren voor haar sterf vernam. De vermoorde zeide toen n.l., dat de aanslag was bedreven door twee vermoorde mannen, die haar om geld vroegen. Haar zuster had haar daarop om het onwaarschijnlijke aan te toonen, het verhaal uit de courant voorgelezen. Mevrouw Witsa had de schouders opgehaald en gezegd, dat zij nooit had geweten, dat Imke een vrijer had.

Verder vertelde zij, dat de twee vermoorde mannen geld van haar hadden geëischt en dat zij van de gelegenheid om dit te betalen had gebruik gemaakt door naar het venster der woonkamer te snellen. Mevrouw Witsa had zelfs de stem van een der aanranders herkend: het zou een neef zijn geweest, een sekere A. Vischer. Beiden is echter dat dit niet zou geweest kan zijn. Op het vermoeden in de krant uitgesproken, dat Imke de daad zou hebben gepleegd had mevrouw Witsa de schouders opgehaald.

De deskundigen kwamen omtrent de geestvermogens van Imke Beetsma tot de conclusie, dat zij ten tijde dat het haar ten laatste gelege delict werd gepleegd, niet lijden was aan gebrekkige ontwikkeling of zielelijke storing harer verstandelijke vermogens, waardoor dit feit haar, indien bewezen, niet zou kunnen worden toegerekend.

Omtrent beklagde Ronner luidde de conclusie, dat beklagde het hem ten laatste gelege feit, met het oog op de ontwikkeling en den toestand zijner verstandelijke vermogens, niet kan worden toegerekend. Men acht opname in een krankzinnigengesticht voor beklagde wenschelijk.

Toen dit werd voorgelezen, sprong Pieter Ronner met een krachtigen op uit de bank der beklagden en riep, dat hij dan nog liever in de bijes ging.

De beklagde moet zeer vatbaar zijn voor suggestie en op dat oogenblik moet hij niet juist beseffen, wat hij doet.

De officier van justitie distilleerde uit het getuigenverhoor nader de feiten en zeide dat het vermoeden gewettigd is, dat Imke de jay van Ronner heeft aangehouden, waardoor mevrouw Witsa meende twee mannen voor zich te zien.

De officier van Justitie achtte hier aanwezig een vastberaamd plan en een invloed uitlofen op elkander. Als bewijs deed spr. gelden de gebelken onwaarschijnlijk en elkanders tegenpraak. Als een ander is aangenomen, dan zijn beklagden in ieder geval schuldig aan poging tot diefstal. Beiden acht de officier verantwoordelijk voor elkanders handelingen.

De eisch tegen Imke Beetsma is 15 jaar en tegen Pieter Ronner 12 jaar.

#### Besrijding van den rooker.

Hier ter stede is opgericht een afdeling Amsterdam der Nationale Vereniging tot bestrijding van den rooker.

Het voorloopig bestuur bestaat uit de heeren: Verster, 1e voorz., G. G. v. d. Velden 2e voorz. Iitor Jr., 1e secretaris.

Mr. H. H. de Boer, 2e secretaris, S. L. Pool, 1e penningmeester, De Haan, 2e Penningmeester, Jonkv. E. Boddart, J. Douwes Jr., van Harnersveld.

Woensdagavond wordt in 'Eengedindeid' de eerste algemeene vergadering gehouden, waarin de verkiezing van een definitief bestuur zal plaats hebben.

#### De quaestie in de Blasiusstraat.

Mr. van Anrooy heeft appli aangeleekend tegen het vonnis van den president der Recht-bank, inzake het geschil tusschen de heeren Hommes en Van de Waal en J. F. Kampen Jr.

#### De nieuwe huizen van Rochdale.

Gisteren had in het gebouw der Maatschappij tot Bevordering der Bouwkunst de aanbesteding plaats der vijf huizen, welke ten behoeve der Coöperatieve Bouwvereniging 'Rochdale' in de van Benningstraat zullen worden gebouwd. Ingekomen waren 9 bijtellen. Hoogste inschrijver was F. Luiten alhier voor f 53,900, laagste inschrijver J. Bas, eveneens alhier, voor f 41,441.

#### Amsterdamsche Juweliers-Vereeniging.

Het bestuur der Amsterdamsche Juweliers-Vereeniging heeft een bloc ontslag genomen, omdat het zich niet kon vereenigen met de tactiek welke de leden tegenover den Alg. N. Diamantbewerksbond wenschten te volgen.

#### Tentoonstelling.

Naar vijf vernemen zullen de Eerw. Zusters-Missionarissen van Maria, Hemonylaan 129, tegen het einde dezer maand een tentoonstelling houden van werken, grootendeels door hunne leerlingen vervaardigd.

Dat de R. K. families deze tentoonstelling drak bezoeken vooral met het oog op hunne inkoop voor het St. Nicolaasfeest.

Belangstellenden zullen ook de leerlingen in de huishoudschool werkzaam kunnen sien.

#### De uitvoering der Damplannen.

Ten aanzien van zes of zeven der percelen, begrepen in de Damplannen, bestaat zekerheid, of nagenoeg zekerheid, dat ze door eenvoudigen verkoop in het bezit der gemeente zullen overgaan. Ter voldoening aan de voorschriften der wet, zijn den 1en November de dagvaardingen voor de onteigenings-procedures verzonden aan die percelen, welke nog niet aan de gemeente zijn verkocht.

Echter kan verwacht worden, dat hangende de procedure nog tal van percelen bij minnelijke schikking, in handen der gemeente zullen komen.

#### Concert-Artis.

Zondag 6 Nov., aanvang 2 uur, te geven door het Amsterdamsch Orkest, dirigent Fr. v. Diepenbeek. Concertmeester G. J. Lingeman.

Eerste Deel. 1. »Salut a Vienne» Marsch, L. Canne. 2. Ouverture »Die Irrfahrt um's Glück», F. v. Suppe. 3. »Weaner Mad'nc'» Walzer, G. M. Zährer. 4. Largo, J. F. Händel. 5. Fantasia »Der Tribut von Samara», Gounod. Tweede Deel. 1. Ouverture »Le Moulin de la Rocher», Heissiger. 2. »La Housarde» Valse Militaire, Canne. 3. »Die Mühle im Schwarzwald», Eilenberg. 4. Poupourri »Der Bettelstudent», Müllacker.

#### Programma

van het Abonnements-Concert, onder leiding van den heer Willem Mengelberg. Zondag 6 November. — 2 1/2 uur.

1. Symphonie (Militaire) G. gr. t. Jos. Haydn. 2. Liederen, Em. Moor. (Voor Zang met Orkest-begeleiding, voor te dragen door Mevr. Marie La Roy. — Pause. — 3. Voorspel van het Lohengrinfestspiel »Parsifal», R. Wagner. 4. Liederen, Em. Moor. (Met Klavierbegeleiding door den Componist, voor te dragen door Mevr. Marie La Roy.) 5. Rhapsodie pour grand Orchestre (Op. 110), Em. Moor.

Aardappelenmarkt, 5 Nov.  
Friesche borgers 12.60 a 2.80.  
Friesche blauwen 12.40 a 3.—.  
Friesche bonten 12.70 a 3.—.  
Zeeuwse bonten 12.60 a 3.40.  
Zeeuwse blauwen 12.60 a 3.25.  
Zeeuwse elgenh. 13.— a 3.30.  
Hillegom kralen 10.— a 0.—.  
Eigenheimerspoeters f 2.10 a 2.40.  
Andijker muizen gr. f 0.— a 0.—.  
Andijker muizen kl. f 0.— a 0.—.  
Andijker blauwen f 0.— a 0.—.  
Drentsche elgenh. f 1.70 a 2.60.  
Lipolder elgenh. f 0.— a 0.—.  
Geldersche blauwen f 0.— a 0.—.  
Drentsche ruiten f 2.50 a 2.60.  
Aanvoer 3 ladingen.

## Laatste Berichten

BRUSSEL, 4 November. Hedendaagse brak een nieuwe brand uit op de tentoonstelling in Bruxelles Kermesse. Verscheidene houten gebouwen werden door den brand vernield. De pompiers en grenadiers uit Brussel waren behulpzaam bij het blussingswerk. De schade is belangrijk.

#### ENSCHEDE, 5 Nov.

Morgen, Zondagavond, optreden van den bekenden komiek Abraham de Winter van Breda, het St. Aloysiusgebouw, alhier. De entree is gesteld op 30 cent, 2e rang 25 cent, Galerij 15 cent, terwijl op den dag der uitvoering gelegenheid bestaat tot het bespreken van gereserveerde plaatsen, tusschen 12 en 1 uur.

De opbrengst van deze uitvoering komt ten bate van het Fonds »Huis in Nood».

Twee rijwielen, voor eenige dagen ontreemd ten nadeele van B. en J. alhier, werden heden teruggevonden te Urelo, en in een boesbrand aan de Houtsteigerweg. Van een der fietsen waren de banden totaal vernield. De rijwielen werden door de politie alhier in beslag genomen.

Tot slager aan de N. V. Enschedesche winkel, afd. slagerij, is benoemd de heer H. ter Molen te Koog-Zaandijk.

In de vergadering van den Raad dorer gemeente' werd met 15 tegen 3 stemmen besloten, aan H. M. de Koningin te verzoeken, om met ingang van 1 Januari 1911, voor den tijd van 5 jaar, het maximum der vergoedingen tot verkoop van perkken drank in het klein te bepalen op 85, overeenkomstig het aantal inwoners.

Verder werden B. en W. gemachtigd tot den onderhandelen verkoop van het bouwterrein aan den Haaksbergerstraat, hoek Nijverheidsstraat, aan de firma O. Eeuwens en Co. te Amsterdam, tegen den prijs van f 20 per vierk. meter. De bedoeling dezer firma is op dit terrein, groot 583 vierk. meter, een calcu-luuroom, met daarachter gelegen zaal voor bioscoopvoorstellingen te stichten.

#### R. K. A. V.

Zondag a.s. insandvergadering. De agenda bevat: 1. Installatie. 2. Verslag bondsvergadering. 3. Bestuursverkiezing. 4. Ziekteverzekering. 5. Mededeelingen.

#### Trouwe opkomst verzocht.

R. K. Textielbewerks-gilde »St. Willibrord». Ledenvergadering op Donderdag 10 Nov., des avonds 8 uur in het St. Aloysiusgebouw. Agenda: 1. Mededeelingen. 2. Halfjaarlijkse verslag van secretaris en penningmeester. 3. Verkiezing van een afgevaardigde voor den districtraad.

## Plaatselijke Berichten.

Amersfoort, 5 Nov. Herinnerd zij, dat morges hier alleen geopend is de apotheek van den heer D. H. G. Itmann, Langestraat 9.

Zoolen men weet is in de jongste raadszitting de motie-Evelde a. a. over de Handels-school aangehouden tot de volgende vergadering, mits deze plaats hebbe voor de winterzitting van de Provinciale Staten.

De vergadering nu zal plaats hebben op Dinsdag 8 November met als eenig punt op de agenda:

Voorstellen van Burg. en Weth. en motie van de leden H. W. v. Evelde a. a. betreffende de Handelschool.

In hun antwoord op deze motie schrijven B. en W.:

»Naar aanleiding van de motie betreffende

de handelschool, die door uwe leden H. W. v. Evelde, O. J. Plomp, D. Geritaten, N. Vela Hoven en M. R. N. Oosterveen in uwe vergadering van 1 Nov. j. is ingediend, hebben wij heden een bespreking gehad met het bestuur van de ver. »Handelschool voor Amersfoort en omstreken».

Het bestuur heeft ons medegedeeld, dat, zoodra de beschikking over de noodige subsidies verkregen zal zijn, het bestuur onverwijld zal beginnen met de noodige voorbereidingen en de exploitatie der school gaarne zal ter hand nemen.

Aanname van de motie zal dus, indien ook de provincie medewerkt, stellig exploitatie van een dergelijke school in de gemeente tengevolge hebben. Bezwaar tegen aanname van de motie bestaat bij ons college niet.

## FIRM

Wed. en Gebr.

## Staffhorst,

Wittevrouwenstraat No. 32,

Teleph. 997.

Jacobbrug, Oudegracht 140,

Teleph. 998.

SENATUS VETERANORUM

VENDITOR.

Handel in onvervalschte Cognac.

Benigste DIRECTE importeurs

te deser stede.

Cognac Bons Bois

Is een reclamemerk onzer firma wordt

door ons met veel succes verkocht

en geniet de volle tevredenheid

der vele verbruikers.

p. flesch f 1.20, p. liter f 1.40.

per fl. per L.

Cognac Fine Bois 1.40 1.60

Cognac Imperial 1.60 1.80

en hooger. (6512)

Al onze Cognacsorten zijn per halve

flesch of halven liter verkrijgbaar.

## HOOGWEEGEN & Co.

ARNHEM.

Effecten. — Coupons.



# Extra Aanbieding - VAN - Bontwerk

# Grand Bazar Français. Extra Reclame-Aanbieding van BONTWERK. alleen WOENSDAG 9 NOV. a.s. verkrijgbaar.

# Extra Aanbieding - VAN - Bontwerk

Daar wij, zooals andere jaren, onze geachte cliëntèle der stad van deze buitengewone aanbieding wil doen profiteren en door de enorme drukte der gewone reclamedagen, hebben wij besloten tot deze extra aanbieding, opdat dan onze cliëntèle meer op haar gemak over de qualiteiten en buitengewoon lage prijzen zal kunnen oordelen.

**DAMESBONTEN**, model »Etoile», zwart of donker Chincilla, met Satijn gevoerd 1 3.27 en 1 4.37  
**DAMESBONTEN**, merk »Etoile», Satijn gevoerd, 4 staarten, rugrijde, 2 staarten, laag 1.50 1 6.57

**DAMESBONTEN**, model »Etoile», echt Ners, met zijden passementerie, Satijn gevoerd, 2 modellen 1 1.49 en 1 4.97  
**DAMESBONTEN**, model »Etoile», donkerbruin bont of lapin rasé zwart, met kop en staarte, 3 modellen 1 0.71, 1 0.91, 1 0.99

**DAMESBONTEN**, model »Toque», dubbel rand, zwart loutre, kopje en staart, 3 modellen 1 1.21 en 1 1.34  
**DAMESBONTEN**, model »Toque», met dubbel rand, zwart loutre met 2 pom-poms of bruin bont met staart en kopje 1 1.09

**BONTBONTEN**, voor Dames, nieuw model met dubbel rand en ronde bol, facon zwart loutre, 2 modellen 1 1.09 en 1 1.34  
**BONTBONTEN**, voor Dames, groot model zwart bont, dubbele rand, Satijn gevoerd 1 2.34

**Bezoek alvorens Uw Bontwerk te koopen, onze speciale afdeeling BONTWERK, waar U de meest uitgebreide keuze vindt in alle soorten en prijzen.**

**ZIE ONZE ETALAGES.**

Dinsdag 8 November zullen de Echtheidien  
**MATHIJS WESTDORF**  
EN  
**ALIJDA KEMMING**,  
dankbaar aan God, den dag herdenken, waarop zij voor 50 jaar in het huwelijk traden. (6795)  
St. Josephgeesticht Venray.  
**N.J. LANKHORST & ZONEN**  
SNEEK  
ZEGGEN, FUIKEN  
SCHAKELS, VISSCHER-ARTIKELN

**Paleis v. Volksvlijt**  
AMSTERDAM.  
**N.V. »HET TOONEEL»**  
Directeur: **WILLEM ROOIJJAARDS**.  
**Zondag 13 November**  
Eerste voorstelling van  
**LUCIFER**,  
Toneelstuk van **JOOST v. D. VONDEL**.  
Muziek van **HUBERT OULPERS**, uitgevoerd onder leiding van den Componist.  
Dekens en costumes naar ontwerpen van **R. N. ROLAND HOLST**.  
Regie: **WILLEM ROOIJJAARDS**.

Voorhanden bij:  
**WED. J. R. VAN ROSSUM**  
- UTRECHT -  
De Nieuwe Uitgaaf-Dessain van het  
**Breviarium Romanum**.  
Nieuw formaat (zakboekje).  
Lengte 14 1/2 c.M. Breedte 8 c.M.  
Dikte 12 m.M. - Gewicht 110 Gram.  
Duidelijke, heldere letter.  
Prijs met inbegrip van het proprium. Marekijn-ieder no. 2, bulgama, vergulde snede, ronde hoeken, 16.50  
Schaapleder, vergulde snede, ronde hoeken, 15.-

**Enschede.**  
Door bemiddeling van den Heer **N. J. VROKLAGE**, - Durningerweg, wordt het Dagblad **HET CENTRUM** onmiddellijk na aankomst van trein 6 uur 20 min. aldaar bezorgd.  
Abonnementsprijs f 1.30 per drie maanden, met gratis geïllustreerd Zondagsblad.

Verschenen bij de N.V. Dagbl. en Drukkerij **HET CENTRUM**:  
**Keur van Echte Martelaars-Acten.**  
Uit de eerste eeuwen des Christendoms.  
Bijeenverzameld en in het Nederlandsch vertolkt door **L. HAGEN C.S.S.R.**  
177 pagina's, Prijs 75 cts. franco per post 79 cts.  
Verkrijgbaar aan onze Bureau's: **AMSTERDAM Singel 192; UTRECHT Janskerkhof 21; ARNHEM Hommelstraat 3a**, bij onze Agenten en bij den Boekhandel.

Hedenocht even na twaalf uur brak brand uit in een perceel aan de Kampstraat, waarin gevestigd is de kofferfabriek van den heer **V. Duinen**.  
De brand nam zoo snel in hevigheid toe, dat het de betrekkelijk spoedig aanwezige brandweer slechts mocht gelukken de belendende perceelen te redden. Het fabrieksgebouw brandde geheel uit. Hoewel het personeel van de brandweer alle krachten inspannen, werd weinig water gegeven, daar de druk op de waterleiding oudergewoonte zeer gering was.

\* **Almelo**, 8 Nov. Onze koster, Th. Eustebroek, herdacht Donderdag zijn 25-jarige ambtsvervulling aan de R. K. Kerk alhier.

Door den seererev. heer **Deken** werd hem met de h.h. kerkmeesters een gouden horloge met ketting aangeboden, terwijl de koorzangers hem een kruis met beeld schenken.

Bij de verdere blikken van belangstelling, die hem dien dag van verschillende zijde werden geboden, voegen ook wij aan onzen agent deze toe.

\* **Maasbommel**, 1 Nov. De gemeenteraden van Bosch en Heerendaal hebben besloten om bij te dragen de hun toegedachte en gerekende evenredigheidsbedragen in de voorbereidingskosten eener spoorwagverbinding Nijmegen - Heerendaal op Guldorich terzijde; dat de gemeenten **Rossum** en **Driel**, de polders Heerendaal, **Rossum** en **Driel** nu spoedig mogen volgen.

\* **Dordrecht**, 4 Nov. Heden had in tegenwoordigheid van Burgemeester en Wethouders van Dordrecht en havenmeester en verdere autoriteiten, de officiële proeftocht plaats van de eerste der twee voorboten, in aanbouw bij de N.V. Scheepwerf »Dordrecht» en bloken schip en machine uitmakend te voldoen.

Het gehele schip wordt elektrisch verlicht en heeft een stoomstuurinrichting. De beide stoommachines, werkende op twee schroeven alsmede de stoomketel met een gezamenlijk vermogen van circa 250 P.K. zijn vervaardigd door de firma G. Gips & Zonen alhier, en geven het vaartuig een snelheid van circa 18 K.M.

De bouw werd geheel uitgevoerd volgens de plannen en onder toezicht van den heer **W. H. M. de Gelder**, scheepbouwkundig ingenieur alhier. Met deze schroefbooten en de op Zijner drecht varende raderboten heeft de gemeente Dordrecht, thans een veertiende, welke door geen ander in ons land overtroffen wordt.

\* **Oldenzaal**, 9 Nov. Zondag a.s. viert het St. Aloysius-patroonaat zijn 3e jaarfeest. De feestavond zal beginnen om 7 uur. Behalve toespraak van den erv. directeur en uitreiking der diploma's aan vertrekende leden, staan op het programma twee aardige bijspelen, nl.: »De dertiende kloklag» in twee bedrijven, en »Stotteraars in soorten», 1 bedrijf; uit te voeren door de jongentoonceelclub, ald. van het St. Aloysius-patroonaat.

Toegang hebbende de ouders der leden, donateurs en arbeiders, benevens de leden der R. K. Arbeidersvereniging, daar de feestavond georganiseerd wordt in het St. Josephgeest. Tevens zullen ca. 1500 bekijkende aantal entreekaartjes à 15 ct. verkrijgbaar gesteld worden.

\* **Gorinchem**, 4 Nov. Allerheiligen was dit jaar voor Gorinchem een gewichtige dag. Na een heerlijke, van overtuiging tintelende rede, uitgesproken door den Welw. vader **Borromaeus de Grave**, worden hier een kruisverbond en een Mariavereniging opgericht, het eerste met 42 leden, onder wie 9 geheelonthouders, de laatste met 96 leden, van welke 22 geheelonthouders. Deze getallen zijn thans reeds geklommen tot resp. 51 en 119.

Als voorloopig bestuur van het Kruisverbond werden gekozen: J. W. H. Stappers, president A. M. Damave, secretaris, J. Garnier, penningmeester, W. Dekkers Sr. en N. v. d. Oord.

perioden, met toepassing op de beweging, zonder wrijving, van een zwaar punt op den bodem eener vaas», de heer **H. J. E. Beth**, geboren te Rotterdam en Nispen; doctoraal examen in de Nederlandsche letteren mei. **J. M. Kuyper**.

Te Amsterdam zijn bevorderd tot arts de heeren: **J. H. I. Goyarts**, geb. te Steenbergen, en **H. A. J. Laret**, geboren in Suriname (district Nickerie).

Gezraagd voor het 1ste gedeelte van het arts-examen de heeren: **J. H. Hanneman** en **E. C. T. de Kock** van Leeuwen.

**Examen vrije- en ordeoefeningen der gymnastiek.**  
Rotterdam (Voormiddag). Geef. 3 mannelijke en 3 vrouwelijke cand. Geslaagd de heer **D. Hoek**, Schiedam, en de dames **G. van Halwijn**, Krimpen a. d. Lek, en **Ch. A. van Daalen**, 's-Gravenhage.

**Prof. dr. J. M. van Bemmelen.**  
De neator der Nederlandsche schoolkinderen, dr. **J. M. van Bemmelen**, oud hoogleeraar aan de Leidseche universiteit, herdacht gisteren zijn 80sten verjaardag.  
Naar aanleiding van dien verjaardag had zich uit vrienden en uit leerlingen een commissie gevormd om den scherpzinnigen onderzoeker op het gebied der chemie een waardige hulde te bieden. Aan het hoofd der commissie bestaande uit 27 Nederl. en buitenlandse geleerden stonden de heeren: prof. dr. **H. A. Lorentz**, voorz., dr. **W. P. Jorissen**, secr., en **P. J. Montagne**, penningen.

**De dagen van smart tellen dubbel.**

De jonge lieden en de jonge meisjes moeten bedenken dat de dagen van smart, de dagen van ziekte dubbel tellen in het leven. Indien zij niet vóór den leeftijd verouderd wilt zijn, vermijdt dan de dagen van ziekte. Dat is heel goed mogelijk. Indien uwe gezondheid te wensen over laat, vermijdt het dan ziek te blijven, neem een goed geneesmiddel, een geneesmiddel dat deugdelijk is bevonden en maakt u zelf niet van streek met vruchteloze pogingen en middelen zonder waarde. Onder de goede middelen kunt gij de **Pink Pillen** kiezen die sedert talrijke jaren ieders dat de onbetwistbare bewijzen van genezing geven. Vandaag willen wij u spreken over de genezing van **Mej. K. Faas**, een jong meisje te Axel, waarvan wij hier het portret afzenden.



Mej. FAAS. (Cl. Elsinga.)

»Sedert den leeftijd van 16 jaren, schreef zij ons kort geleden, heeft mijn gezondheid mij veel moeite en zorgen gegeven, terwijl zij onbarend veel geld nutteloos heeft doen uitgeven. Door den groei bezocht, heb ik van mijn 16e jaar aan bloedarmoede geleden; ik had geen eetlust en geen krachten meer. Ik beklagde mij voortdurend over zware schelle hoofdpijnen, kloppingen en steken in de zijde. Tot in deze laatste tijden heb ik geleden en nutteloos middelen ingenomen. Alleen de **Pink Pillen** hebben mij goed gedaan. Van af de eerste dagen dat ik met het gebruik daarvan ben begonnen, heb ik mij beter en tegelijk sterker gevoeld. Zij hebben al mijne pijnen doen verwijderen, en nu ben ik geheel en al krachtig en zeer gezond.»

Indien gij aan de dagen van smart en de dagen van ziekte wilt ontkomen, vergeet dan niet de **Pink Pillen**. Na zooveel personen genezen te hebben, zullen zij zeker u ook genezen. Prijs f 1.75 doos, f 9 de 6 doozen. Verkrijgbaar: General-Depot van Eeghenlaan 22 te Amsterdam. A. van Tuijl, Paleisstraat 13 en Gliban & Co., Heiligeweg 42, Amsterdam. H. Linnewiel, Janstraat 17, Arnhem, G. B. Holst Entbedde, enz. enz. »Wacht U voor namaak.» (6742)

## INHOUD VAN TIJDSCHRIFTEN.

**De Katholiek**, November 1910.  
Dr. **Felix Ruitten** geeft ditmaal een artikel en wel over **Frederik Chopin** op zijn honderdsten verjaardag.

»Koren en laurier: strooit purperen en bloedige rozen over groene zegewijgen voor zijn nagelachenis» - lauwere voor de liefde van zijn hart, en rozen voor de smarten van zijn liefde; bindt de bleekte bloemen des leeds te samen met de blauwe violen van den weemoed: laat anemonen dalen als een sterrenregen van stille treurnis over den donkeren gloed van benkeloof; en spreidt voor zijn herinnering het groen, dat zijn land overschaduwde, denetaktken en sparretwijgen, - en de bloemen zijner beemden, de bloemen zijner geliefde landouwen de bleekte en purperen iris, en de witte met het gouden hart, de waterlelie, de bloemgeworden droom der rimpellooze plassen.

»Polen der verdrukking, Polen, land der droefheid, der verdrapping, gij zijt bemind, omdat hij u liefhad; wij hebben tranen voor u, omdat hij u gescreid heeft.»

»Strooit rozen en laurier voor zijn gedachtenis.»

In dezen dichterslijst is het gehele artikel gehouden: uit **Borgen in Noorwegen** is het gedateerd.

De heer **J. J. Zoetmulder** gaat op zijn wijze voort met over **E. V.** te schrijven.

En **generaal Van Vlijmen** geeft het slot van »Nederlandse Volkegeest».

»Wij eindigen. Met de instelling van het koninkschap in Nederland begint allengskens de macht der bestuursorganismen in evenwicht te geraken met het centrale gezag. Den provinciën en steden werd naar aloude zede een zekere mate van zelfregeering grondwettig gewaarborgd. De staatsrechtelijke toestanden werden bij de grondwetten der 19e eeuw onder medewerking van de edele koningen **Willem II** en **Willem III** nog naar de eischen des tijds gewijzigd en verbeterd. Zoo werd het koninklijke gezag het volk in alle zijne geleidingen ten zege.»

»En zoo kon het geschieden, dat de troonsbeklimming van koningin **Wilhelmina** in laatste lijke heugelijke gebeurtenis van Prinses **Juliana** allereigen oprechte vreugde verwekten en het eenhoofdig beproefde gezag op nieuw krachtig door Nederland volgevoerd werd bezegeld.»

Pater **Jonckbloet** geeft een o.l. zeer goed geslaagde proeve eener metrische vertolking van overwegingen uit **Mother Mary Loyola's Coram Sanctissimo.**

Frater **Berthold**, Carmeliet, dicht in oud Hollandsche van »Mijn Crucifix» en een »Geestelijke Liedeken».

Nieuwe uitgaven worden door **Dom Schutte O. S. B.** besproken.

**Katholieke Illustratie No. 4.**  
Platen. Jhr. mr. **A. P. C. van Karnebeek**. - Cow-Boys van het wilde Westen. - Z. H. Prins Francis van Teck. - Z. D. H. Mr. G. M. G. Vullsteke. - De plechtige bisschopswijding van Mgr. **Vullsteke**. - Beeldhouwen langs fotografischen weg. - Keizer **Wilhelm te Brussel**. - Spoorwegongeluk te **Groesbeek**. - Koning **Alfonso** van Spanje en zijn gemalin enz.

**Tekst v. Karnebeek.** De erigena van ter Hórat. - Op den akker. - Naar de tentoonstelling. - Bij de platen. De Huistruur en hoe zij werd afgezet. - Uit den riddertijd. - Jeugdige lieden.

## CORRESPONDENTIE.

**V. d. W.**, te **N.** Met uwe opmerkingen zal rekening worden gehouden; maar u begrijpt, dat een courant aan het welk wat wils moet denken, vooral een blad, dat in alle standen gelezen wordt.

## WEERBERICHT.

Medegedeeld door het Kon. Meteorologisch instituut in den morgen van 5 Nov.  
Hoogste barometerstand 765.0 Horta.  
Laagste 731.9 Riga.

Verwacht wordt: Zwakke tot matige Z. tot W. wind, veranderlijke bewolking, mogelijk regenbuien, weinig verandering van temperatuur.

## ALLERLEI.

Burgemeester van **Blaricum**. Men schrijft ons uit **Blaricum**:

Naar aanleiding van een bericht in uw blad over den burgemeester van **Blaricum**, wilde ik u melden: dat het niet waar is, dat gebreken heeft. De burgemeester no. 217 te vorderen heeft. De papieren moesten eerst onderzocht worden door de wethouders, eerst daarna kan blikken, wat in deze zaak te zeggen valt. Wat betreft de boerenleekbank, is dit zeker, dat de burgemeester meerdere malen geld leende o. a. daags vóór zijn in hechtenisneming 500 gulden en wel met een enkele lorgelering.

Daarboven de hoofzaak is: heeft de burgemeester een of twee mandaten valscht dan is dat misbruik van zijn ambt; is hij tijdens de kermis onverschuldigd opgetreden, dan is dat ook misbruik van zijn ambt.

De burgemeester heeft nu zeven proces-verbaals, waarvoor hij zich verantwoord moet. Dus de rechtbank zal hierin uitspraak doen.

## Ingezonden Mededeelingen

à 40 cent per regel.

## Grand Marnier

LIQVOR

Entrepot. gén.: **ANTHONY NOLET**,

- NIEMEGEN. - (1851)

**Verdrongen.** Door tusschenkomst van den burgemeester van Zwolle ontving de heer **B.**, wonende aan de Deventerstraat aldaar, telegrafisch het treurig bericht, dat zijn zoon, die hoofdzakelijk voor zijn geneogen een reis per schip naar Frankrijk meemaakte, in de haven van Caen bij Hivre overboord gevallen en verdrongen is.

**Berooving.** Gisteren werd een dame, mej. **N.**, op de Schiedade te Rotterdam, ter hoogte van den Provenierssteeg, door een straatoverberoofd van een tasche met eenig geld. Een agent van politie, die juist uit de tegenovergestelde richting kwam, zette de roover na en mocht er na een lange drijsucht in slagen, hem in de **Pieter de Haadestraat** te grijpen. Het bleek te zijn de 31-jarige **G. H.**

Het tasche met geld was door hem weggevoerd en werd in de Provenierssteeg teruggevonden.

**Goed afgeloopen.** Bij het lichten van een stoomsloop van **Hr. Mr. Piet Hein**, welke sloep op de reede van Texel gezonken was, geraakte van een sloep de sleeplijn in den schroef van de **Piet Hein**.

De sloep sloeg om en de inzittenden, 7 personen, onder wie een officier, geraakten te water. Dadelijk werden door de **Piet Hein** en de in de nabijheid liggende vaartuigen alle pogingen gedaan om de bemanning der gekantelde sloep te redden, hetgeen na veel inspanning mocht gelukken.

**Krankzinnig.** Ondanks het minder gunstige weer, liep Woensdagmorgen, in den Hout onder Heemstede, een man rond, gedeeltelijk ontkleed. Een dame heeft althans bij de politie aanklagte gedaan, dien dag des morgens tusschen 11 1/2 en 12 uur hem daar te hebben gezien.

(O. H. Cl.)

**Opsporing versocht.** Door den burgemeester van Haarlemmermeer wordt namens de ouders, de opsporing en aanhouding gevraagd van **Willem Slinger**, arbeider, oud 19 jaren, wonende aldaar.

Het jongmensch heeft Maandag 31 Oct. de ouderlijke woning verlaten, en bevond zich, blijkens een ontzangen ansichtkaart, Dinsdag 1 Nov. jl. te Zeist. Hij is in gezelschap van een meisje oud 21 jaren en bij gebrek aan reisgeld, vermoedelijk te voet naar Duitschland (Duisburg).

Zijn signalement luidt als volgt: lang ongeveer 1.70 M., bleek schraal gezicht, oogen licht blauw, haar blond en de wijvinger van de linkerhand misvormd.

Hij is gekleed als volgt: donkere overjas met licht grijs streepje, donker gekleurde jockey-pet, bruin gestreept kostuum, licht grijs zijden das en fietspantofels.

Het meisje dat zich bij hem bevindt, genaamd **Lena Berits** (ook wel **Lena Roodant**) en laatste dienstbode te Amsterdam, heeft een rond gezicht, roode gekleurde kroesdonker haar en is gekleed in een zwart mantel, blauwe rok, zwarte bont en draagt op het hoofd een bontmutsje.

»Het eigenaardig man overleden. Bij de jongste Zonavenbetoging in onze stad trok bij velen de aandacht een zeer oud zonnaf, wiens borst met verscheidene onderscheidingsteekenen prijkte en die voor een aantal jaren hierterstede een bekend figuur was: de heer **Van M.**, oud-Panelsijk Zonnaf. Vele stadgenooten zullen zich ongetwijfeld nog dezen eenigzins eigenaardigen, maar zeer netten en opzenden man herinneren. Een tiental jaren was hij nu reeds uit onze stad vertrokken en na in verscheidende inrichtingen te zijn verzorgd geweest, was hij ten slotte bij zijn familie te Geldrop beland, waar hij, naar onze correspondent aldair ons bericht, is overleden.

Een groote eigenaardigheid van hem was, dat hij reeds, toen hij nog in onze stad woonde, zijn eigen doekstijl maakte en die in zijn woonkamer als meubelstuk te pronk stelde. Na zijn vertrek hier nam hij die doekstijl overal met zich mede! Maar dat was niet zijne enige zonderlingheid. Van M. maakte namelijk reeds vóór jaren zijn eigen doekprentje, liet dat drukken en deelde het uit onder zijn familieleden en kennissen, zodat hij er zeker van was, dat degenen, die zich voor hem interesseerden, na zijn dood zoo'n prentje zouden bezitten. Ze behooven nu alleen maar den datum en de plaats van overlijden in te vullen!

Onze correspondent te Geldrop schrijft ons

oor, dat v. M. gisteren naar zijn laatste rustplaats is gebracht. Toen hij overleden was, werd hij overeenkomstig zijn verlangen door twee wapenbroeders in het volle costume van Panelsijk zonnaf in zijn doekstijl geleid en omringd en voortgegaan door oudstrijdmaten per lijkwagen naar Leende vervoerd, alwaar hij wenschte begraven te worden. (s-Hert. Cl.)

**Ongelukken.** De heer **S.**, onder de gemeente De Wijk (Dr.) woonachtig, die per fiets huiswaarts gaande, is in de Hoogeveensche vaart geraakt en verdronken.

De werkmans **P. ten Hove** te Groningen, is gisterenmiddag bij het voortschuiven van een handkar gevallen. Een half uur daarna overleed hij aan de gevolgen daarvan.

In de haven te Zandam gebeurde Vrijdagmiddag een ernstig ongeluk. Aan boord van het stoomschip **Kydonia** viel een zwaar stuk hout omhoog en trof den bootwerker **J. Bank** op hoogst ernstige wijze aan het hoofd. Hij is naar het ziekenhuis te Amsterdam overgebracht.

**Vergeten te betalen.** De vreemde kolendelver **B.**, woonde met zijn gezin »bovenop» bij den huisbaas **P.** te Nieuwenhagen. De inrichting der woning gaf meermalen aanleiding, dat »boven» met »onder» op veel van oorlog leefde, zoodat de politie dikwijls als scheidsrechter moest optreden; ten slotte beloufde »boven» een vriendelappelijke houding. De huisbaas in zijn nopjes. En toen ging alles in vriendschap, zelfs koesterde de huisbaas geen geintje wantrouwen, als de huur niet op tijd was betaald.

Zondag verkeerde men »boven» in feestelijke stemming, tot laat in den nacht; de stem van een »knieklag» was zelfs op verre afstand hoorbaar. Wie beschrijft de verbazing van »onder» toen »boven» Maandagmorgen vroeg met zak en pak was vertrokken, zonder een veertig mark verschuldigd huishuur te hebben betaald. Spoedig was de verdwijning van **B.** bekend, en bakke, enige winkeliers ja zelfs een melkbeer, allen gingen in razende vaart naar het station **Schaarberg**, in de hoop hun klant daar nog te treffen, ook zij waren vergeten. Alleen bevonden zich daar de meubels nog tot verandering naar Duitschland: de oplichter had zijn liezen repakt. (L. K.)

Een drama. Te Palermo is een vreeselijk drama voorgevallen. In een van de groote monumentale gebouwen in het midden van de stad was brand uitgebroken. Men dacht, dat alle bewoners van het huis ontsnapd waren, toen een dame twee van hare drie kinderen miste. De kinderjuffrouw verzekerde, dat zij het huis verlaten hadden, maar het bleek spoedig, dat maar een kind gevlucht was.

Voorlat men haar kon tegenhouden, stormde de moeder de brandende gang van het huis in en de trap op. Na enkele minuten kwam zij, al haar kleren brandend, naar buiten, in iederen arm het lijke van een kind, daar de kleinen al gestikt waren voor zij ze had kunnen bereiken.

Buiten gekomen zakte de moeder ineen; haar toestand is hopeloos.

## MARKTBERICHTEN.

**Utrecht**, 4 November. Het aantal aangevoerd Hoornvies was 1800 stuks. De prijzen golden voor vette Koeien van f 1.95 à 3.00 Kalkkoeien f 1. - à - , Melkkoeien f 1.20 à 2.00, Pinken f 1.65 à 1.10 vette Kalveren f 1. - à - , Graskalveren f 1.45 à 65 melkkalveren f 1.00 - 1.50 - Schapen - stuks f 21 à 26 - Leuweren f 1. - à - , Varkens 370 stuks f 1.50 à 1.75 - nagere 48 à 50 ct. per Kp. Biggen f 5.00 à 17.-

**Wild- en Vogelmarkt.** - Kalkkoeien f 4. - à 4.25, Ganzen f 2.40 à 3. - Eenden f 0.75 à 1.25, Hanneken f 0.60, f 0.70. Kippen f 0.50 à 1.55, Duiven per paar f 0.65 à 0.75. Snippen (per paar) f 0.60 à 0.70. Hazen f 1.40 à 1.75 Konijnen f 0. - à 0. -

**Aardappelen.** De volgende prijzen werden besteed voor Geldersche Blauwe f 3.40 à 3.70, Wolkammers f 3.50 à 4.25, Leuweren Jammens f 0. - f 0. - , Zeuweren Blauwe f 4. - à 4.25 Drielingen f 1.75 à 2.25 Muizen f 0. - f 0. - p. mud.

**Fruutmarkt.** - De prijzen waren voor appelen f 3.50 à f 12.50, peren f 3. - à f 16. - Kasmarkt. Elanumer f 70 à 75 Goudsche f 0.50 à 0.62, Konijnen f 0.15 f 0.50 per kilo. Boter, f 0.70 à 0.75 per 1/2 kilo. Eieren f 7.50 à 8. - per 100 stuks.

**Graanmarkt.** De prijzen waren als volgt: voor Koudo of Heststarve f 18.20 à 8.60 Witte Zeuweren f 8.40 à 9.30, Rogge f 5. - à 6. - Hennipzaad f 0. - à 0. - , Bockweit f 7.25 à 7.15. Bruine Boonen f 8.25 à 8.70, Witte 12. - à 15. - , Duiven f 7.50 à 8.20, Paarden f 5.25 à 6.50. Erwten groote f 12. - à 14. - Kleine f 7.50 à 8.50.

**Waalwijk**, 3 November.  
Kalfvaarzen f 178. - tot f 215. - , Kalkkoeien f 220. - tot f 290. - , Schapen, aangevoerd - stuks, f 1. - tot f 1. - . Biggen, aangevoerd - stuks, f 1.15 tot 1.16. - . Boter, aangevoerd 650 Kilo, f 1.20 tot 1.30 per Kilo. Eieren f 6.50 tot f 7.50 per 100 stuks.



# F. MAHLER & Co. ARNHEM.

Meest gesorteerd magazijn van  
**Dekens, Bedden, Karpetten, Vloerzijlen en Linoleum.**

Dames-, Heeren- en Kinder-Ondergoederen, Dames-Blousen, Costuumrokken en Onderrokken, Ijsbont, Kindermantels, Kapers en Bontstelletjes.

IJSBONT per el van af f 145, 2 el breed.

## GROOT ASSORTIMENT PELTERIJEN.

Den 10en November a.s. hopen  
onze geliefde Ouders  
**WILHELMINUS JOHANNES  
WOOLTHUIS**

en  
**BERENDINA VELTMAN,**  
hunne 30-jarige Echtvereeniging  
te herdenken.  
Hunne dankbare Kinderen.  
Utrecht, Tiendstr. nr. 8. (6779)

Op den 15 November hopen  
onze geliefde Ouders

**JULIANUS VAN ZIJL**  
en  
**ANNA MARIA GRESNIOHT,**  
hunne 50-jarige Echtvereeniging  
te herdenken. (6702)  
Hunne dankbare Kinderen,  
Behuwd- en Kleinkinderen.  
Utrecht, Hoogelanden W.Z. 24.

Verloofd:  
**CATHARINA C. BODEWES  
JOHANNES H. TH. DRÜGE.**

Martenshoek | November 1910. (6770)

Voor de vele bewijzen van deelneming,  
ontvangen bij het overlijden van  
onzen geliefden Echtgenoot, Vader, Be-  
huwd- en Grootvader, betuigen wij hier-  
mede onzen harte-lijken dank.

Uit aller naam:  
**WEDUWE B. DE GROOT.**  
VAN BEIJNUM.  
De zaak zal op denzelfden voet worden  
voortgezet. (6758)

**Firma Wed. F. VAN  
COLLENBURG,**  
Antiquar. Boekhandel,  
Noordvrijkerhout.

Aankoop Bibliotheken en R. K. lectuur  
Goed adres voor oprichting en  
uitbreiding van R. K. Leesbibliotheken.

Een weduwnaar met drie kinderen,  
werkmanstand, vraagt een nette

**R. K. HUISHOUDSTER**

Br. fr. onder no. 6772, Bur. »Het  
Centrum», Utrecht.

Beech. Dame, 26 j., R. K.

**zag zich gaarne geplaatst**

voor de huish., kunn. koken, bij Heer,  
Dame of kl. gezin. Uitst. ref. ten dienste.

Br. no. 22, Kiosk Hilversum. (6756)

Er biedt zich aan een

**R. K. BURGERMEISJE.**

Liefst in een winkel. Fr. brieven onder  
letter F. Boekhandel, R. v. d. BRINK,  
Rijssen.

In een Bloemenmagazijn kan een

**Nette R. K. Leerling**

geplaatst worden. Zich te voorgeen  
tusschen 6 en 7 uur 's avonds »Flora's  
Hof», Servetstraat 3, Utrecht. (6728)

CONCERT-BUREAU

**DE NIEUWE MUZIEKHANDEL.**

Gebouw voor Kunsten en

Wetenschappen. - Utrecht.

Donderdag 10 November, 8 uur

Op veelvuldig verlangen nog een

Concert te geven door

**MARIE**

**LEROY (Zang) en**

**MAURICE**

**DUMESNIL (Piano).**

Entrée . . . . f 1.50

Voor geabonneerden op de serie Con-  
certen van de firma HOKER f 1.-.

KAARTVERKOOP en plaatsbespreking  
bij de FIRMA HOKER, Piano-  
handel, Choorstraat. (6759)

## LEVENSVZERKERING-BANK DE „AMSTERDAM“

Directie: M. H. CHMITS en CHMITS - J. E. LONNIG AG. - DE DAALWETS

In een net R. K. huizezin van twee  
personen wordt zoo spoedig mogelijk  
gevraagd een net

**R. K. BURGERMEISJE,**

dat genegen is, tegen vergoeding van  
kost en inwoning met volledig huishoud-  
verkeer, te assisteren in de huishoud-  
ding. Br. fr. onder no. 623, aan den  
boekhandel FIRMA R. LOS, te Bussum.

Mevrouw LEEUWENBERG - VAN  
BERCKEL, Reinoldstraat 7 Nijmegen,  
vraagt omstreeks half December eens

**R. K. KEUKENMEID,**

zelfstandig kunnende koken en genegen  
eenig huishoudwerk te verrichten. Loon  
naar bekwaamheid. (6757)

**Benige Agenturen gevraagd**

ter aanvulling, door geroutineerd Re-  
ziser, welke hoofdzakelijk Twente be-  
reid en cat's en winkeliers bezoekt.  
Br. fr. onder no. 6789, bureau »Het  
Centrum», Utrecht.

**Geld verkrijgbaar**

tot f 250.-, zonder borgen Hoogere  
bedragen met borgstelling; ook op le-  
en en hypotheek. Postzegel voor an-  
woord. Br. fr. onder no. 1790, a. b.  
centr. adv.-bureau MAX R. NUNES,  
Amsterdam. (6790)

**Hypotheek gevraagd.**

Als te hypotheek f 6500 tegen bil-  
lijke rente op Wind- en Stoom Koren-  
molens, slinke overwaarde.  
Br. onder no. 6718 bur. »Het Cen-  
trum», Utrecht.

Gevraagd half December in klein  
gezin, een slinke

**Keukenmeid - Meid-alleen,**

goed kunnende koken en netjes werken.  
Erievan fr. lett. K. aan den boekh.  
J. P. JANSEN, Roggestr., Arnhem.

Een Exped.-onderneming te R'dam  
soekt in

**kennis te komen**

met een Exportsaak, voor het bezorgen  
van goederen te Rotterdam, Schiedam,  
Gouda en Den Haag, eventueel ook  
Amsterdam. Brieven fr. »Expeditee»,  
Schoolstraat 83a, Rotterdam. (6771)

**Huwelijk.**

Een Wed., enige, gefortuneerd, met  
twee gr. kinderen, wenscht in kennis  
te komen met fatsoenlijk R. K. Persoon,  
met vaste positie, om na wederz. goe-  
der in het Huwelijk te treden. Br. te adre-  
sereen onder lett. C. 3234, bur. »Het  
Centrum», Amsterdam. (6740)

**Eerstig gemend Huwelijk.**

Een R. K. Juffr., midd. leeftijd, klein  
vermogen, wenscht in kennis te komen  
met een net R. K. Persoon of Weduwn.  
a. k. het liefst bemiddeld, om na  
weiders. goedvinden een gelukkig Huwe-  
lijk aan te gaan. Geheime. versocht en  
verkeerd. Br. fr. onder no. 6746, bur.  
»Het Centrum», Utrecht.

**Gedipl. Boekhouder**

R. K., gedurende enige jaren de ad-  
ministratie eener fabrieksaak gevoerd  
hebbende, zoekt wagens liquidatie een  
NIEUWEN WERKRIJG. (6707)

Fr. fr. lett. M., aan den Boekhandel  
Wed. J. R. VAN ROSSUM, Utrecht.

**GEHOUDE LIEDEN,**

middelbaren leeftijd zonder kinderen  
wenschen van werking te veranderen  
als Filiaalhouder of Oprichter, Postier  
of iets dergelijks; informatie staan  
ten dienste. Br. fr. O. G. A. bureau van  
»Het Centrum», Singel 192 Amsterdam.  
(6728)

**Te Huur**

tegen 1 Februari op zeer drukken  
stand een

**Winkelhuis,**

waar 7 jaar met goed succes een  
Manufacturenzaak is uitgeoefend. In-  
lichtingen bij J. G. TONIS, Haaksberger-  
weg 27 te Eindhoven. (6780)

Er biedt zich aan, liefst te Utrecht,

voor noodhulp eens nette, slinke, R. K.

WERKMEID, zelfstandig kunnende

koken, van prima getuigen voorzien.

Br. fr. letter R. Boekh. WED. J. R.

VAN ROSSUM, Utrecht. (6791)

Wilt Gij U morgen  
amuseeren?  
Gaaf dan naar de Bioscoop  
Vreeburg!!

Prachtig programma.  
Explicatie van den heer LOUIS  
HARTLOOPER  
Goede muziek.  
Gezellige zaal.  
Voorstellingen vanaf 2 uur.  
(6784) Aanbevelend, DE DIRECTIE.

De Onderafdeeling  
Gezellige Avonden

der Aardloccane R. K. Vereeniging  
tot Bescherming van Meisjes te Utrecht,  
geeft iedere Zondag en Iederen Don-  
derdag van 7 tot 10 uur gelegenheid  
aan Dienstmeisjes, die in de stad geen  
thuis hebben, om haar (6783)

**vrije Avonden**

sangzaam en nuttig door te brengen.

Adres: Munsterkerkhof 12.

Er is ook gelegenheid, voor de meisjes  
die dit wenschen, om gratis een cursus  
in het knippen en naaien te volgen.

**HAGENAU.**

Mr. S. ROES, Notaris te Arnhem,  
bericht dat op Donderdag 3 Novem-  
ber 1910, is ingezet, het landgoed  
»Hagenaau, geheel aaneengelegden te  
Dieren (Geld.), in de nabijheid van  
het station, groot 543.35.04 H.A.,  
alom bekend om de heerlijke wan-  
delwegen en prachtige boeschten, be-  
nevens enige percelen heide, ge-  
legen nabij »Hagenaau, groot  
33.87.10 H.A., en staande thans  
als volgt:

De massa van de percelen I

en X met 2565 hoogten op

f 47085.-

De massa van de percelen IX

en X met 420 hoogten op f 11580.-

De massa van de percelen I en X

met 4456 hoogten op f 58672.-

De massa van de percelen XI

en XII met 3200 hoogten op

f 32800.-

De massa van de percelen XI

en XII met 4077 hoogten op

f 67308.-

De generale massa van I t.m.

XVII met 11650 hoogten op f 126600.

Perceel XVIII met 10 hoogten op

f 1856.-

Het bakbare hout staat in bod

op f 262.350.-, waarvan lijsten te

verkrigen zijn ten kantore van voor-

noemen Notaris.

De koopers van den ondergrond

hebben het recht, dat hout te naasten

tegen een vergoeding van 5 pC

aan de voorwaardelijke koopers.

Voor de bezichtiging zich te ver-

voegen bij den heer JEAN HOM-

MEN, houthvester.

Hoogen kunnen gesteld en in-

lichtingen verkregen worden ten

kantore van voornoemen Notaris,

Nieuwe Plein no. 37.

De toelag blijft bepaald op Don-

derdag 24 November 1910, des nam.

een uur in hotel »Westhof» te

Dieren. (6788)

**KATHOLIEKEN ::**

**koopt niet in winkels, waar**

**zedenkwetsende artikelen wor-**

**den uitgesteld en voorhanden**

**zijn; koopt aan stations-boeken-**

**stallen of kiosken alleen die**

**lectuur, welke zeker geen ge-**

**vaar oplevert. :: :: ::**

**TERWINDT, GRÜNDEMANN & Co.**  
Arnhem, Rijnstraat hoek Ridderstraat.

Openen Rekening-Courant met Rentevergoeding en  
nemen gelden à Deposito.

Incasseeeren, koopen en verschaffen Wissels op

Binnen- en Buitenland.

Belasten zich met den an- en Verkoop van

Effecten, Coupons en vreemd Geld. (6450)

**Uitslag: „Welk Tandpasta gebruikt gij?“**

Op de Tandpasta-advertentie (zie het Avondblad van 22 October)  
met het verzoek aan het Bureau van dit dagblad mede te deelen welk  
Tandpasta men gebruikt, werd door duizenden van elken rang en stand  
geantwoord.

27 Fabrikanten werden genoeemd. Op elke duizend inzenders ge-  
bruiken 820 personen het tandpasta der firma L. POOL

& ZONEN, Amsterdam, merk

»De 22 pC.», bruiken het Tand-  
pasta dezer firma, terwijl de

W. Ruitensbeek Middelburg f 40.-

B. Polack, Rotterdam f 25.-

Dr. J. de Rooy, Amsterdam f 10.-

Dr. J. Fred. Wüstenhoff

Dsn., Sassenheim f 5.-

H. P. Nelissen, Postambt.

Eindhoven f 2.50

W. F. Bender, Arnhem f 2.50

Mej. Jansje Martijn, dienstb.

Leiden f 2.50

De Jury bestond uit de Heeren:

Wanne de Graaf, apoth.

Alkmaar f 2.50

Mevr. P. Horing de Pout, f 2.50

»Hage» f 2.50

Mevr. E. G. v. d. Poll Gre-  
venstuk, Heerenveen f 2.50

Mevr. Bakker, Siddeburg,  
(Gron.) f 2.50

A. J. Donkersloot, schilder,  
Ooltgensplaat f 2.50

De Jury bestond uit de Heeren:

Georg Schröder, Exporteur.

Dr. S. Sturkop, Geneesheer.

J. H. Teunissen, Jan., Winkelier.

Jos. Van Dias, Lithograaf.

Een groot aantal verbruikers van het fabriek der fa. L. Pool &  
Zonen maakten van deze gelegenheid gebruik blijk hunner groote  
tevredenheid te geven in den vorm van gedichten, tekeningen enz.  
en der Jury inlichtingen te vragen en verzoeken te doen.

Naar aanleiding daarvan is door de firma L. Pool & Zonen toe-  
gezegd in het belang der volksgesondheid in Dagbladen en Tijd-  
schriften zoveel mogelijk de aandacht te blijven vestigen op het nut  
van tandreinigen en ten gerieve van het publiek de kleine hooge  
metaal doos te wijzen in een grotere lage; dit laatste om bij het  
gebruik voor den tandborstel ruimte te winnen. Op de vraag »wanneer  
krijgen wij in de groote steden school-tandartsen? moet de Jury het  
antwoord schuldig blijven. De goede gedachte van eenige der inzenders  
om de eventueel te ontvangen premie voor een liefdadig doel af te  
staan, werd zeer toegejuicht. (6769)

Met 15 December te Bussum ge-  
vraagd een fatsoenlijke, bekwaame

**R. K. KEUKENMEID,**

genegen huishoudwerk te verrichten, van  
goede getuigen voorzien. Br. fr. lett.  
X. Y. Z., Bur. »Het Centrum, Singel  
192, Amsterdam. (6794)

**PAK en GINGTOUW**

BESTE ADRES  
N. J. LANKHORST & ZOON

**SNEEK**

**N.V. „Het Concertgebouw“**

- AMSTERDAM -

Zondag 6 November 1910, 2½ uur

**Abonnements-Concert**

(Serie A en B II.)

onder leiding van

**WILLEM MENGELBERG.**

Solist: Mevr. MARIE LEROY (Zang).

Toegangsprijs f 4.- verh. met gem.

bel. en t. p. Geabonneerden op vertoon van hun  
diploma.

**Patronaten,  
Jongelings-vereenigingen  
- ENZ. -**

Voorhanden in den Boekhandel

**WED. J. R. VAN ROSSUM,**

**UTRECHT.**

DER VEREENSCHAPEN, Vorträge für

katholische Vereine von Pfarrer Franz

Kunze. 12 Hefte jeder à 0.30 cts.

AUG. PIEPER, Jugendfürsorge und

Jugendvereine. Ein Handbuch vor

Vereinspräsidenten herausgegeben

f 1.95 pp. f 2.05

DIE JUGEND, Vorträge für Jugend-

vereine. 12 Hefte f 0.65 pp. f 0.75

Fr. E. KRÖNES, Materialiensammlung

zum Gebrauche für die Priester kath.

Gesellenvereine, u. a. w. 2 Bände

f 2.80 pp. f 2.95

Fr. E. KRÖNES, Theoretische Priester-

schule oder Wink und Ra. tschläge

f 1.- pp. f 1.50

MORITZ SCHMITZ, Vorträge, Ansprache,

Deklamationen und Lieder für kath.

Gesellenvereine. f 0.90 pp. f 0.95

Fr. W. FÜRSTER, Sexualethik und

Sexualpädagogik. f 1.80 pp. f 1.90

G. WOLFGARTEN, Gelegenheitsreden

und ausserkirchliche Ansprachen

f 0.75 pp. f 0.80

JOH. HONNEP, Handbuch für kath.

Jugendvereine. Ein Wegweiser für

Leiter und Mitarbeiter f 1.65 pp. f 1.75

Hetzelfde werke geb. f 1.95 pp. f 2.05

VON DER FUHR, Handbuch für Pe-

rikopenstunde geb. f 2.95 pp. f 3.10

EDM. SCHOPEN, die Psyche des Jün-

glings. Beiträge zu einer pädagogische

Psychol. der männl. Jugend.

f 0.80 pp. f 0.85

Abonnements op:

Kolpingblatt,

Leiters,

Korrespondenzblatt, enz.

worden aangenomen.



## Een Onderhoud met Dr. Nouwens.

Een uurtje in den trein, dan nog een flink uur in de tram en men is, van Utrecht komende, te Heeswijk en in de Abdij van Berne.

Een aardig tochtje, als het vrolijk weer is en een nog koesterend herfstzonnetje het landschap verheldert en de mooie naajaars-tinten gloeien doet. Het voerwonderlijk tusschen Brabant's hoofdstad en Helmond is wel niet in alle opzichten up to date en het sochmelen der wagens niet altijd even aangenaam; — maar de weg is mooi, terwijl de medereisigers onderhoudend en spraakzaam zijn. Een aangename streek, een gemoedelijke bevolking, — wat kan men meer verlangen, om in een goede stemming te komen! En wanneer dan het doel van den tocht een bezoek aan 'e abdij, en meer in 't bijzonder een interview met dr. Nouwens is, geniet men dubbel van die schildersachtige der omgeving, van die keurschakeering in het gebladerd der eiken, waar de zon haar dwarse stralen doorheen schiet.

Ik had dr. Nouwens in geen anderhalf jaar gezien. Hij leek me forecher geworden, ondanks de langdurige ziekte, waarvan hij nog altijd de nawerking ondervindt. Misschien ook, dat het gewaad der Norbertijnen breder maakt. In elk geval was hij een al opgewektheid en behoefde ik mij geen oogblik met bezorgheid af te vragen, of zijn veerkracht ook kon geleden hebben onder de jaren van harten arbeid, welke hij, de groote pionier voor de middenstands-beweging, achter den rug heeft. Zijn gezondheid moog er tijdelijk een duw van hebben gekregen, zijn energie is er door gestaald en tot volle ontwikkeling gekomen.

Nu hij op het punt staat naar Rome te vertrekken als procurator zijner orde, wilde ik dr. Nouwens voor de lezers van dit blad gaarne eens aan 't woord laten over de katholieke middenstands-beweging, in ons land, haar ontstaan en ontwikkeling tot den dag van heden. Ook over de eervaringen, welke de organisator daarbij had opgedaan. Gaarne was de doctor daartoe bereid, en zoo begonnen wij bij het begin.

«In 1901 — aldus dr. Nouwens — was ik uit Rome teruggekomen, waar ik mijn graad van doctor in de theologie had behaald. Ik had het plan opgevat te werken voor de pers, en dit vooral met het oog op de maatschappelijke vraagstukken. In Rome had ik onder andere de lessen gevolgd van prof. Toniolo oversociologie, en was ik ook al correspondent geweest van de Noordbrabant. Misschien hebt gij de correspondenties van «Romanus» in dat blad wel eens gelezen. Die waren van mij.

«Toen ik weer hier was — nog maar een paar maanden na mijn terugkeer — kwam de redacteur van het blad mij vragen een artikel te schrijven over coöperatie en dit in verband met de vraag, welke toen bijzonder aan de orde was gekomen, of en in hoeverre de coöperatie indruischte tegen de belangen van den middenstand. In plaats van één schreef ik toen drie artikelen in de Noordbrabant en stelde de conclusie, dat de middenstand zich ook moest organiseren, om aan de coöperatie het hoofd te bieden. Mgr. Van de Ven las de artikelen en wenschte, dat ik nu ook de daad bij het woord zou voegen. Voor den middenstand dient ook iets te worden gedaan, zei de Bieschoep, en nu moest ik een plan van organisatie ontwerpen, statuten opmaken en die dan aan de goedkeuring van Monseigneur onderwerpen. Dat was het begin.

«Een medehelper vond ik al aanstonds in den graanhandelaar Frans Manders uit Veghel, die een oproep in de bladen had geplaatst, om kooplieden en neringdoenden aan te spreken, tegen de coöperatie van den Boerenbond gemeene zaak te maken. Ik stelde mij met hem in verbinding, en om de zaak in 't rechte spoor te brengen — want aan het juiste inzicht ontbrak nog zoovast alles — werd toen een vergadering in klein comité, van acht personen, belegd in den Bosch. Daar hielden we eenige voorloopige besprekingen en convoceerden toen een grotere bijeenkomst, waarvoor ieder van ons vijf zijner bekenden zou uitnodigen. De ware weg voor de oprichting eener vereniging, dunkt mij. De menschen krijgen dan terstond hart voor de zaak en voelen hun verantwoordelijkheid in de keus der uit te noodigen personen. 't Ging dan ook best. Er werd nog eens vergaderd en overal gepleegd, en eenigen tijd daarna, den 25en April 1902, trad ik in den Bosch op voor een bijeenkomst van circa drie honderd personen, waar «de Hanze» in het Biedom officieel werd opgericht.»

«Was toen het juiste inzicht reeds gekomen?»

«Het leek er nog niet veel op. Weet ge, waarom de beweging in den beginne zooveel bijval vond?... Omdat men er zoo weinig van begreep! Dit klinkt als een paradox, maar het is de waarheid. Daar waren er, die al spoedig het goede begrip van beet hadden, zoals Van Hout, Marinus van Hout, uit Helmond, die op de stichtingsvergadering als voorzitter gekozen werd! Een kranig kerel en een beste voorzitter. Maar velen, o, zeer velen begrepen het doel niet en... dweepten er mee! Men dacht nagenoeg alleen aan bestrijding van den Boerenbond, was negatief, terwijl men positief te werk moest gaan. Enfin, we gingen toch aan 't werk. We waren jong, hé? Van Hout 28, ik 26. In verschillende plantagen van den diocesa richtten we afdelingen op, en 't liep aanvankelijk van een leien dakje. Er was voor den middenstand nooit iets gedaan, en nu ontptote zich allerlei belangstelling. Maar de ideeën waren en bleven nog erg vaag. Men dacht blijkbaar nie anders, of al heel gauw zouden nu alle misbruiken zijn uitgeroeid, en... men zou zelf meer kunnen verdienen. 't Was een verbandend drukke tijd voor me, want ik kreeg maar voortdurend reglementen en statuten te maken, spreektbeurten te vervullen, brieven en andere vragen om inlichting te beantwoorden, en daarbij had ik mijn werk als professor. 't Was te veel, en ik heb er een knak door gekregen.»

«Maar het eigenlijke werk moest toch nog komen?»

«Ja De beweging breidde zich voortdurend uit. Ook in het Biedom Breda en kort daarna in dat van Roermond werden diocesane verenigingen opgericht. En nu begon wij langzaam aan te ijveren voor de groote zaak der middenstands-coöperatie. Daar konden velen het recht besef maar niet van krijgen, en toen dat coöperatie-ideaal doordrong kwam er schifting in de Hanze. Men begreep het niet en men wilde er niet van welen. De fout was, dat men niet onderscheidde tusschen middenstands- en arbeiders-coöperatie, terwijl men zich liet ontmoedigen, wanneer men van het verenigingsleven niet terstond voor zichzelf tastbare resultaten zag. Om kort te gaan, de helft liep er uit. Ook in Breda en Roermond, maar de menschen met het betere inzicht hielden we over. Ter voorkoming van misverstand spraken we dan, in plaatsen waar dit noodig was — en met name in het Bredasche — waar het woord coöperatie nu nog als een boeman werkt — van: gezamenlijke inkoop, bewerking en verkoop. De wereld vecht nu eenmaal dikwijls tegen een woord. Het was zoo hoog gelopen, dat op een vergadering in den Bosch een Eindhovenaar voorstelde, zich te verzetten tegen alle coöperatie, geoorloofde en ongeoorloofde! Ik wist toen — het was in 1903 — te bewerkten, dat geen enkele motie aangenomen werd; maar ge ziet daaruit, welke opvattingen er bestonden! Intusschen gingen wij voort, propaganda te maken voor de idee, die sindsdien zoo sterk is doorgedrongen en in daden omgezet, dat men gerust kan zeggen: wat er bereikt werd en aan praktische resultaten verkregen, hebben wij te danken aan de coöperatie.»

«Bijvoorbeeld?»

«Bijvoorbeeld de inkoop-coöperatie van de bakkers in Tilburg, welke dit jaar een omzet heeft van een ton. Zo is het behoud geweest voor de bakkers en winkeliers in die stad. Men heeft door haar toedoen kunnen concurreren tegen de grossiers en de coöperatie der arbeiders. Dan is daar de Hanze-bank, een andere vorm van coöperatie, van samenwerking voor alle leden der Hanze op het gebied van credit. Men gebruikt daarbij nu wel het woord «Bank» maar wat is zij feitelijk anders dan een coöperatieve uiting? Hetzelfde kan worden gezegd van het schuldbijstand, het incasso-bureau aan de Bank verbonden. Coöperatie alweer, middenstands-coöperatie! Denk verder aan de vereniging van manufacturiers, die «Samenwerking» heet, en alleen in den Bosch een omzet had van over de twee ton in één jaar tijd! Inderdaad, de Hanze heeft aan den middenstand het goede begrip en het groote voordeel van de coöperatie gebracht.

«Een tweede resultaat is geweest: de handelscurssussen. Wij begonnen daarmee na de eerste periode, nu vier jaren geleden, en leidden er een nieuw tijdperk mede in. Er was dringend behoefte aan handels-onderwijs, maar hoe het in te richten? Subsidie werd gevraagd en verkregen: van de Rijksoverheid tot een maximum van 50 pCt. der onkosten, van de Staten voor 25 pCt. en van de gemeenteraden gemiddeld voor 10 pCt. Zoo behoeft de Hanze de leden zelfden bijna niets te kosten en het succes was groot. Die cursussen zijn het behoud der Hanze geweest, ook al omdat ze in zeer ruimen kring sympathie wisten voor de organisatie. We hebben nu in het gehele land niet minder dan zes-enderdigen van zulke cursussen, meer dan de helft van al degenen, welke van de regering subsidie ontvangen. Ik ben er jaloersch op, zeide Talma mij eens, gewagende van «Boize».

«En het vak-onderwijs?»

«Juist, dat is de derde groote zaak geweest, welke door de Hanze werd ondernomen. In den beginne dacht men te veel, dat de Hanze alleen voor handeldrijvend bestond. Het vakonderwijs, dat door ons toedoen gegeven werd, verkte dit misverstand uit den weg. Te Drunen hebben we voor de schoenmakers een vakcursus opgericht, dien ik gerust mag zeggen, dat de mooiste is in heel het land. Een model van een cursus, die werkelijk alleen een interview waard zou zijn.

«Dan is er nog veel gedaan voor de Zondagsrust: om te beginnen het sluiten van halve dagen op Zondag, na den middag. En er is propaganda gemaakt voor de Zondagsrust door de verspreiding van biljetten, met het verzoek niet te koopjen bij hen, die open blijven met hun zaken als op een gewonen dag, en andere middelen.»

«En de vervoerwinkelsluiting?»

«Mislukt! Hiervoor is een Rijkswet noodig met aanvulling door gemeentelijke verordeningen. Een algemeen sluitingsuur kan dan door de Staatsoverheid worden vastgesteld, en bij besluit van het gemeentebestuur vervroegd, wanneer de meerderheid der betrokkenen dit verlangt. Zoo voorkomt men, dat die meerderheid wordt gedwaarsboemd, of zelfs getyraniseerd door een soms kleine minderheid.»

«De Hanze breidde zich ook naar het Noorden uit. Hoe was daar de ervaring met andersdenkenden?»

«De katholieke actie ontwikkelde zich eerst in het Zuiden, zoals u weet, in de drie zuidelijke bisdommen. Toen men in 't Noorden terrein trachtte te winnen, liep het in den beginne niet, al bleef men ook in het Bredasche diocesa: Nijmegen. Men stuitte daar op het vooroordeel der protestanten, terwijl de katholieken evenmin vrij uit gingen wegens genis aan tact. Ik zal daarover nu niet in bijzonderheden treden, maar de samenwerking, die had moeten worden gezocht, bleef achterwege, en er werd een formele vervolging tegen de afdeling op touw gezet. Het heette, dat de Hanze geen ander doel had, dan de Roomsche neringdoenden te bevoordeelen, ten koste van niet-katholieke middenstanders, en de leden — daar waren er een driehonderd — zagen zich op allerlei wijze bemoeilijkt, veracht gemaakt, in 't nauw gedreven. Krassse staaltjes zou ik u daarvan kunnen vertellen. Het gevolg was, dat de afdeling verliet en eindelijk geheel te niet ging.»

«Dit was een teleurstelling. Nu men in een stad als Nijmegen niet geslaagd was, dacht men «we komen nooit in het Noorden!» Echter bestond er een R. K. burger-vereniging te Utrecht, de Leo-vereniging, en daarop kon men wijzen als voorbeeld, dat een middenstands-organisatie boven den Moerdijk toch wel mogelijk was. Daarbij kwam er ook meer aanraking met niet-katholieken, een contact, dat leidde tot samenwerking. Ik ging er veel op uit; er is bijna geen plaats van betekenis, waar ik niet over de middenstands-beweging gesproken heb, dikwijls ook voor niet-katholieken, en voortdurend drong ik daarbij aan op een federatief samengaan met andersdenkenden. Dat denkbeeld ging erin en het voerde tot gelukkige resultaten.»

«Het Middenstands-congres te Amsterdam in 1903 was daarbij feitelijk het uitgangspunt. Toen ik de uitnodiging kreeg om te spreken op dat congres, vroeg ik dr. A. R. S. om raad. Zou ik gaan? Zijn advies was, dat ik natuurlijk gaan moest, en het onthaal was inderdaad zoo sympathiek, als ik slechts wenschen kon. In overeenstemming met den heer Meuwens, dien ik toen aanstonds leerde kennen als een man van groote werkkraft en aangenaamen omgang, werd op dat congres het stichten van een Nederlandschen Middenstandsbond door mij voorgesteld. Ik kreeg de opdracht, concept-statuten te maken en legde daarin terstond neer het federatief karakter van den Bond, die spoedig daarop te Utrecht een feit werd. Alle afdelingen der Hanze waren bij die stichting tegenwoordig en er werd nog eens de nadruk op gelegd, dat de aangesloten verenigingen haar zelfstandig karakter zouden behouden en de politiek buitengesloten bleef. Eenieders godsdiensstige en staatkundige overtuiging moest in den Bond worden geëerbiedigd. Verleden jaar zijn de statuten in Dordt nog eens herzien, maar die hoofdbepalingen werden onveranderd gehandhaafd.»

«Het vlote sindsdien zeker ook beter met de oprichting van afdelingen der Hanze in de noordelijke provincien?»

«Zeker. Door de samenwerking met andersdenkenden kreeg men veel meer vrijheid in het Noorden. Het wantrouwen week. Met Haarlem werd begonnen en Mgr. Callier gaf een grooten stoot aan de organisatie, door tijdens den Katholieken dag van Delft tot de organisatie van den Middenstand op katholieken grondslag aan te spreken. Er bestaan in het Haarlemsche nu reeds 18 afdelingen van de Hanze tegen 26 in het diocesa 't Hertogenbosch, terwijl het gezamenlijk aantal leden in eerstgenoemd Biedom grooter is. Maar dit ligt natuurlijk aan de grotere gemeenten, die het Hollandsche diocesa telt... Lest best volgde toen verleden jaar de diocesane Hanze in het Utrechtsche. En nu was mijn plan, om de vijf bisdommen-middele organisaties te verenigen tot een landelijke — neen, dat is in dit geval een leelijk woord — tot een nationale federatie. Ik zal dit echter niet meer kunnen doen, wegens mijn spoedig vertrek, maar de tijd is er rijp voor en de meerderheid der verenigingen heeft er zich reeds voor verklaard. Dat komt dus wel in orde.»

«Nog een vraag: heeft uw geestelijke waardigheid u nooit belemmerd in uw streven?»

«Tegenover andersdenkenden bedoelt u? Neen! Ik heb juist van niet-katholieken altijd de meeste sympathie ondervonden, en — nu het moet maar eens gezegd worden — wel eens jaloeische tegenwerking in eigen kring. Toch meen ik steeds principieel te zijn gebleven; en hoe menigmaal ik bijv. van opgetreden voor neutrale organisaties, nimmer doezelde ik mijn principe weg, dat ik voor de katholieke organisatie op confessionneelen grondslag door het beginsel gehouden achtte. Dit is ook noodig, om met andersdenkenden goed te kunnen samenwerken. Wanneer men met beide voeten staat op eigen standpunt kan men anderen zonder wantrouwen en zonder gevaar de hand reiken; men blijft staan waar men staat. Als men echter maar op één voet staat wordt de zaak anders, dreigt er gevaar. Ook bij niet-katholieken vond deze meening ingang.»

«Ja, men keek wel eens vreemd op, wanneer ik, een priester, een pater, voor een gemengd of niet-Roomsch gehoor het woord kwam voeren over middenstands-aangelegenheden, maar nog eens: hinder ondervond ik daarvan nooit. En ik mag zeggen, dat ik onder de niet-katholieken veel vriendschap gevonden heb. Nu ik op het punt ben te vertrekken, ontvang ik van die gezindheid nog de hartelijkste blijken. Dr. Bos schreef mij... nu ja, dat is ook eigenlijk niet om in de krant te zetten, maar hem en mr. A. n. e. m. a. en mr. E. v. e. r. w. j. n., den referendaris van Handel, om Meuwens niet te vergeten, heb ik het voorrecht tot mijne beste vrienden te mogen tellen. Met laatstgenoemde maakte ik, zoals gij weet, twee jaren geleden in opdracht van de regering een studie-reis naar Oostenrijk-Hongarije, waarover wij het u bekende rapport uitbrachten. Eenige jaren vroeger — in 1905 meen ik — was ik met eenzelfde doel in Baden. Prof. Noordt zij hier al toen als reisgezel. En het was wel eigenaardig, dat voor die studiereis ten bate van den Middenstand een katholieke priester en een gereformeerde dominee waren uitgezonden door een liberale regering! Maar om nog even op het rapport van Meuwens en mij over Oostenrijk-Hongarije terug te komen, zou ik willen zeggen, dat de gegevens, die wij daarin hebben verzameld, zeer de kennismaking waard zijn. De middenstanders moeten dat rapport vooral lezen, dunkt mij. Het is voor twee kwartjes te krijgen aan het Departement van Handel en Nijverheid, en wat wij in de Donau-monarchie zagen en konden waarnemen, is werkelijk volleering en nut. Een sterk voorbeeld daarvoor vindt men in Pulmes bij Innsbrück. Daar hadden de smeden-middenstanders het vroeger bepaald arm; zij konden er gewoonweg niet rondkomen, maakten er verdiensten van zes of acht gulden in de week. Toen kwam de regering te hulp, en nu zijn niet alleen de middenstanders in dat vak er bovenop, maar ook de arbeiders, die bij hen in dienst zijn, en tegenwoordig loonen van 15 à 20 gulden per week maken, terwijl de arbeidsvoorwaarden ook onder ander opzicht aanmerkelijk zijn verbeterd.»

«U ziet dus geen vijandschap tusschen de beweging van den middenstand en dien der werklieden?»

«Natuurlijk niet! Oostenrijk leert juist, dat hoe voorspoediger het den middenstand door organisatie en onderlinge samenwerking gaat, hoe beter ook de arbeiders het hebben. En al moet de middenstand op de eerste plaats zich zelf inspannen om tot gunstiger levensconditie te geraken, dat de overheid op praktische wijze hulp en steun kan verlenen, blijkt onder andere uit den voorlichtings-dienst, welke onze regering op het Oostenrijksche voorbeeld heeft ingevoerd, en die met lichtbeelden zeer goed werk verricht. Alleen zou ik hier de opmerking willen maken, dat men daarbij niet enkel propaganda mag maken voor neutrale organisaties. Een algemeene propaganda voor de organisatie van den Middenstand moet het doel zijn.»

«Vreest u niet, dat uw vertrek naar Rome aan de beweging, nadeel zal toebrengen en afbreuk doen aan de toekomst der Hanze?»

«Aan de toekomst heb ik nooit gehoopt en ik maak mij ook thans geen oogenblik bezorgd. Ja, er komt misschien in den eersten tijd een zekere depressie. Misschien, zeg ik omdat ik feitelijk te veel deed; ik bedoel, dat wat anderen behoorden of behooren te doen, door mij werd verricht. Mijn propagandistisch arbeid zal men in den beginne denkelijk wel missen. En wat men op mij liet aankomen, zal men nu zelf moeten doen en leeren doen. Maar ligt daarin ook eigenlijk niet een voordeel? Mij dunkt van ja. Het is niet goed, dat één man te veel voor zijn rekening krijgt, en ik ben vast overtuigd, dat nu veel meer andere workers zullen opstaan. Uit de brieven en vele vragen om inlichtingen, welke ik den laatste tijd ontvang, kan ik opmaken, dat men zich daarop reeds voorbereidt. Bovendien, de groote lijnen der beweging zijn uitgetippeld; en vergeet vooral niet, dat de Hanze voortreffelijke en getrainde leiders heeft in mannen als Van Hout en anderen. Neen, ik zie de toekomst allerminst donker in. Alleen in Limburg kon het beter gaan; voor de organisatie in dat Biedom ben ik een beetje bang, maar wellicht dat de federatie der vijf Diocesane Hanze's daar reiding brengt.»

«Trouwens, ook al was ik niet naar Rome gegaan, zoo zou ik toch over eenigen tijd mijn taak hebben neergelegd, althans in den vorm, welke ik allang verkregen heeft. Mijn gezondheid — ge weet, dat ik geruimen tijd ziek ben geweest en de dokter mij verandering van klimaat voorschreef — zou mij ertoe hebben gedwongen. En bovendien vind ik, dat waar steeds nieuwe ideeën zich baanbreken en de gezichtspunten zich verruimen, voor elke organisatie wijseling en vernieuwing van leiding gewenscht is. Een ideeën-marchant, niet waar, laat nu anderen eens meer naar voren komen. Als ze maar drie dingen in 't oog houden: 1o. dat de katholieke grondslag der organisatie als principieel moet worden gehandhaafd; 2o. dat evenzeer dient vastgehouden aan een federatieve samenwerking. De Middenstand, zei ik nog onlangs in Dordrecht, is de brug, welke niet slechts kapitaal en arbeid, maar hier ook Rome en Dordt verbindt. En 3o. dat men geen onderscheid moet maken, maar alle middenstanders, zoowel de klein-industrieelen als de neringdoenden en winkeliers moet brengen in één organisatie. Ik kan het niet genoeg herhalen: de organisatie is het heil van den middenstand. Zij brengt de menschen, die dezelfde belangen hebben, tot elkander; zij neemt den argwaan weg, die tot zooveel verwijdering aanleiding geeft; zij voorkomt, dat de concurrentie, welke er zijn mag en zijn moet, ontardt in vijandschap. Laat ik u nog een voorbeeld geven. In Tilburg ging vroeger een slachter weg als hij in een café een anderen elager zag! Kras, hé? Thans is er geen betere samenwerking, dan juist die tusschen de slagers van Tilburg. Zij hebben gezamenlijk een ijfabriek, een gezamenlijken huiden- en ver-koop. Welk een gelukkige verandering nietwaar, nu de oude misverstanden wegvielen? Ja, ik heb wel eens vreemde dingen gehoord, wanneer ik op een vergadering over coöperatie zou spreken. Men stond met knuppels klaar, heette het een keer, om me op te wachten. Nu, ik ben toch maar gegaan, en ik heb geen knuppel gezien, maar het bleek me, dat de lui zich geweldig boos konden maken, omdat ze niet begrepen, dat men door wat minder geheimzinnig en geïsoleerd tegenover elkander te doen, zich zelfden konden bevoordeelen.»

«Het valt u toch zeker wel hard, hier van uw werk afscheid te moeten nemen?»

«O ja. Ik vind het heerlijk naar Rome te gaan. Rome zien is geboren worden, Rome terugzien is leven, zeide Schaeplman eens, en daar te mogen blijven, ven op een duurzamen post, is meer dan dat. Maar toch, het afscheid valt mij zwaar. «De Hanze» is een stuk van mijn leven geworden. En dan het prikkelende van den arbeid, de relaties, die men krijgt, de vriendschapsbanden, die worden gelegd! In volle vrijheid heb ik altijd mogen werken; mijn geestelijke overheid liet mij die vrijheid steeds en niets kweekte meer arbeidslust en verantwoordelijkheidsgevoel, dan dat. Maar om al deze redenen wordt het afscheid mij nu ook zoo moeilijk en zie ik er zeer tegen op.»

«U onttrekt zich toch niet geheel aan de beweging, al gaat u naar Rome en al krijgt u daar een gewichtigen werkring?»

«Neen, dat wilde ik juist zeggen. Op de eerste plaats hoop ik lid te blijven van het Internationaal Instituut voor den Middenstand, al is het de vraag, of ik dit zal blijven voor Nederland. Uit Duitschland kreeg ik brieven en bezoeken, waaruit me bleekten is, dat men daar van mijn vestiging te Rome verwacht, dat ik er meer zal kunnen doen voor de internationale Katholieke Middenstands-organisatie. En wat Nederland betreft, het spreekt van zelf, dat ik de beweging hier niet zal kunnen vergeten. Mijn vakantie-maanden kom ik in 't vaderland doorbrengen en een mijner vrienden schreef me al in het vooruitzicht daarop: wat zullen we dan «boomen» over de zaak! Ook blijf ik lid van het Zuidelijk deel der Staats-enquête-commissie voor den Middenstand, waarvan ik thans voorzitter ben. Het werk der commissie is nu wel zooveel gevorderd, dat het verdere schriftelijk kan geschieden, en vele leden verlangen, dat ik mij daarvan niet terugtrek. Gij ziet dus, dat er nog genoeg banden met het moederland en met de Hanze blijven bestaan. En mijn belangstelling, mijn sympathie zal zij te allen tijde en ondanks allen afstand behouden. Ook bij het orgaan, de voormalige Hanzebladz, thans de R. K. Middenstander, zal ik nog wel eens aankloppen voor het een of ander beschouwing; en voor 't overige rest het middel der correspondentie. Maar mijn hoofdzaak is natuurlijk een andere geworden. En dan hoop ik in Rome weer eens tijd te vinden, om iets aan litteratuur te doen,

aan litteratuur en kunst, en mijn ziel te laven aan de openbaringen der schoonheid. O, die Romeinsche musea!... Er gleed een glans van blijheid over dr. Nouwens' gelaat.

«En toch, en toch... ja, toch moet ik mij als losrukken van mijn omgeving, van mijn werkring hier. Het ideaal wenkt overal; en is het geen ideaal: de opheffing van een zoo talrijk en nuttig deel der Maatschappij als de Middenstand is? Gij kent de geschiedenis der oude Hanze, niet waar? Zij was katholiek van oorsprong, en zij bedoelde, gelijk het in 1358 te Lübeck plechtig werd uitgesproken, de rechten en privileges der kooplieden te beschermen met eerbiediging van de rechten van den Keizer en de rechten van God. De Hanze van onzen tijd kan, mutatis mutandis, niet anders dan hetzelfde leeren en hetzelfde willen. Zij is katholiek, zij moet katholiek zijn, op straffe van onder te gaan. En zij wil hare rechten en belangen verdedigen, zonder die van anderen te krenken, en vooral zonder daarbij in botsing te komen met de rechten van God. Was er voor de katholieke middenstandsorganisatie wel een betere naam te vinden, een naam veelzeggender in zijn beknoptheid dan die der historische Hanze?»

«Ik moet vertrekken. De avond viel en het najaar zuchtte droef in de duistere boomen en om de donkere huizen.

Les sanglots longs  
Des violons  
De l'autunno...

Het trammetje was nu zeer prozai-ch geworden. Maar gezellige kout verkortte den weg, en we waren al aan den Bosch, toen we zeker meenden nog pas een eind onderweg te zijn.

A. v. D.

## BUITENLAND

### Brieven uit België

BRUSSEL, 3 Nov. 1910.

Sedert 17 jaren is er geen Troonrede meer gehouden. De reden waarom de overleden koning Leopold na 1893 niet meer in de Kamer verscheen, waren de betogingen, welke er dat jaar bij gelegenheid der Troonrede tegen hem door de socialist en touw werden gezet: Zij wierpen stroomijetjes uit, het algemeen stemrecht eischende, op zijn doortocht van het Paleis naar het Kamergebouw, en sommige briefjes vielen op den koning zelf die zich daardoor in zijne waardigheid gekrenkt achtte.

Men was daarom nu niet weinig benieuwd wat koning Albert son doen en of hij zou breken met het ontstane gebruik. Er is thans besloten, dat de Vorst wederom de zittingstijd der Kamers op Dinsdag 8 November zal openen met een Troonrede. De noodige maatregelen zullen er genomen worden om wanordeligheden te beletten, en de 800 genarmlen die zich tijdens het verblijf van koning Wilhelm te Brussel bevonden, zullen opnieuw opgeroepen worden om de orde te handhaven.

Met het oog op de aanstaande troonrede en wat daarmee samenhangt, hebben de socialistische hoofden een partijvergadering gehouden, waarin besloten is, dat hunne houding bij die gelegenheid «waardig» zijn zal.

Dat het men van den nood een deugd maken. De onderdrading toch, opgedaan, zoowel bij de kroningsfeesten van koning Albert, als bij het bezoek van keizer Wilhelm, heeft genoegzaam bewezen, dat Brussel voor een anti-monarchistische betoging nog niet rijp is, al 't minst tegenover den tegenwoordigen vorst, die zeer populair is. Wat er in 't Kamergebouw zal gebeuren? 't Is het gebruik de voorzitter der troonrede te besluiten met den uitroep: «Eere de Koning!» Zullen de haantjes de voorsten der socialist en daarbij het stilzwijgen kunnen bewaren? Zooveel is zeker, dat de socialisten, de hoofden wel te verstaan, eigenlijk verkante liberalen zijn. Het eenige wat hen bindt aan het kleine volk is de stemmenverre, en men kan dit op heden met bewijzen bevestigen.

Als de hoofden met pretentie uitrukken naar aannamen of vroegen voor de galavertooning, die er in den Muntschouwburg zal worden vertoonden zij zich in hun ware gedaante. Toen zij vervolgens daarvan geen gebruik konden maken en alleen hun vrouwen en dochters lieten gaan, wier kleed en opsmink niet ontvreden voor die de aristocratische dames, dan handelden zij niet berekenend.

Men zal nu moeten afwachten wat er den 8en November zal gebeuren. De tijd is reeds der partij zijn steeds band, dat de minste gedachte hun het werk uit de handen moeten nemen. Er is daarom in dezelfde partijvergadering, waarin tot kalme is aangemaand ten aanzien der troonrede, besloten dat er iedere maand een bijeenkomst der socialistische linkse zijde zal plaats hebben, waarbij dan de rollen natuurlijk zullen worden uitgedaald en «de enfante terribles» het zwijgen opleggen.

De groote kunst toch is aan een zaak die misloopt, een goeden draai te geven, daartoe behoort een goede dosis casuïstiek, gelijk die waarvan een Furnémont, een Maesart, een Bertrand, een Demblon blijken gaven door hun gevel met de voor hen en hunne dames aangevraagde entreekaarten, welke zij later niet hebben benuttigd, goed te praten. Er is slechts één socialist, die zijn gedachte mag zeggen: de heer Picard, gewezen socialistische senator, die zijn ontslag heeft genomen als senator omdat hij altoewel socialist blijvende, socialist op zijn manier, niet langer aan den leiband wilde loopen; hij is de eenige die het gewaagd heeft zijn entreekaartje te handhaven door de galavertooning bij te wonen, terwijl de anderen er enkel door hun dames waren vergetenwoordig.

Van ordewoord gesproken. Het ordewoord, dat de Belgische Kamer-socialisten met verriede herhalen op alle tonen is, dat er in België niets gedaan wordt voor den werkmans. Welnu, er is een statistiek verschenen, waarin de uitgaven worden opgevoerd door de verschillende landen van Europa, op de Staatsbegrootingen gebracht voor sociale doeleinden. België neemt in die statistiek «gelijk» bijna overal de eerste plaats in. Negen percent der algemeene uitgaven zijn er besteed aan maatschappelijke doeleinden, als arbeidersverzekering, vakonderwijs, goedkope woningen enz. Na België komt Engeland met ontruut zover percent; Frankrijk, waar de kabinetpresident een socialist is van het hout, waaruit de onrten gesneden zijn, een soort Janus-hout, geeft slechts 3 percent uit voor dingen van algemeen nut, waarbij de kleine man het meeste voordeel heeft. Die statistiek is opgesteld door een radicalen senator uit Frankrijk, zij zal dus wel niet katholiek partijlijk zijn.

Zijn de algemeene belangen verwaarloosd in het naburige Frankrijk, de persoonlijke belangen zijn er des te meer behartigd, en hier hoort men ook al leuteren van de laze tractementen der Kamerleden. Nooit hebben de katholieken, die nochtans 26 jaren aan 't bewind zijn en alle tractementen hebben verhoort, er aan gedacht als volkvertegenwoordigers hun eigen lot te verbeteren. Tusschen niet of de socialist en zullen zich daarmee beletten, zoora de meerderheid naar links macht overslaan. Als voorbeeld daarvan hebben zij al reeds een gratis abonnement aangevraagd op geheel het Belgische sportwegwet.



## Gemengde Berichten

**De voorwaardelijke veroordeling.** Een officieuze nota van het staatssecretariaat van Justitie, levert eenige belangwekkende cijfers over de uitwerkingen van de voorwaardelijke veroordeling, vijftien jaar geleden in Duitsland ingevoerd. Op de aldus veroordeelden zijn 13 pCt. gevallen, binnen het tijdperk, vastgesteld voor de kwijtschelding der straf. In twintig gevallen op honderd deelen er zich omstandigheden voor, die het gerecht er toe brachten de vroeger uitgesproken straffen te doen toepassen.

De ondervinding van vijftien jaar heeft bevestigd, dat de voorwaardelijke veroordeling de verhoudingen der hervallingen niet heeft gewijzigd, men zou ook niet kunnen zeggen, dat de overtredingen daardoor zijn toegenomen.

In 80 op honderd gevallen, zijn de veroordeelden aan de straf ontkomen en dit is voldoende om het behoud der wet te rechtvaardigen.

**De keizer over tentoonstellingen.** Bij zijn bezoek aan Brussel heeft keizer Wilhelm met den Duitschen commissaris voor de Brusselse tentoonstelling, Geheimraad Albert, gesproken over het denkbeeld ook eens een Duitsche wereldtentoonstelling op touw te zetten. Volgens den Brusselschen correspondent van het *Berl. Tagbl.* zou de Keizer tegen dit denkbeeld groote bezwaren hebben geuit en vooral zich tegen een tentoonstelling te Berlijn hebben verklaard.

De Keizer zou er op hebben gewezen, dat de Duitsche nijverheid in den laatste tijd herhaaldelijk had te kennen gegeven tentoonstellingsmoede te zijn. Een wereldtentoonstelling zou echter slechts kunnen aangeven indien zij niet alleen door de leidende industrieën werd gesteund, maar ook door deze zelf werd georganiseerd. In de eerste plaats komt hier dan de lijnische Westfaalse nijverheid in aanmerking en deze voelt weinig voor een wereldtentoonstelling. Mocht het echter wel tot een tentoonstelling komen, dan zouden de lijnische Westfaalse industrieën zeker alleen van een tentoonstelling in een lijnische stad, bijv. Düsseldorf willen weten. Een bezwaar achtte de Keizer de reuzensommen, die als waarborgkapitaal benodigd zouden zijn, terwijl hij ten aanzien van Berlijn nog wees op het gemis aan een geschikt terrein.

## BINNENLAND

**Geen 46's. — 84½ Miljoen!**  
Het sociaal-democratisch Kamerlid Duytschrijft:

Wij allen weten nog maar al te goed op welk een schandelijke wijze de vrijzinnige partijen hun bezuinigingsdenken op nutteloos uitgaven hebben geschonden. Zoo erg zelfs, dat het aan leden van de eigen regeringsmeerderheid ten slotte toch al te bar werd en zij mede deze schenners van eigen stembeloften naar huis zonden.

Het is het gewone bedriegelijke spel der heeren liberalen en vrijzinnig-democraten.

Nauwelijks zijn zij in de oppositie en gaat 't tegen de clericalen, of zij spelen de vermoorde onschuld, blaken van liefde voor bezuiniging enz., doch zeven aan het roer maken ze het minstens even bont.

Men vergeet niet, dat 't ministerie De Meester, voortgekomen uit een stembus overwinning, onder de leuze 'bezuiniging op militaire uitgaven' een zelfde soort marineplan ontworpen onder minister Cohen Stuart als thans de heer Weentholt, orenwel met dat verschil, dat dit vrijzinnige 'bezuinigingsplan' (sic!) ons land niet 46½ miljoen zou hebben gekost, maar vier en twintig en een half miljoen!

Men kan dit alles vinden in de door het ministerie De Meester ingediende Marinebegroting voor 1907. En het mooiste van alles is, dat deze liberale minister in 1900 bij de toelichting dezer begroting nog verklaarde, dat voor dat peusschilletje van 8½ miljoen nog maar een zeventiende kan worden verkregen 'die voor de vervulling van haar taak als een minimum kan gelden, en welker aanschaffing,

onderhoud en bemanning niet gaat boven de draagkracht der natie!'

**Het recht der werkelijkheid.**  
Onder dit opschrift lezen wij in een artikel van het *Huisgezin* de volgende opmerkingen:

Men kent artikel 1638ff, hetwelk de kosten van verpleging en geneeskundige behandeling bij ziekte of ongeval van den inwonenden arbeider gedurende de eerste vier weken voor rekening van den werkgever brengt.

Dit is de algemeene regel.

Aan het voorrecht der wet ligt een redelijk, een christelijk beginsel tot grondslag: dat een werkgever zijn arbeider (diensthode) bij ziekte niet de straat op mag sturen en zich van elke verplichting te zijnen aanzien ontslagen kan achten.

Maar van den anderen kant laten zich allerlei gevallen denken en komen zij voor, dat het niet billijk is, den werkgever met de volle kosten te bezwaren. — Bij werkgever denke men niet uitsluitend, zoals vaak gebeurt, aan groote fabrikanter, maar vooral aan kleine patroons, kleine boeren, kleine middenstanders enz.

Neem het geval, dat bij zoo'n kleinen patroon zich een knecht verhuurd heeft, waarvan op het oog niets valt waar te nemen en die hij zelf niet als ernstig beschouwt.

De patroon weet van die kwaal niets af, en vraagt, daar de arbeider er op het oog gezond uitziet, ook niet naar.

Nadat de knecht korter of langer tijd in dienst is, begint hij ongemak of meer ongemak van zijn kwaal te krijgen en raadpleegt een dokter.

Dese acht een operatie noodig. De knecht moet naar een ziekenhuis. De rekening van verpleging en geneeskundige behandeling worden den patroon gepresenteerd. Zij belopen samen een vrij aanzienlijk cijfer.

De patroon kan er geen cent van verhalen op zijn knecht, want deze heeft niet — hetgeen, indien het wel zou ware, den knecht aansprakelijk zou stellen — bij het aangaan der overeenkomst den werkgever opzettelijk valsche inlichtingen gegeven. Hij heeft er in het geheel geen verstand.

Of nu de patroon door het te betalen geldelijk bedrag gevoelig wordt getroffen, daardoor in groote zorg komt; of van den anderen kant de knecht of diens familie best in de kosten kon bijdragen, — de wet vraagt het niet, zij laat geen ruimte voor de eigen waardering des rechters, waarvan professor Meyers gewaagde, noch voor het recht der werkelijkheid, waarvoor professor Heymans opkwam.

De wet is in gevallen als wij op het oog hadden te eenzijdig, dus te hard.

**Indische Begroting.**

Verschenen is de Memorie van Antwoord op het afdelingsverslag der Tweede Kamer nopens de Indische Begroting voor 1911, waaraan wij slechts tekenen, dat de Minister van Koloniën zich in de eerste plaats verdedigt tegen het verwijt van niet genoegzame voortvarendheid zijnerzijds, door verwijzing naar verschillende reeds tot stand gekomen zaken.

De tenuitvoerlegging der wetten van 31 Dec. 1906, waarbij de artikelen 75 en 109 Regeringsreglement zijn gewijzigd, maakt nog een punt van overweging uit. De ter uitvoering dezer artikelen door de bijzondere commissie uit de Staatscommissie voor de herziening van het Indisch privaatrecht en strafrecht samen te stellen ontwerpen, zijn nagenoeg afgewerkt.

In verband met de klacht, dat tot dusver niet meer bleek van de werkzaamheid van den Gouverneur-Generaal, zet de Minister uiteen, dat deze begroting, waarbij verschillende belangrijke zaken worden voorgesteld, veelmeer een gunstig getuigenis aflegt van de kracht en de voortvarendheid, waarmee in Indië gearbeid werd.

De Minister sluit zich aan bij de bestrijding in het Voorloopig Verslag van de gemeene. Het de goedkenende overtuiging van den Gouverneur-Generaal een ongewenschen invloed zou uitoefenen op de wijze waarop hij zijn ambt vervult en verdedigt in dit verband de circulaire van 3 Augustus, die zich richt tegen officieele of niet officieele bemoeienis van land-

dienaren met feestelijkheden op Zondag, welke een publiek karakter dragen, en verbiedt het toelaten van openbare feestelijkheden gedurende den kerkdij bij publieke feestelijkheden op Christelijke feest- en herinneringsdagen.

De Overheid vraagt niets anders dan dat, waar haar dienaren, namens haar — immers officieel — bij publieke feestelijkheden optreden, zij zulke niet zullen doen op een dag, dien zij als heilig beschouwt.

Dat bij benoemingen van den Gouverneur-Generaal de kerkelijke richting der kandidaten van invloed zou zijn geweest, moet niet den meesten indruk worden tegengesproken.

Naar de meening van den minister moet aan het feit, dat het geramd financieel resultaat der begroting minder gunstig is dan dat der vorige geen al te groote betekenis worden gehecht, omdat zulke het gevolg is van het feit, dat thans aan allerlei dringende behoeften van Indië moet worden voldaan, terwijl de gunstige gevolgen daarvan voor de algemeene welvaart of voor de opbrengst van sommige middelen eerst op den duur merkbaar zal zijn.

Overigens is het niet voor tegenspraak vatbaar, dat, om aan de te verwachten toename van uitgaven het hoofd te kunnen bieden, het natuurlijk accres der tegenwoordige middelen hoogstwaarschijnlijk wel onvoldoende zal zijn en middelen op den duur versterking der middelen niet zal kunnen uitblijven.

De Minister deelt mede, dat een voorontwerp met begroting, betrekkelijk verwenlijking der plannen tot aanleg van spoorwegen in Zuid-Sumatra, in Juni jl. aan de Indische Regeering is ingediend.

In 1911 zal de aanleg van verkeerswegen op de buitenbesittingen met kracht kunnen worden aangevat.

Uitvoerig zet de Minister uiteen, dat ook naar zijn oordeel de binnenlandsche politieke toestand in Indië weinig te wenschen overlaat en al moge, wat het gouvernement Atjeh en onderhoorigheden betreft, nog niet van volkomen rust kunnen worden gesproken, voor een pessimistische beschouwing van den gang van zaken in dit gewest is toch zeker geen aanleiding.

**R. K. Stud. Vereen. »St. Virgilius« te Delft.**  
In de vergadering van 1 Nov. trad als spreker op de Zeezwerf, heer pater H. Ermann S.J. met een inleiding over »Koningchap bij de Gratie Gods en Revolutie«.

Naar aanleiding van de Koningrijksrede van den Duitschen Keizer, zegt spr., is een ware storm van verontwaardiging opgegaan van de zijde van hen, die zich niet aan onzen kant scharen, wat betreft de opvatting omtrent Koningchap, gezag, enz. Wij Kath. buldigen de meening, dat alle gezag van God komt.

Lijnrecht hier tegenover staat de theorie van het »Contrat Social« van J. J. Rousseau. Volgens onze opvatting is het volk als het ware het kanaal waardoor Keizers, Koningen enz. hun gezag ontvangen en in soverre is het Koningchap afhankelijk van den menscheijken wil. De Openbaring schrijft geen bepaalde staatsvorm voor. Men moet in ieder geval het wettig gezag gehoorzamen. Is het staatsbeleid van den overheidspersoon schade-lijk voor de natie, dan mag volgens de opvatting van sommige moraal-philosofen door lijdelijk verzet getracht worden bedoelden persoon tot afstand te dwingen, doch in geen geval door wapengeweld.

Bij de oude heidenen was revolutie geoorloofd, omdat het Staatsopvoerhoofd alleen materiele, doch geen zedelijke macht had. Onze theorie omtrent koningschap bij de Gratie Gods laat evenwel in geen enkel geval revolutie toe. Wie spot met het koningschap enz. ontkent het bestaan van een persoonlijk God. Volgens Pater Brors zijn dan ook alleen de anarchisten in hun theorie consequent. Wij verworpen de theorie van het »fak accompli«, daar dit alle rechtsbegrippen ondermijnt.

De behoudende achtervolgelingen sommige voorbeelden van ontroeringen, waaronder als recente, die in Portugal. Men schijft ons kath. de treurige toestanden in Portugal op den hals, doch men vergeet hierbij, dat, hoewel in naam katholiek, Portugal sinds 150 jaar onder het juk der vrijmetselaarsucht en dat de kath.

Kerk nergens zoo aan banden ligt als daar. Het men de Kerk vrij in haar doen en laten, de toestand zou geheel anders zijn.

Dese inleiding lokte veel debat uit. Nadat Pater Ermann hierop geantwoord had, sloot de voorzitter, onder dankbetuiging voor de interessante en actuele rede, de vergadering.

AMSTERDAM, 5 Nov.

Hirsch.

Wellicht zal binnen een maand reeds een begin worden gemaakt met het hulpgebouw voor de algehele groote verbouwing bij de firma Hirsch aan het Leidscheplein. Het voorloopige gebouw zal verrijzen op het gedempte gedeelte van de Lijnbaansgracht en het zal twee maanden duren voor deze hulpwinkel gereed zal zijn. Na de definitieve verbouwing van het tegenwoordige magazijn zal op het gedempte gedeelte van de Lijnbaansgracht door de Gemeente een plantsoen worden aangelegd, terwijl een groote fontein het Leidscheplein mede zal verfraaien.

Nieuwe zaak.

De Naam. Venn. »Goederenhandel«, vooreen Aug. Bitchenbacher Hrn., hoofdkantoor Beursstraat 15 alhier, verplaatste hare afdeling III, »Engelsche Winkelétalages«, naar het Damrak 7 (naast het Victoria-Hotel).

Waar deze firma specialiteit schijnt te zijn op het gebied van modernen winkelpuibouw en complete magazijninstallaties, heeft zij met de verbouwing en inrichting van haar eigen zaak dan ook wel het bewijs geleverd, iets fraais en degelijks tot stand te kunnen brengen. De winkelpui is massief mahoniehout gepolitoerd, uitgevoerd volgens Engelse teekening en constructie met zeer dunne gedraaide kolomspanningen en puglasvellingen maakt eenen zeer goeden indruk, welke nog verhoogd wordt door de smaakvolle en goedsprekende naamborden, boven in de pui aangebrachte en de fijn gepolijste koperen leuningen en beslag op de deuren.

Ook op de binneninrichting ligt hetzelfde cachet van mooi en solid werk en werd vooral onze aandacht gevestigd op de geheel afgesloten stoffrijze étalagekastbetimmering en dito toonbanken en vitrines, waarvan het praktisch nut ons voor vele winkelsaken onbetwistbaar schijnt. Men verzekeerde ons dan ook dat de oprichting van deze afdeling in bovengenoemde firma in een lang gevoelde behoefte heeft voorzien en konden wij ons dan ook overtuigen van het succes daarvan, hoofdzakelijk bij H.H. Juweliers en Goudsmieden, waarvan een twintigtal zich reeds compleet met deze gegarandeerd stofrijke étalagekasten en vitrines lieten installeren.

Verder besichtigden wij met belangstelling de koperen étalage-artikelen, bustes en wasen koppen, etc. etc., in de grootste verscheidenheid tentoongesteld, waaronder vele nouveautés voor bijna iedere branche, alles fabrikt van de bekende Engelse firma Harris & Sheldon Ltd. te Birmingham.

Eene photographie, genomen vóór de bebouwing van den ouden toestand dezer onderpui, toonde ons wederom dat het mogelijk is, een onderwetsch winkelhuus met klein étalage-raam te veranderen in een moderne pui met ruime winkelkast, hetgeen wel het streven van iederen winkelier zal zijn dit te verkrijgen en heeft men tevens de voldoende teug bijgedragen te hebben tot verfraaiing van de stad, zoo ook is dit nieuwe magazijn zeer zeker een aanwinst voor het Damrak.

Ontieniging-Dam.

Zooals bekend hebben Gedeep. Staten van Noord-Holland goedgekeurd het Amsterdamse raadsbesluit nopens de ontieniging der huizen gelegen in het blok tusschen Nieuw en Rokin en Vijgendam-Vischsteeg. Vele eigenaars zijn echter niet ingegaan op het aanbod der gemeente. In verband hiermee zijn deser dagen door het gemeentebestuur bij de arrondissementsrechtbank de ontienigingsplannen tegen ongeveer 25 eigenaars der betrokken percelen aanhangig gemaakt. De eigenaars zijn gedagvaard tegen 15 Nov. a.s.

Een 5-tal eigenaars moeten bereid zijn bij minnelijke schikking hunne percelen aan de



### Luxe-Papier

RELIEFSTEMPEL-ATELIER  
Invitatiekaarten  
MENU'S, BALBOEKJES, enz.  
Atelier B. van Mantgem  
SINGEL 562 hoek Vijzelstr.

gemeente te verkoopen. Het perceel op den hoek Vijgendam — Beursstraat is reeds eigendom der gemeente.

**KUNST EN LETTEREN.**  
*Een Israëli uit het land?*  
Naar aan de »New-York Herald« uit Venetië bericht wordt, kocht Londensche kunsthandelaar Crometti voor 150,000 francs de aan den heer J. T. Cromer toebehorende schilderij van Jozef Israëli, »Boerenfamilie aan tafel«.

**Ingezonden Mededeelingen**  
à 40 cent per regel.

**Alleen de nieren kunnen het bloed filtreren.**

Iedere drie minuten van uw leven gaat het bloed door de nieren om gefiltreerd te worden. Wanneer het de nieren bereikt, is het zwaar beladen met vergiftige onzuiverheden — wanneer het de nieren verlaat, is het 'tzuiverste bloed van het gehele lichaam.

Doch wanneer de nieren niet behoorlijk werken, wordt uw gehele gestel langzamerhand vergiftigd, want de in het bloed achtergebleven vergiften verspreiden ziekte en verderf door het gehele lichaam.

Gij gaat u zwak, prikkelbaar en afgemat gevoelen. Uw elap wordt verstoord en is onrustig, en somtijds hebt gij een gevoel of de rug u zou breken, wanneer gij u in het bed omkeert.

's Morgens staat gij op met een ellendig gevoel in uw rug en met pijn in de lendenen. Uw oogen zijn dof en opgeblazen, en uw handen en enkels zwellen op. De urine heeft een onnatuurlijke kleur en komt in zeer groote of zeer kleine hoeveelheden. Bij vochtig weer zijn uw ledematen stram en reumatisch.

Wanneer gij uw nieren verwaarloost, zullen zij hun geschiktheid om het bloed te filtreren verliezen, en breidt uw kwaal zich plotseling uit tot lendenjicht, kwellende urinekwalen, niersteen, watersucht, heupjicht, chronische reumatiek, en verwoesting der nieren.

Alleen een niereengeneesmiddel kan de nieren heelen. Foster's Ruggijn Nieren Pillen dienen enkel voor de nieren en blaas. Zij herstellen en heelen de nieren, en helpen hen om hun kracht te herwinnen tot het filtreren van het bloed en het afvoeren van de vloeibare onzuiverheden.

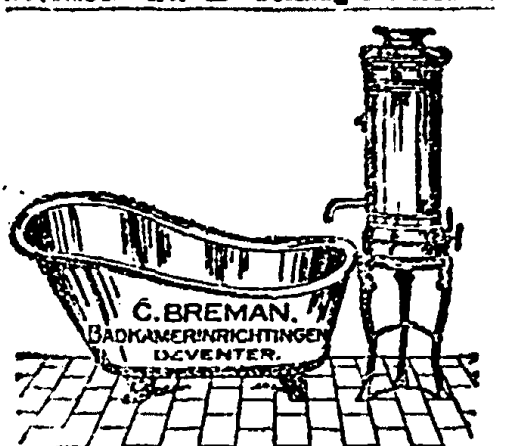
De echte Foster's Ruggijn Nieren Pillen, kenbaar aan de handtekening van James Foster op de doos, zijn te Amsterdam verkrijgbaar bij de heeren A. van Tuyll, Paleisstr. 13; M. Cléban & Co., Heiligeweg 42; en Het Maison de Spécialités, Galerij 34; te Utrecht bij de heeren T. van den Bergh & Zoon, Heiligeweg 65; en van Hinkhuizen & IJerminghuizen; en te Arnhem bij de heeren H. Linnewiel, Janstraat 17 en G. J. de Waal & Zoon, Grootte Oord. Toezending geschiedt franco na ontvangst van postwissel à f 1.75 voor één, of f 10.— voor zes dozen.

(6282)

## Advertentiën.

### Utr. Coöperatieve Keuken

Het Bestuur maakt bij desen bekend, dat wegens eens onvoorziene doch noodzakelijke verbouwing in het perceel der keuken, Oude Kamp No. 3, de inrichting niet 8 November, doch 15 November 11 in werking zal treden.



### f135.- PIANINO.

Te koop aangeboden een buitengewoon pr. zwarte SALON-PIANINO, mooi vol van toon, hoogst solide, keurig instrument, 5 jaar garantie op zegel. Te zien Brouwersgracht 63, ing. Keizersgracht, Amsterdam. (6787)

### Firma H. LINDEBOOM

Catharijvestraat 16 b.d. Velperplein  
Teleph 1147, Arnhem.

### Koloniale Waren.

En gros. (6685) En détail.

## Jansstraat 9.

## Nieuwe Artikelen

Lage Prijzen.

## OPRUIMING

van een partij

## Gekleede Poppen

Zie Etalage

## De Kunsthandel en Electr. Lijstenmakerij van

J. B. MAX,

Steenstraat 83, Tel. 1460

is Uw adres voor etsen, gravures en het omlijsten van fotografieën, enz., enz. - Atelier voor Vergulden.

Restaureren van Schilderstukken. Wasschen van Gravures, enz. (6519)

## Dames- en Kinderhoeden-magazijn

### R. Röwe-Kemming

Hommelstraat 3, b. h. Velperplein Arnhem

brengt steeds het nieuwste, is het meest gesorteerde en goedkoopste, zowel in fijne als gewone genres. (6485)

## KOOPT

uwe Kruideniers- en Grutterswaren

à contant met 10 pCt. korting,

prima kwaliteit tegen concurrerenden prijs

bij **R. HAGENBEEK**

KRUIDENIER.

Telefoon 963. - Ketelstraat 18.

## Manufacturen-Magazijn G. SCHUT,

Hommelstraat 20. — Telefoon 139.

VOOR DEN WINTER!

**Warme Onderkleeding**

voor Heeren, Dames en Kinderen, in Gebreid, Jaeger en Gewold.

**Winterstoffen.**

Stalen Collectie's worden gaarne toegezonden.

## Zeer billijke collectie

### Vulkachels,

### Tegelplaten

Oeverstr. 68. - Tel. 1077.

J. H. FRANKEN.

## Dames-Modemagazijn

Steenstr. 2a b.h. Velperp.

## Herman Swarte,

Rijke en ongeëvenaarde keuze:

Mantels, Costumes,

Blouses, Costuumrokken,

Onderrokken,

Pelteryen in diverse Bontsoorten.

Japonstoffen.

Uitsluitend betere Genres.

Middeimattige prijzen.



## Plaatselijke Bezichten.

• Hengelo (O.), 8 Nov. De heer de Monchy heeft zijn ontslag als Wethouder dezer gemeente, wegens gezondheidsredenen gevraagd. In de eerstvolgende vergadering zal een nieuwe Wethouder gekozen worden.

— Zondag a.s. sal de Spoerweg-vereniging  
» Rapphael een propaganda- en feestver-  
gadering houden. Als spreker zal de WelEerw.  
heer Donders, Redacteur van het *Rechte* Spoer-  
optreden, terwijl ter oplistering het St. Jozef-  
mannenkoor enige liederen zal zingen en ook  
negen voordrachten gegeven worden. Ten  
einde des avonds de leden van »St. Raphaël  
ook gelegenheid te geven naar hun grensgeplaat-  
sen terug te keeren, is het aangeven om  
6.30 geteld. R. Kath. uit Hengelo hebben  
eveneens avond. Wij vertrouwen dat velen  
dies toevond naar St. Jozef zullen gaan om  
desen Eerw. spreker, die op het gebied van  
organisatie reeds zoo bekend is, te hooren.

## KERKELIJKE ZAKEN.

### De Eerste H. Communie.

De kardinaal herinnert er aan, dat het H. College der Sacramenten geen bepaalden leef-

De kardinaal herinnert er aan, dat het H. College der Sacramenten geen bepaalden leef-

tijd heeft vastgesteld, maar dat zij heeft herinnerd, dat de verplichting om te voldoen aan het dubbel gebod van biechten en communiceeren begint als men tot de jaren van verstand komt, d. w. z. tegen de zeven jaar meer of minder.

Indien men niet zou kunnen goedkeuren den ijver dergenen, die een verkeerde uitlegging geveend aan het decreet, aanstonds tot de Gemeente zouden toelaten al de kinderen, die zeven jaar zijn, van den anderen kant zou men niet minder de pastoors moeten berispen, die niet alles in het werk zouden stellen, om de moeilijkheden te overwinnen, die de uitvoering van het decreet in den weg staan.

De kardinaal-vicaris bestrijdt ook de bewering, dat het kind van zeven jaar niet voldoende onderricht kan zijn, om met kennis en oordeel tot de H. Tafel te naderen.

Het zal zeer passend zijn, dat de kinderen van ongeveer zeven jaar in stilte, vergezeld van hun ouders, hun Eerste Communie doen. Er zullen ook gesamenlijke Communieën zijn, op bescheiden en zoo vroom mogelijke wijze, met een slijk aantal aanwezigen gehouden.

Men moet met aandrang allen, die met kinderen belast zijn, waarschuwen, dat zij de kinderen, die hun eerste H. Communie gedaan hebben, zoo dikwijls mogelijk tot de H. Tafel laten naderen.

De pastoors zullen verscheidene malen in

het jaar algemeene kinder-Communien organiseeren en daar allen toelaten, die in stilte hun eerste Communie gedaan hebben. Zij zullen deze Communien door eenige dagen van onderzocht en voorbereiding doen voorafgaan.

De bisschop van Granoble, mgr. Liard, heeft een herderlijk schrijven uitgevaardigd betreffende de toepassing van het decreet „Quantum singulari” over de Eerste H. Communie der kinderen. De bisschop verklaart van nu af de toepassing van het decreet verplichtend in zijn bisdom.

Zoodra de kinderen tot de jaren van onderscheid zijn gekomen, en zij eenige kennis hebben van de waarheden van den goddienst, moeten zij hun Eerste Communie doen. Deze Eerste Communie is strikt van privaten aarts en moet geschieden zonder uiterlijke plechtigheid. Enige jaren later, als het kind drie jaar met vrucht de catechismus-onderrichting heeft gevolgd, zal de plechtige Eerste Communie plaats hebben. Alleen de kinderen, die een diploma hebben ontvangen, dat zij met vrucht de lessen gevolgd hebben en die trouw den Zondage de H. Mis hebben bijgewoond, worden tot de plechtige Eerste H. Communie toegelaten.

## ALLERLEI.

De kosten van ons leven. Indien de prijs van den mensch afhankelijk moest ge

sield worden van zijn levensstandaard, die  
 son er reden bestaan, ons te verheugen, we  
 elken dag schijnen wij aan onderhoud lette me  
 te kosten! Zoo zijn wij in den loop van ti  
 jaren ongeveer 40 pCt. in waarde gestegen. I  
 ons leven is heden driemaal zoo duur als ond  
 Prins Willem I.

Waarschijnlijk is het onze maag, die ons de grootste kosten jaagt; niet dat wij zooveel meer of zooveel smulliger eten, maar levensmiddelen zijn zoo geweldig gestegen en stijgen nog bijna dagelijks.

Het brood is daarbij nog het minste ooc  
hoog gegaan en stellig is het in kwaliteit aa  
stienlijc verbeterd; vaklieden, die het we  
kunnen, verzekeren, dat de rijken der aar  
enige eeuwen geleden nog een broodoo  
aten, waarvoor nu de armste drommel de ne  
optrekken. De gemiddelde prijs der tarw  
broedroep per hectoliter tusschen 1608 en 17  
hoogstens 42 gulden, en minstens 28 gulde  
hetgeen stellig groote verschillen zijn. Do  
zelfde tijd betaalde men toen soms in de e  
stad eenige gulden en in een stad daardic  
bij tientallen gulden.

Het vleesch is, in verhouding tot het brood veel duurder geworden; in de dertiende veertiende eeuw was het tien maal mind waard dan nu. Een os kostte ongeveer gulden, soms 11 gulden, een schaap tusschen 2 en 1 gulden.

De middeleeuwers kochten zich niet arm aan linnengoederen. In de veertiende eeuw kende men pas de weelde van het daghemd; een eeuw later veroorloofde men zich de luxe van het nachthemd. Beddenlakens lieten nog veel langer op zich wachten. In de dorpen sliepen men in de zestiende eeuw nog dikwijls op een hoop kanten- of elkenblaren.

Aan schoenen gaf men toen ter tijd ook niet veel uit. Uit sunigheid liep men nog blootvoets, en houten schoenen — in onlanden reeds vroeg de klompen — werden zo goed mogelijk dichtgetimmerd. Maar toen de leeren schoenen in gebruik kwamen, betaalde het volk hoogstens een gulden het paar; aanzienlijke lieden betaadden wel meer, en toen, op het eind van 1700, de geweldige weelde velen beving, betaalde men zijn schoenen stellig niet goedkoop, — al betaalde men tweemaal zooveel voor het poeder van de pruik.

Loonen in vroegere eeuwen -- naar r.  
Zeven eeuwen lang zijn de metselaars toevreden  
gewest met een daggeld van 40 cts. Bedien-  
den-salarissen bedroegen hoogstens 25 gulden  
per jaar in 1600, een eeuw vroeger 10 gulden.  
Het gewone, ongeoesfende loonsrijd op touw  
voor een minimumbesoldiging van 6 frs. per  
dag -- ontving tot 1800 tueschen 10 en 20  
centen. (Handelsblad.)

**Prijscourant van Effecten — Amsterdam 4 Nov.**

[illegible]



Te NIJMEGEN wordt met 1 Januari a.s. het politiepersoneel uitgebreid met

### Elf Agenten 3e Klasse.

Aan die betrekking is verbonden een aanvraagjaarwedge van f 675, welke na 4, 8 en 12 jaren dienst in dezelfde betrekking telkens met f 25 kan worden verhoogd; uniforme bovenkleding; schoeisel en wapening. Bovendien voor zijn persoon vrije geneeskundige behandeling en medicijnen.

In de eerste plaats komen in aanmerking zij, die in het bezit zijn van het politie diploma (waarvoor een jaarlijkse toelage wordt gegeven van f 50 voor het diploma met en van f 25 voor het zonder aantekening), in militairen dienst geweest zijn en een lengte hebben van minstens 1.75 M.

Bij gebreken geschiktheid en goed gedrag kan een agent van politie 3e klasse na 4 jaren dienst in de gemeente, bevorderd worden tot de 2e klasse.

De benoemden zijn verplicht 6 pCt. hunner jaarwedge bij te dragen aan het pensioenfonds voor gemeente-ambtenaren en hunne weduwen en kinderen.

Gedagiden, niet boven den leeftijd van 30 jaren, kunnen zich, onder overlegging van een eigenhandig geschreven verzoekschrift, persoonlijk aanmelden op het bureau van den Commissaris van Politie op den 19, 21, 22 en 23 November a.s., van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 ure.

Op brieven wordt geen acht geslagen en worden niet beantwoord. (6789)

### Bedden en Meubelen.

- No. 1 voor f 350 2 pers. zeegrass bedstel.
- 2 voor f 10.— 2 pers. kapok bedstel.
- 3 voor f 13.— 1 pers. ijzeren ledikant, staalraad gezondheidsmatras, zeegrassmat as en kussen.
- 4 voor f 17.50 idem met Crin Vegetal, matras en kapokkussen.
- 5 voor f 21.— idem met kapokmatras en kussen.
- 6 voor f 8.50. Mooie ijzeren schommelwieg met zwaar wollen gordijn, afgewerkt met franje en strikken.
- 7 voor f 25.—. Mooi 2 pers. houten ledikant, springveeren matras, waarop geen bed noodig, peluw en 2 kapokkussens.
- 8 voor f 35.—. Ons reeds meer dan 17000 stellen geleverde 2 pers. Reel. veeren bedstel met alle toebehooren, vraag hiervan omschrijvingen. Ongeveerde aanbieding.
- 9 voor f 45.—. Complete 2 persoons slaapkamer: 2 pers. ledikant met toebehooren als No. 7, 2 pers. wastafel, tafel, nachtkastje en 2 stelen (houtkleur). (6555)
- 10 voor f 80.—. Een mooi Eiken huiskamer ameublement, best uit 6 stelen met riet, schuifafel en mooie salonkast of buffet.

Vraag onze geïllustreerde Prijs-courant. Gratis toezending.

### KAMSTRA's

Beddenfabr. en Meubeleerijrichting  
BLARICUM.

1903 bekroond Zilveren Medaille.  
1910 Gouden Medaille.

### Koopt nu een Gramophone!

Als gevolg van afgesloten groot contract met eerste fabriek beschik ik momenteel over een

### Keuzen-Collectie Spreekmachines

in de meest sierlijke en moderne modellen en tot ongekend lage prijzen leverbaar.

Koopt hooren en zien.  
Tevens verkrijg ik de aandacht op mijne prachtige Kersliederen opname.

### J. WEGMAN,

Nobelstraat 37, Utrecht.  
(0671) TELEFOON INT. 1638.

Magazijn van Muziekinstrumenten.  
Speciaal adres voor ORCHESTRONS en ELECTR. PIANO's.

Het Stichtsche Asyl voor Dieren  
Marktstraat 1, hoek Absterderdijk,  
is verbouwd en voor belangstellenden te zien.

Van 7-14 Nov. zal tussen 2 en 4 uur een Bestuurslid ter rondleiding aanwezig zijn. (6731)  
HET BESTUUR.

### G. GEERTS.

KANTOOR:  
Langeveld 189, AMSTERDAM.  
Effecten,  
Gedrag. Prolongatiën.  
Tel. 1800. 12 uur No. 8354.

### Wegens opheffing der Zaak UITVERKOOP

van alle haarden, Kachels, verdere Winterartikelen, Fornuizen, enz. enz.

Nog eenige Haarden Turrenna,  
Lips, Godin voorradig  
tegen veel verminderden prijs, uitsluitend  
à contant.

De zaak is geopend van 8 tot 12½ en van 2 tot 9 uur.  
H. J. H. GOOSSENS, Arnhem,  
Velperplein hoek Hommelstraat, Tel. Int. 855.

## Hollandsche f 15 Loten.

Serie-Trekking 15 November e.k.

## Hoofdprijs f 120.000.

Vraagt Prospectus no. 5.

HOLLANDSCHE GRONDCREDIETBANK

Heerengracht 530, Amsterdam.

Attest van Dr. SULLIVAN  
uit Cardiff.

Ik zal zeker voortgaan met Uwe Sanguinose voor te schrijven bij de behandeling van bleekzucht en bloedarmoede; want mijne ervaring is dat vele patiënten het gewone urinerale staal niet verdragen of niet verteeren. Het lichte staalgehalte, dat de Sanguinose in organische verbinding bevat, is voor mij een groote aanbeveling.

Dr. JAMES M. SULLIVAN,  
Cardiff (Engeland).

Verkrijgbaar bij alle Apothekers en  
voornamelijk Drogisten. (6754)

### SANGUINOSE

beslist het beste middel tegen bloedarmoede en zenuwzwakte.

Voor allen die lijden aan bloedarmoede en zenuwzwakte; die gedurig vermoeid zijn, zoodat hun alles te veel is; die slecht inslapen en wakker worden zonder verkwijnt te zijn; voor allen wien de eetlust ontbreekt; wier werkkraft door geestelijke of lichamelijke overspanning verminderd is; die na influenza of dergelijke uitputtende krankheden niet weer op krachten kunnen komen, is de Sanguinose het middel, dat snel en zeker helpt.

Den Haag. VAN DAM & Co.

WACHT U VOOR NAMAAK!

Attesten van dankbare gebruikers.  
Mijne dochter had al langen tijd erge hoofdpijn, en zag zeer bleek, maar na het gebruik van drie flesschen Sanguinose is zij geheel veranderd en zoo goed als geheel hersteld. Mev. Wed. PETERS.

Amsterdam, Tollenaerstr. 85.

Ik heb uwe Sanguinose voorgeschreven bij een meisje van dertien jaren, dat sterk leed aan bloedarmoede en bleekzucht. De eetlust was hier totaal weg. Uwe Sanguinose heeft hier een groote verandering teweeg gebracht. Er is nieuwe levensenergie opgewekt bij dit dóór en dóór zwakke kind.

Dr. AUG. ALEXANDRE. Brussel.

## Firma G. MARIJNEN.

Meest gesorteerd Magazijn in DAMES- en KINDERHOEDEN.  
Ketelstraat 23 - Telef. 532 - Arnhem.

Onze buitengewone groote en chique keuze in alle genres, alsmede onze uiterst laag genoteerde prijzen overtreffen alle eischen, welke men op 't gebied van DAMES- en KINDERHOEDEN stellen kan.



## Novembermaand

Gedurende deze maand zullen wij in onze Magazijnen alle soorten Dames en Heeren Chroomleder Knoop-, Rijg- en Elastiek Bottines verkoopen tegen zeer lage prijzen.

Bruin of Zwart naar verkiezing voor 3.25, 3.50, 3.75

Dames en Heeren profiteer hiervan.

Geleed een prachtige sortering Winterschoenen en warme Winterpantoffels voor Dames en Heeren, vanaf 45, 55, 65, 75, 90 en 100 cents, betere soorten f 1.10, f 1.25, f 1.40, f 1.50, f 1.60 en f 1.75. Kinderpantoffels vanaf 20, 25, 30, 40 en 50 cents.

## ALPHONS SNOEREN Pzn.

ARNHEM, Hommelstraat 11b.  
AMERSFOORT, Langestraat 10.  
ALMELO, Grootestraat 31.

Firma C. J. H. BIERMAN, Arnhem, Ketelstraat 9, Tel. 601.

### De jaarlijksche Etalage der Dames-Handwerken

biedt een groote verscheidenheid van fraaie, doelmatige en aardige artikelen. Handwerkstoffen — Fournituren en patroonboekjes D. M. C.

**FAFF**  
NAAI-MACHINES.  
H. BRÜCKMANN.  
ARNHEM.  
RIJNSTRAAT 32.  
TELEFOON 1532.

AMSTERDAM  
Spulstr. 119 123, Utrechtsestr. 30  
ROTTERDAM  
Hooftweg hoek Slager.  
GRONINGEN  
O. Ebbingestraat 12.  
Reparatie-Inrichtingen.

**NATIONALE**  
HOOFDZETEL  
ARAVENHAGE  
ALANCE VOORHOUT 30  
TOEGELIJDIG  
EEN MIDDEN GULDEN  
EVENVERZEKERING  
ACTIVE AGENTEN  
IN ALLE GEMEEDE  
MAATSCHAPPIJ  
BANKTOREN

AMSTERDAM Dan 2  
ROTTERDAM Gev. 1111 64  
ANTWERPEN Gev. 1111 12  
GRONINGEN Gev. 1111 16  
NIJMEGEN Gev. 1111 20  
BREDA Gev. 1111 21

**P. SLUIS-AMSTERDAM**  
WACHT U VOOR NAMAAK!  
Wij hebben een groote voorraad van alle soorten van  
BESLUIT-UNIVERSEEL VOER  
voor Lijsten, Leuningen, enz., die u tegen laagste prijzen  
in de natuur inpakjes van 25, 50, 100 en 250 stuks  
WACHT U VOOR NAMAAK!  
Wij hebben een groote voorraad van alle soorten van  
BESLUIT-UNIVERSEEL VOER  
voor Lijsten, Leuningen, enz., die u tegen laagste prijzen  
in de natuur inpakjes van 25, 50, 100 en 250 stuks

Voor de op te richten Ambachtschool te Maastricht, wordt gevraagd

## een DIRECTEUR,

op een salaris van f 2200.—.

Vermoedelijke datum van in diensttreding 1 April 1911. — aan de school zal onderwijs gegeven worden in het timmeren, meubelmaken, smeden, bankwerken, huisschilderen, metselen. — Sollicitatiestukken vóór 15 Nov. a.s. in te zenden bij den Secretaris der Vereeniging J. G. VAN RIJ, Maastricht. (6136)

ONTVANGEN: Prachtig Brusselsch Witlof 16 ct. p. p. Groote doffe Kastanjes (Marous de Luxe). Geurige rijpe Bananen. Extra mooie Westlandsche Druiven. Heerlijke Jamaica Sinaasappelen. Rijpe Mispels. Zachte Tafelperen. Beste Stooferen. Zure en Zoete Stooappelen enz. enz. bij

A. M. DOCTERS VAN LEEUWEN

FRUITHANDEL

Catharijnestraat 8-10. Telefoon 1695. Arnhem.

## W. J. WAGNER Jr. & Co.

FIRMA S. J. HIRSCHMANN,

Vleeschhousers. Spekslagers.

Gansstraat 31, - Arnhem,

TELEPHOON-INTERCOMMUNAAL 476.

## Specialiteit in Fijne Vleeschwaren.

## G. C. VAN TUSSEN BROEK

Tel. 1256, Pieterstr. 8-10 - Utrecht.

Electrische Fabriek van

Jalouzieën - Rolluiken - Zonschermen, enz.

Speciaal ingericht tot schilderen, afnemen en bewaren.

### Glasjalouzieën,

Ventilatie zonder tocht. Voorkomen aanslag op de ruiten.

— BILLIJKSTE PRIJZEN. — (686)

**Jansen & Tilanus**  
FRIEZENVEEN  
JANSEN & TILANUS Friezenveen  
vervaardigen behalve hunne N.W.O.  
(NATUURWOLLEN ONDERGOEDEREN) ook:  
Rameh, Zijden, Half-Zijden, Merino,  
Net, Half-Wollen, Wit-Wollen, Rood-  
Wollen, Katoen, Reform, Gekleurde en  
andere Tricot Ondergoederen.

## MOSMANS' TOONEELBIBLIOTHEEK,

G. MOSMANS ZON, 's-Bosch.

- No. 27. TRIOMF DES KRUIZES. Drama met sang in drie bedrijven, door p. fr. X. P. D. Duijstee Ord. Erem. St. Aug. 10 mannenrollen. Duur 3 uur. f 1.20.
- No. 28. GUZMAN'S ZONEN. Melodrama in twee bedrijven. Vrij bewerkt naar 't Fransch door G. van Neubourg. 6 mannenrollen. Duur 1½ uur f 0.80.
- No. 29. WIE ZAL HEM HEBBEN? of Twee Schoonvaders om één Schoonzoon. Blijspel in één bedrijf, vrij bewerkt naar het Fransch door Smikro. 7 mannenrollen. Duur 1½ uur. f 0.60.
- No. 30. HET SIGNALEMENT. Blijspel met een dramatisch slot in één bedrijf. Naar het Duitsch vrij bewerkt door J. J. G. Wahlen. 13 à 14 mannenrollen. Duur ongeveer 1 uur. f 0.50.
- No. 31. DE EERSTE PATIËNT. Kluchtspel in één bedrijf, drie mannenrollen. Duur ongeveer 40 minuten. f 0.40.
- No. 32. EEN BELEEDF MENSCH. Klucht in 2 bedrijven. Vrij bewerkt naar het Fransch, door Flavia. 6 mannenrollen. Duur circa 1½ uur. f 0.60.

Bovenstaande nummers zijn zoo juist verschenen en alom verkrijgbaar.

## Gouddraad - Zilverdraad

Glacé en gelakt leder

## Avondschoenen.

Nieuwste modellen in alle maten van Parijs ontvangen.

39 ROGGESTRAAT 39, ARNHEM. Tel. 533,

## FRANKEN, Laarzenmaker.



De eerste Bisschop van Utrecht.

I.  
In het Engelsch graafschap Northumberland leefde omstreeks het midden der zevende eeuw het echtpaar Wilgis en Mena.

Beide echtelieden, die van Saksische afkomst waren, leidden in eenvoud des harten een deugdzaam leven en muntten uit door vurige godsvrucht.

Op zekeren nacht droomde Mena, dat zij de maan zag opkomen, die allengs wies, vol werd en ten laatste, met helderen glans onder de sterren uitschijnend, het gansche landschap verlichtte.

Terwijl Mena ditschouwspel aandachtig gadeaaloog droomde zij vervolgens, dat de maan haar in den mond vloog.

Met schrik ontwakend en ten eerste verwonderd, dacht zij ernstig over dit verschijnsel na, verhaalde den zonderlingen droom aan een priester en deze voorspelde haar de geboorte van een zoon, die een uitmuntend herder en leeraar en een nieuw licht zou worden voor de heidensche volken.

De voorspelling werd bewaarheid.

In het jaar 657 werd Magda een zoon geëschonken, die van af zijn jeugd uithloek in deugden, als ijverig priester en bisschop vele heidenen bracht tot het geloof in Christus en een groot heilige werd, van wien de H. Kerk singt: »Ziehier een groot priester, die gedurende zijn leven aangenaam is geweest aan God.« (1)

Wij bedoelen den Apostel van ons Vaderland, Utrechts eerste Bisschop, St. Willibrordus.

De Zuidelijke streken van Nederland, weleer behoorende tot het Frankische Rijk, deelden eerder in de zegeningen van het Christendom dan de Noordelijke gewesten. Reeds vroegtijdig toch kwamen Frankische geloofsverkondigers het Zuiden bezoeken. De geschiedenis meldt, dat in de helft der vierde eeuw de H. Servatius, die Bisschop van Tongeren was, zijn zetel naar Maastricht verplaatste, dat de H. Eligius, Bisschop van Noyon en Doornik, omstreeks 650 in Zeeland, de H. Amandus, terzelfder tijd, in de tegenwoordige provincies Limburg en Noord-Brabant het H. Evangelie kwamen prediken, dat de H. Livinus met hetzelfde doel van Ierland naar Brabant kwam, vele plaatsen van Vlaanderen en waarschijnlijk ook Zeeland bezocht, terwijl St. Begga en haar zuster St. Gortrudis kloosters en abdijen stichtten, daardoor tevens den grondslag leggend van groote steden. Hoe meer overwinningen de Franken behaalden des te verder verbreidde zich het Christendom in die streken. Dit sluit echter niet de waarschijnlijkheid uit, dat ook in onze Noordelijke gewesten destijds reeds het Christendom bekend was; echter heeft de Voorzienigheid het zoo geleid, dat daar de geloofsverkondiging door Engelse predikers de heerlijkste vruchten zou voortbrengen.

In 678 of 679 was de H. Willfridus, Bisschop van York, om de verdiensten van rechten der Kerk, door koning Egfrid van zijn zetel verjaagd.

Willfridus wilde zich naar Rome begeven om bij den H. Agatho, die destijds op den Stoel van Petrus zetelde, zijn rechtvaardige zaak te bepleiten. Door tegenwind, gelijk sommige schrijvers zeggen, — of achtervolging van Egfrids trawanten, wat anderen bevelen, werd hij evenwel genoodzaakt aan de monden van den Rijn, op de Friese kusten te landen. Door den koning der Friezen, Algis of Adagild, met eerbewijzen ontvangen, beschouwde Willfridus deze gelegenheid een door God beschikte, tot verkondiging van het H. Evangelie aan onze heidensche voorouders.

Hij verzocht de koning verlof voor diens onderdanen te mogen prediken. De vorst stond het gaarne toe en Willfridus' prediking werd rijk gezegend. Een groote menigte, waaronder zeer veel edelen en waarschijnlijk zelfs de koning, verlieten de afgeden, omhelsden het Christendom en werden gedoopt. »De prediking van Willfridus, zegt de oerw. Coppens, was het blijde voorteken, dat het oogenvlak der genade voor ons heidensch voorgelicht weldra zou aanbreeken.« (2)

Den geheelen winter bleef de H. Bisschop rustig in Friesland prediken, totdat hij den volgende zomer zijn reis naar Rome kon voortzetten.

1) Graduale Comm. Conf. Pont.  
2) Kerkgesch. van Noord-Nederland, bl. 16.

FEUILLETON

De Erfgenaam van Wyncote Hall.

»Graham — Graham, mijn beste jongen,« stamelde Gascoyne, »ga — ga naar je kamer. Ik — ik zal...«

Maar Graham schudde het hoofd. »Het is te laat,« zeide hij met trijlende stem. »Het was niet mijn bedoeling te luisteren. Ik bleef voor de deur staan, om mijn tranen weg te wischen. Ik heb alles gehoord — ik heb ieder woord verstaan. Mijnheer Gascoyne, verberg mij niets. Spreek ronduit en oprecht — het is alles waarheid, wat u gezegd hebt, niet waar? Mijnheer Gascoyne, u is de beste vriend van mijn vader geweest; u mag voor mij niets geheim houden. Ik ben dus een vreemdeling hier, ik mag den rang van mijn vader niet bekleeden? Ik kan niets mijn eigendom noemen; Wyncote Hall behoort aan een ander met al de verdere bezittingen van mijn vader? Ik ben een wees, zonder toelichting? Ik mag mij niet een Wyncote noemen? Ik heb met mijn vader alles, alles verloren?«

Philip Gascoyne streed met zijn ontroering; hij legde beschermend zijn arm om Graham's schouders, maar de knaap weerde hem af en stond onbeweeglijk, rechtop.

»Mijn beste jongen,« hij heet het recht de waarheid te vernemen. Neen, Wyncote Hall is niet uw eigendom; uw vaderhuis zal een ander in bezit nemen. Neen, ga zoo niet heen,«

In hetzelfde jaar waarin de H. Willfridus was vertrokken stierf koning Algis.

Onder de regering van zijn opvolger, den geweldenaar Radboud, ging Willfridus' arbeid weer bijna geheel ten onder. Radboud, die onstuimig en opvliegend van karakter was, wilde niets weten van de nieuwe leer; zelfs gebod hij zijn onderdanen slechts den godsdienst hunner voorvaderen te volgen. Op de bevestigde wijze vervolgde hij de Christenen, vooral de priesters en liet niets onbeproefd om de door Willfridus' gevestigde kerkelijke gemeenten te verdelen.

Het nadeel, door Radbouds' bestuur, aan het Christendom berokkend was ontzaglijk. Minder groot ware het wellicht geweest, indien andere geloofsverkondigers Willfridus onmiddellijk waren opgevolgd, doch de voortzetting van diens zegenrijke arbeid werd, door de ongunstige omstandigheden, geruimen tijd verbroken. Toch zal Willfridus' voorbeeld heilzaam invloed oefenen op zijn landgenooten. Eerlang zullen moedige mannen, zich ontfermend over het trouw lot onzer voorouders, hun vaderland verlaten om het onderbroken bekeeringswerk weer op te vatten.

Eerste stichter van een geregeld apostolaat in deze gewesten, ofschoon hij nimmer in ons Vaderland heeft vertoefd, was Sint Egbertus.

Hij was van adellijke familie en had zijn opleiding ontvangen in een klooster van Ierland.

Ten jare 684 woedde in dit land een vreeselijke pestziekte en ook Egbertus werd door die ziekte aangetast.

Vurig smeekte hij van den hemel genoezing af en deed de gelofte zijn vaderland te verlaten om zich te wijden aan de bekeering der heidenen. God verhoorde de trouwvolle bede van Zijn dienaar.

Kort daarop tot priester gewijd, schepte Egbertus zich met eenige metgezellen in om naar onze kusten over te steken. Doch de Voorzienigheid beschikte het anders, want nauwelijks hadden de ijverige missionarissen de reisaanvaart, toen hevige stormen hen noodzaakten terug te keeren. De heilige beschouwde dit als een bestijning Gods en onderworpen aan Diens H. Wil, zag hij af van andere pogingen en besloot voortaan in Ierland te blijven.

Aldaar teruggekeerd, spoorde hij echter een ander heilig priester aan, om het grootsche werk, welks uitvoering hem niet geschonken was, te ondernemen.

Zijn aanmoediging was niet te vergeefs, want de H. Wigbertus werd bereid gevonden de moeilijke en gevaarvolle zending te aanvaarden.

Evenals St. Egbertus was de H. Wigbertus priester in de Orde van den H. Benedictus. Beiden bewoonden het klooster Rathmelfigi in Ierland, en toen Willfridus in 688 naar ons land toog, had hij ook reeds geruimen tijd kennis aan den H. Willibrordus, daar deze al ongeveer 10 jaren dezelfde abdij bewoende.

Hoevel nu St. Wigbertus twee volle jaren met de grootste inspanning werkte aan de bekeering der Friezen, oogtte hij weinig vrucht. De onstuimige Radboud, die het Christendom een onoverwinnelijk haat toedroeg, stelde de Evangelieprediking zooveel hinderpalen in den weg, dat nagenoeg alle pogingen, door den ijvervollen Wigbertus aangewend, mislukten. Is het te verwonderen, dat de heilige missionaris den moed opgaf en in 690 naar Ierland terugkeerde?

In zijn klooster aangekomen, verhaalde hij zijn treurige wedervaren. Hij, zoowel als de eerbiedwaardige Egbertus, blaakten van apostolischen ijver, zij kenden den jammerlijken toestand van het Friese volk en toch had vooral Wigbertus de droefste ondervinding, dat hij slechts zeer weinig verbetering in dien toestand had kunnen brengen.

De nood der vervolgde Christenen, de verstoktheid der blinde heidenen troffen het gevoelig hart van Willibrordus, en aangespoord door het voorbeeld zijner heilige ordebroeders Egbert en Wigbert, vormde hij het edelmoedige plan op zijn beurt de bekeering der Friezen te beproeven.

Bij Wigbertus' terugkomst telde Willibrordus ongeveer 33 jaren.

Op dertigjarige leeftijd had hij, waarschijnlijk uit de handen van St. Willfridus, de H. Priesterwijding ontvangen, daartoe voorbereid door een godvruchtig en verstorven leven; want zijn godvreezende ouders hadden hem reeds als zevenjarig kind tevertoovend aan de leiding van de vrome kloosterlingen der abdij van Ripon.

Daar was hij opgegroeid in de schaduw des heilighdoms en ongeveer 20 jaren oud in de orde van St. Benedictus getreden.

Waren lezing der H. Schrift, overweging

der eeuwige waarheden steeds zijn aange naamste bezigheden geweest, ook de studie der ongewijde wetenschappen had hij vlijtig waargenomen, zoodat deugd en kennis hem sierden.

Met toestemming van zijn abt begaf Willibrordus zich omstreeks 678 naar Ierland en nam zijn intrek in het klooster Rathmelfigi, waar hij hem reeds ontmoetten in gezelschap van de H. H. Wigbertus en Egbertus. Laatsgenoomde was intusschen tot abt verheven.

Hoogstwaarschijnlijk in het jaar 691 staken Willibrordus en zijn elf metgezellen, — de H. H. Suitbertus, Willeicus, Engelmundus, Adelbertus, Werenfridus, Plegelmus, Wiro, Olger, de beide Ewalden en Tilman, — allen Benedictijnen, vertrouwen op Gods bijstand en beziel met vurigen ijver voor het heil der zielen, moedig de Noordzee over.

Zij landden niet ver van Katwijk en trokken vandaar, langs den Rijn naar Utrecht.

Daar evenwel vonden zij de sterkte Willenburgh geheel in de macht van koning Radboud. De Christenen waren gedeeltelijk verdreven, gedeeltelijk vermoord en hun bidplaatsen verwoest. De H. Willibrordus zag spoedig in, dat wilde de Evangelieprediking vruchtbaar worden, verandering moest komen in dezen ongunstigen toestand. De Frankische hofmeier, Pepijn van Herstal, die de nieuwe geloofsverkondigers zeer genegen was, voerde het oppergesag over deze gewesten. Tot hem wendde zich Willibrordus om bescherming tegen Radboud.

Met een machtig leger tastte Pepijn de Friezen aan en hoewel Radboud met leeuwenmoed streed, moest hij het onderspit delven. Een groot gedeelte van het gebied der Friezen beneden den Rijn kwam in Frankische macht.

Na deze nederlaag waren Radboud en zijn Friezen meer dan ooit verlietd jengens de Christenen en zoo mogelijk nog minder dan te voren genegen een gewillig oor te leenen aan de leer des Evangelies.

Zich wendden tot de Friezen beneden den Rijn, nu aan de Franken onderworpen, was het eenige wat Willibrordus in deze omstandigheden te doen overbleef en Pepijn wees hem dan ook, als geschikte plaatsen waar men van de geloofsverkondiging succes kon verwachten, Teisterbant en noordelijk Toxandrië aan. Het eerste was de strook lands gelegen tusschen de tegenwoordige steden Tiel en Vlaardingen en omvatte ook de Betuwe, het oude eiland der Batavieren; het tweede lag tusschen Maas en Schelde en strekte zich uit over Noord-Brabant en noordelijk België. Teisterbant was Willibrordus' eerste arbeidsveld, vandaar, dat het later een deel werd van het bismdom Utrecht.

Om echter ook in Toxandrië, vroeger reeds ingedeeld bij het bismdom Maastricht, zijn heilige bediening te kunnen uitoefenen, verzocht en verkreeg hij van den heiligen Lambertus, Bisschop van Maastricht, uitgebreide volmachten. Van dien tijd dagteekent de innige vriendschap tusschen beide heilige mannen.

De prediking van den ijverigen Willibrordus en zijn onvermoeide medearbeiders werd overvloedig gezegend; doch immer hielden zij het oog gericht op de Friezen boven den Rijn, slechts om gunstige gelegenheid afwachting om ook dezen de blijde Boodschap te kunnen brengen.

Vast vertrouwend, dat eerlang de omstandigheden gunstiger zouden worden, begaf Willibrordus zich naar Rome, teneinde van den Paus de noodige zending te vragen.

Hij verwierf niet alleen het verlangde, maar bovendien verscheidene reliquieën voor de door hem te stichten kerken.

Uit Rome teruggekomen was een zijner eerste zorgen, onder zijn gezellen een man te kiezen, geschikt om te worden bekleed met de bisschoppelijke waardigheid.

De keuze viel op den H. Suitbertus, oudte in jaren en boven allen in deugd uitmuntend. Onverwijd begaf deze zich naar Engeland, waar hij door den H. Willfridus tot bisschop werd gewijd.

Had Suitbertus te voren reeds veel voor de uitbreiding des geloofs gearbeid, nu hij in bezit der bisschoppelijke waardigheid op Nederlanschen bodem was wedergekeerd, scheen zijn ijver verdubbeld. Vooral het graafschap Teisterbant, meer bepaald de omstreken van Tiel, Bommel en Heusden onderonden den heilzamen invloed zijner prediking. Duizenden heidenen werden door hem bekeerd en een groot aantal kerken gebouwd. Nog roemden Malsen, Wijk bij Duurstede, Schoonrewoerd, Hagstein, Arkel erop, dat hun aloude kerken door hem zijn gesticht.

Intusschen had Pepijn van Herstal, die met zijn Franken andermaal tegen Radboud was uitgetrokken, den Friezen

ridor, om de trap naar zijn eigen vertrekken te beklimmen.

Gascoyne schreep op en meer en de notaris zat aan de tafel en steunde zijn hoofd op de hand.

Eindelijk brak Gascoyne de stilte. »Wie is nu de erfgenaam?« vroeg hij.

Burehet sloeg met de vuist op de papieren en uitte een verwensching.

»Bij mijn ziel,« zeide hij dan, »het is Stephen Wyncote.«

»Natuurlijk,« antwoordde Gascoyne bitter. »Waar is hij ergens?«

Burehet haalde zijn schouders op. »Wie weet het? Vermoedelijk in het tuchthuis.«

»Misschien gestorven!«

»O, neen. Zulk onkruid vergaat niet zoo spoedig!«

»Hij was een verloren zoon, dat weet ik wel,« zeide Philip. »Zonderling. Ik was er zoo aan gewoon geraakt, Graham hier te zien, dat ik bijna zou vergeten, dat hij hier geen rechten heeft. Wanneer hebt gij het laatste van Stephen Wyncote gehoord?«

»Een paar jaar geleden. Dan barstte Burehet gekrijsd los. »Men had mij dat alles moeten mededeelen. Men had mij waarlijk niet van dat alles onthouden mogen laten. Ik had steeds in staat moeten zijn, elk oogenblik dezen Stephen Wyncote te bereiken. Aprés tout, hij is toch de erfgenaam van titel en vermogen, al is hij een vagebond en een slurk; hij is nu de baron en een heer en meester over Wyncote. Ik moet hem vinden; ik mag geen tijd meer verloren laten gaan; het is mijn plicht, zijn spoor te zoeken en hem te brengen naar de plaats, waar hij rechtens behoort te zijn. Wat Graham aangaat — arme jongen...«

wederom zware verliezen berokkend, ten gevolge waarvan Willibrordus nu met meer vrucht kon arbeiden in het heroverde Willenburgh of Utrecht.

Op de grondslagen van een vroegere kapel van Dagobert, of in de nabijheid daarvan, bouwde de man Gods een nieuwe kapel en hij vereerde dit eerste door hem hier te lande gestichte heilighdom met een reliquie van het H. Kruis.

Merkwaardig fel is de geschiedenis van ons Vaderland!

Het Kruis, verheerlijkt door de glorie van Gods Zoon, zal met zijn lichtstralen de duisternis des heidendoms verdrijven; het zal Neerland's kinderen bevestigen in hun geloof, sterken in hun vertrouwen en hen voortdurend opwekken tot wederzijdse jengens Ham, Die door Zijn Kruis de wereld heeft verlost. Wel zullen zij Zijnentwille vervolging lijden en smaad, maar met den Gekruisigde voor hunne vervolgers biddend; »Vader vergeef het hun,« zullen zij onversaagd verkondigen Zijn leer, door Willibrord hun gebracht, onwankelbaar bewandelen den weg Zijner geboden, door Willibrord hun aangewezen, gedachtig aan Zijn onfeilbaar woord, door dezen hun verkondigd: »Vertrouwt, Ik heb de wereld overwonnen.«

JOH. M. DE WOLFF.

Steenruikerwoud.

Een Lied per week.

35. Het Hutje bij de Zee.

Musiek van J. R. THOMAS.

Beelden uit mijn kinderjaren,  
Uit mijn jeugd soo vrij en blij;  
Trekken somtijds, kalm en rustig,  
Aan mijn plaatsend oer voorbij.  
'k Denk nog dikwijls aan die dagen,  
Vol geluk en stille vrede,  
Hoe verheugd ik steeds ontwaakte,  
In ons hutje bij de zee,  
Hoe verheugd ik steeds ontwaakte,  
In ons hutje, ons hutje bij de zee.

Mijn verbeelding siet de bloemen  
Voor ons ned'rig venster staan,  
En 't strand, waar 'k schelpen gaarde,  
Glaazen, bij het licht der maan.  
'k Hoar mijn moeders stem vermanen,  
Als ze mij in 't bedje leet,  
En ik voel weer 's levens morgen,  
In ons hutje bij de zee,  
En ik voel weer 's levens morgen,  
In ons hutje, ons hutje bij de zee.

Wat ik later mocht ervaren,  
't Levens droefheid, 't Levens vreugd:  
Immer zal mijn hart u loven,  
Vreedszaam plekje uit mijn jeugd!  
En mijn laatste wensch zal wesen,  
Dat ik eens, in kalmen vrede,  
't Moede hoofd ter rust mag vlijen,  
In ons hutje bij de zee,  
't Moede hoofd ter rust mag vlijen,  
In ons hutje, ons hutje bij de zee.

Perzië.

Perzië, door de ingezetenen Iran genaamd, een Aziatisch koninkrijk, dat de grotere westelijke helft van het aloude Arias omvat, is in het Noorden door de rivier Aras, door de Kaspische Zee en door de Atrak van het Russisch gebied gescheiden, grenst in het zuiden aan de Perzische Golf en aan de Arabische Zee, en paalt in het westen aan het Armenisch Koordisch gebirge, aan Turksch Koordistan en Irak Arabi en in het oosten aan Afghanistan en Belodjeistan. Het Rijk strekt zich uit tusschen 25-40° N.B. en 44-62° O.L. van Greenwich en zijne oppervlakte beslaat nagenoeg 30.000 vierk. geogr. mijl. Het geheele gebied bestaat uit terrasvormige geleene hoogvlakten, die door randgebirgen zijn omringd en in het midden aanmerkelijk dalen. Het zoutgehalte van den bodem bewijst, dat er weleer eens uitgestrekte binnenzees heeft bestaan.

De bergketen in Perzië volgen drie verschillende richtingen: éne in het zuidoosten loopt van het oosten naar het westen (Zamirán en Darangeberge), — éne van het noordoosten naar het zuidwesten, in het Elboersegebirge tot éne aanmerkelijke hoogte verrijzend, — en de overige schrijden voort van het zuidoosten naar het noordwesten. Zij strekken zich niet uit tot aan de zee; zij hebben, behalve in de voorjaarsmaanden April en Mei, éne rood bruine kleur en een door een eentonig voorkomen. Alleen de strandgewesten, de rivierzomen en de lagere oerghellingen zijn er voor cultuur geschikt. Tot de fraaiste landschappen behoort de zuidelijke glooiingen van het Elboerse gebirge, bepaaldelijk het landschap Sijiran ten noorden van Teheran, waar bevallige dorpen zich in eeuwige lentegroen verschuilen. De regen is er naar den aard des lands zeer ongelijk verdeeld; aan de zuidkust der Kaspische Zee valt veel vucht en dit veroorzaakt er een weelderigen plantegroei, terwijl in het binnenland van Perzië en aan de zuidelijke kusten regenbuien tot de zeldzaamheden behoren.

Slechts in het Noorden, op het gebied der Kaspische Zee, heeft men duiztalrige rivieren, zoals de Aras, de Kyzyl Ozen (Sind Rod), de watrijke stroomen van Masenderan, de Gergen en de Atrak. Ook heeft men er in het Zuiden en vooral in het Zuidwesten, die zich in de Tigris of in de Perzische Golf uitstorten. Voor het meerendeel zijn alle deze rivieren echter niet of slechts bevaarbaar.

Het binnenland is zeer schaars van water voorzien; de weinige rivieren verliezen er zich

»O, hem laat aan mij over,« zeide Gascoyne nu heftig. »Hij is mijn zoon; voor hem zal ik zorgen.«

En pogende, daarin troost te vinden, ging hij langzaam naar boven, naar Graham's vertrekken. De deur van Graham's woonkamer was van binnen afgesloten en in antwoord op Gascoyne's zacht kloppen zeide een onvaste stem:

»Mijnheer Gascoyne, ik zou erg gaarne alken zijn nu. Ik zal u morgenecht spreken.«

Met een diepen zucht wendde Gascoyne zich af.

Den volgende morgen verscheen de knaap niet aan het ontbijt en Gascoyne ging met bloedend hart naar zijn kamer. Hij ontving geen antwoord op zijn kloppen en opende eindelijk de deur. De kamer was ledig; het bed was niet gebruikt — de knaap was verdwenen. Zij zochten naar hem — dagen, weken, maanden lang; te vergeefs!

Graham had zijn vaderhuis verlaten, dat nu aan een ander toebehoorde en het was, alsof de aarde hem had verzwolgen, zonder eenig spoor van hem achter te laten.

II.

In een stille vallei, te midden der Australische wildernis, knielden eenzame mannenfiguur naast het half verdroogde stroompje, dat langs ruig begroeide heuvels en door dorre dalen stroomde. De zon was reeds ondergegaan, maar de hitte van den broeienden zomerdag trilde nog over de aarde en in het Westen zag de lucht nog purper van zonnegloed.

Een paar spaden en andere eenvoudige delfwerktuigen lagen naast hem op den

in het sand der Grootte Zoutwoestijn of storten zich uit in zoute zeeën en moerassen.

Bij het verlaten van het gebirge, beproeven de rivieren er meestal vruchtbare oasen, zoals de omstreken van Koen, Kasjan, Isahan, Jazd, Kirman, Tebbes, Toerjans enz. Het klimaat is er in verschillende oorden zeer verschillend; terwijl in sommige plaatsen zich een gestrange winterkoude doet gevoelen, heerscht op andere een onafgebroken zomer met felle hitte. De hoogste bergketens blijven er lang met sneeuw gekroond. Te Teheran heeft men reeds tegen het einde van October een koude van 5.26° C. en tegen het einde van Maart is er nog geen gebrek aan sneeuw en vorst. Daarentegen heeft men er in het midden van April dikwijls een warmte van 27.15° C. en te Sijras daalt de thermometer in het midden van Juli zelden onder 37.15° C.

Terwijl in de noordelijke gewesten vaak een plotselinge afwisseling van weder plaats grijpt, heerscht te Isahan en Sijras en in het gehele zuiden des lands éne ongemeene regelmatigheid van klimaat. Langs de barre kust heeft men éne Afrikaansche zomerhitte, doch over het geheel, met uitzondering van de moerasrijke laagte aan de Kaspische Zee, is Perzië éen gezond land. De lucht is er droog en de hemel helder, sodoor de sterren er schitteren met wonderbaarlijke glans. Waar de bevochtiging niet ontbreekt is de grond zeer vruchtbaar, zelfs op de zandige kustvlakte van de Abosjir, waar alleen de dauw en hevige onweersbuien den bodem laven, oogst men zeer veel vruchten, en de hoogvlakten, die voldoende gedrenkt worden, gelijken op een groen tapijt.

Tot de voornaamste voortbrengselen des lands behooren tarwe, gerst en andere granen, peulvruchten, druiven (waarvan een kostelijke wijnsort wordt bereid), rijst, suikerriet en moerbeiboomen, — voorts verbouwd men er gomplanten, verplanten, tabak, indigo, katoen, hennep, hop enz.

Daarboven heeft men er een overvloed van vruchten, zoals dadels, granaat- en pelen, meloenen (grooter en schooner dan ergens ter wereld), appels, peren, abrikozen, pistachen, walnoten, kwepersen enz. De oeveren der Kaspische Zee zijn met eiken, beuken, alden, iepen en palmbomen, wilde kersbomen enz. begroeid, waardoor de weelderige wijnatyk zijne ranken heenlingert. Zeehout bedekt er de vlakten van Merdasi en rondom Sijras en de Ammoniakplant (Doramas ammoniacum) bereikt er éne hoogte van bijna 2 Meter. De gewone groenten groeien er in overvloed op de bloemen, inzonderheid alle soorten van rozen, prieken er in besproeiende streken met ongemeene pracht. Tot het dierenrijk behooren er leeuwen, tijgers, luipaarden, wolven, jakhalzen, hyena's, vosen, steekvarkens, wilde schapen, berggeiten, wilde euzen, beren, antilopen, herten, wilde zwijnen enz. De vischerij is er in de monden der rivieren, welke zich in de Kaspische Zee uitstorten, van veel belang.

Behalve de gewone huisdieren treft men er ook kameelen aan. Het Perzisch paard is sterk en taal, maar niet schoor, zoodat men peiggen heeft aangevend om het te verbeteren door éne kruising met het Arabische ras. De kameelen vormen er in de barre streken den voornaamsten rijkdom der bevolking, terwijl men elders zich voornamelijk van muilieren bedient.

Ook de zijde- en bijenteelt zijn er van groot belang. Lastig voor den mensch zijn in Perzië de vergiftige tarantula's en allerlei soorten van ongedierte. Tot de delfstoffen behooren er koper, ijzer, lood, arsenicum, antimonium, kobalt, voorts zilver en tinne en goud in het rivierzand. Verder vindt men er éne verbande hoerselheid klipruut, alomede magnesias, glauherzont, aluin, borax, fluorium en natrium-sulfaat en salpeter. Uitgetrekte steenkool-lagen vindt men in den omtrek van Teheran en bruinkolen bij Tebriz. Onder de delfstoffen bekend er de tunkous éne voornamste plaats.

De bevolking van Perzië bestaat uit eigenlijke Perzen en Turksche Tartaren, — voorts wonen er Toerkomenen, Armeniërs, Nestorianen, Chaldeënen, Koerden, Arabieren, Zigeuners, Abasiniërs, Negers, Afghanen, Hindoes enz. De meerderheid echter wordt gevormd door de Tadjiks of de oorspronkelijke ingezetenen, die het noordwesten des rijks en eenige in het midden gelegene provincien bewonen. Van 1/4 tot 1/3 der bevolking is aangegeteld uit van elders derwaarts getrokken stammen, die zich door gewoonten en levenswijze van de overige ingezetenen van Perzië onderscheiden.

Men noemt hen Haks of Haksch; zij bewonen de binnenlandsehe vlakten van het oostelijk gedeelte, de noordoostelijke grenzen en de bergstreken in het westen. Sommigen van deze zijn steels gehuisvest onder tenten, den winters in de lazer gelegene vlakten in hunne winterkwartieren en des zomers in de koelere berggewesten; slechts enkelen wonen in steden. Voedsel en kleederen ontvangen zij van hunne schapen en zij fokken paarden en kameelen voor den handel. Iedere stam moet zich tot zijn door de Regering aangewezen district bepalen en als zij de grenzen overschrijden, ontsaak en niet zelden bloedige gevechten.

Aan het hoofd der kleine gemeenten staan Ouditen (Rijs of seids of Walsarden), die de Rechten van hunnen stam, ook tegenover de Regering, kloekmoedig behartigen. Geld is hun nog onbekend, zij betalen met schapen en wol. Hunne zwarte tenten zijn van geitenhaar vervaardigd en een weelderig der vrouwen: hun huisraad bestaat uit tapijten, matrassen, eenig keukengereedschap en een en ander tot het maken van boten.

Tot aan de verovering van Perzië door de Arabieren in 651 was de bevolking des lands vermoedelijk minder vermenigd, doch later is die toestand te eenemaal veranderd.

In 1231 vielen onder Dajngiakhán uit het Oosten vreemdelingen in het land en Timoor

grond; hij was bezig, een dar spaden in het water van het stroompje af te waschen. Halfweg den heuvel op stond een hut van ruwbewerkte blokken hout; planken vormden het dak, waarop mos en blaren waren opgehoopt, om hitte en natheid zooveel mogelijk buiten te houden. De ruwe deur stond open en de eenzame man nam zijn gereedschappen op en ging naar binnen. Hij legde ze zachtjes in een hoek der kleine, van alle weelde en gemak ontbloote ruimte en schreef dan stil naar den anderen hoek, waar een kind vreedzaam sliep, rustende op een bundel kleeren. Het was een meisje van twee jaar, met bekoorlijk gelat, dat trekken van geldheids droeg met het sombere gezicht van haar vader, uit wiens trekken een ieder de geschiedenis van veel leed, kommer en ontbering kon lezen. Hij keek met toederen blik naar het slapende kind; dan rekte hij zijn vermoeide ledematen uit, rakelde het vuur op en hing een kan boven de gloeiende hitte.

Zijn bewegingen wekten het meisje; het wierp zich ont, strekte den arm uit en sprak het woord, dat ieder man in het hart grijpt: »Vader!«

De man wendde zich haastig om en nam het kind in zijn armen.

»Ja, ja, zusje, vader is hier,« zeide hij met een stem, zó zacht en leeder, dat zij een zonderling tegenstelling vormde met zijn strenge oogen en zijn somber gelat. »Heb je honger? Waacht maar, het avondeten is dadelijk klaar. Ja, zeker; je mag naast het vuur komen zitten en toekijken. Neen, je mag je niet aankleeden; het is tijd, om te gaan slapen.« Zij had de hand uitgestrekt naar een pakje kleeren, dat netjes opgevouwen naast het bed lag.

(Wordt vervolgd).







## Advertentiën.

### De Rente-Cassa,

HEERENGRACHT 179  
(gebouw Associatie-Cassa)  
AMSTERDAM.

Kapitaal f 1.000.000.—  
Reservefonds f 1.089.477.02

Met 1 dag opzegging  
(bedragen tot f 5000.—) 3 pCt.  
direct te ontvangen)

10 dagen opzegging 3 1/2 pCt.  
Voor 1 maand fixe 3 1/2 pCt.  
2 en 3 maanden fixe 3 1/2 pCt.  
1 jaar fixe 3 1/2 pCt.

Prolongatie-conditie (tot beperkte bedragen) 1/2 pCt. onder den Prolongatiekoers. (8810)

Amsterdam, 21 Mei 1910

### Pensionaat MARIAKROON CULEMBORG. M. U. L. O.

Steeds in voorraad  
**Chrysanthemums**

ruim gesorteerd, tegen  
billijken prijs.

**J. VAN DER STEEN,**  
Bloemisterij, Maliesingel 8,  
UTRECHT. (6753)  
Bouquetten, Kransen, Bloemmanden  
en Versieringen.  
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

Harde, witte en zuivere  
**Stearine Kaarsen**  
uit de Stearine Kaarsenfabriek  
„APOLLO“ TE SCHIEDAM. :-

Bekroond: Weenen 1875 met den  
verdienst-Medaille, te Parijs in 1878  
met de Gouden Medaille, te Amster-  
dam in 1883 met de Gouden Med., te  
Antw. in 1885 met het EERF-DIPLOMA,  
te Parijs in 1900 met den GRAND  
PRIZ. Hoogste onderscheidingen.  
Deze kaarsen wonen niet na en  
geven zeer weinig rook bij het uit-  
blazen. Zij zijn verkrijgbaar bij alle  
voornamelijk winkeliers. (318)

### De Geldersche Stoomkoffiebranderij

van  
**J. BLANS. :- ARNHEM.**  
Preanger, Hoog fijn, per 1/2 kilo f 0.75  
Preanger, Java... per 1/2 kilo f 0.70  
Prima Java... per 1/2 kilo f 0.65  
Java I (Melange)... per 1/2 kilo f 0.60  
Java II (Melange)... per 1/2 kilo f 0.55  
Brazil prima... per 1/2 kilo f 0.60  
Brazil seconda... per 1/2 kilo f 0.45  
Levert aan Particulieren, Hotels  
Pensions, Restaurants en alle groote  
Inrichtingen. (6290)

### Misleiding.

Veel Haarlemmer Olie is er in om-  
loop met gelijkluidende naam. Vraagt  
daarom uitsluitend de

### Haarlemmer Olie

VAN  
**C. DE KONING TILLY,**  
als zijnde de eenige echte.  
Men wachte zich voor namaak en lette  
op rookletter C en huisnummer 13-15.  
(6611) **C. DE KONING TILLY,**  
Achterstraat 13-15. HAARLEM.

### Onovertroffen succes TEGEN

### ASTHMA

voor 't gebruik van Zee-Scapoeeder en  
Sigaretten. De Boersche Apotheek  
van HENRI SANDERS, Rokin 8, A'dam  
zendt gratis en franco monsters met  
aanbevelingen van H.H. Doctoren.

### Binnenkoorts.

De Kink Koortsdruppels van Apothe-  
ker BOOM, bereid uit de beste Kin-  
kbaat, zijn een uitmuntend genees-  
middel tegen Koorts, Binnenkoorts, Moeras-  
koorts, gevatte koude.  
Prijs per flesje 60 cent.  
Overal verkrijgbaar in de Drogisten  
winkels.  
Te Utrecht bij T. P. v. d. BERGH  
& Zn., Helligeweg; te Amsterdam bij  
A. VAN TUIJL, M. CLEBAN, H. SAN-  
DERS; te Arnhem bij A. LINNEWIE, te  
Eindhoven bij G. B. HOLST, te  
Nijmegen bij T.H. PIET.  
Waar niet verkrijgbaar wordt na ont-  
vangst van het bedrag franco toege-  
zonden door Elrina A. M. BOOM,  
Arnhem. (2748)

VERSCHEENEN:  
**Mijn eerste Jaarboekje.**  
LIGT TER PERSE:  
**Het Sociale Bedrijf  
der Vacantie-Kolonie's.**  
Franco toezending na ontvangst van  
postwissel van minstens 25 Cent.  
A. F. SUIDGEEST, Pastoor,  
Egmond aan Zee. (6554)

### NIEUW. NIEUW. VBAAG ONS NIEUW MERK TIP-TOP.

Sijn gekruide Boterspeculaas.  
**Biscuitfabriek DE LINDBOOM,**  
Mildrecht — Amsterdam.

SPECIALE AARDAPPELHANDEL  
**M. A. GOEDHART, Annastraat.**  
ARNHEM. — TELEF. 125.  
Telegram-adres: GOEDHART.  
Van oude bekend adres.

### Winterprovisie

Verschillende soorten wit en geel  
op schotel, met en zonder kokend, van  
af f 2.85 per Hectoliter franco Arnhem  
spoor of boot. (6721)  
Bij afname van wagonladingen naar  
overeenkomst.

**MAISON REMODES**  
DAMES-KINDERHOEDEN  
A. VAN DER WEGE, UTRECHT  
ELZABETH STRAAT 10



### Nieuwe Holl. Haring.

Wij zenden de fijnste kwaliteit direct  
uit de schepen, die dagelijkse hier aan-  
komen.

Een vaatje met 50 stuks f 1.75.  
100 „ „ 2.75.  
Twee vaatjes ieder 100 „ 5.—.  
Een vaatje met 200 „ 4.75.  
Halve ton ca. 850 „ 8.50.

Verzending naar alle spoorstations  
in Nederland, tegen vooraf insending  
van postwissel of per remboerse.

**P. C. KLUGT & Co.,**  
Haring- en Zeevisch-Export,  
IJMUUDEN. (4924)

Tevens leveren wij:  
Kook- of Braadschotelvisch.  
Postkistje, bruto 5 Kilo f 1.40.  
Mooie Bakschotel.  
Postkistje, bruto 5 Kilo f 1.50.  
Zoutevisch (in heele Vischen).  
Postkistje, bruto 5 Kilo f 1.35.  
Tegen insending van postwissel, fr.  
per postpakket of remboerse met 10 ct.  
verhooging.

### JE !! Plat du Jour en Diner

gehuikt men in het Restaurant  
**BOARDINGHOUSE**

t/o. Postkantoor. — Arnhem.  
Aanbevelend, A. J. VAN ASSELT.

### RHEUMATIEK toe genezen ZONDER MEDICIJNEN

door een gewaarborgd uitwendig ge-  
neesmiddel. De fabrikanten zijn zoo  
zeker dat het genezen zal, dat zij in  
goed vertrouwen aan elken lijder be-  
leven ter waarde van  
f 2.50 GRATIS

te zenden om te proberen onder  
garantie van f 100.—.

Wonder-Voetpleisters hebben duizen-  
den reumatische lijders in alle wereld-  
deelen genezen, vele die onder dan  
achtig jaar waren, zij zullen ook U  
genezen. Zenden alleen Uw naam en  
adres. U zult geheel en al gratis per  
post ter waarde van f 2.50 ontvangen  
van deze wondervolle pleisters. Indien  
U tevreden zijt met de verlichting  
welke zij U gaven zoo zendt U f 2.50,  
indien niet zoo zendt niets. U beslist  
in dezen. Dit aanbod is onderzocht ge-  
worden en is absoluut betrouwbaar.  
Om U het volle vertrouwen te schen-  
ken, zoo bieden wij f 100.— aan elk-  
en die bewijzen kan dat dit aanbod  
niet is zooals wij het aanbieden.

Bedoelt Uw maag niet met schade-  
lijke medicijnen. Bezoek alleen Won-  
der-Voetpleisters voor onze rekening.  
Zij worden aan de voetlozen gedragen  
en genezen reumatiek in alle lichaams-  
deelen door de vergiftige zuren  
uit het lichaam te verdrijven  
door de groote  
zweetporiën. Het komt er niet op aan  
hoe vele geneesmiddelen U reeds hebt  
beproefd, doch neemt een proef met  
de Wonder-Voetpleisters.

Zij zullen U genezen. Schrijft dade-  
lijk aan de MAGIC FOOT DRAFT Co.  
53a Heerengracht Amsterdam, en de  
pleisters en een fraai geïllustreerd  
boek betreffende reumatiek wordt  
U geheel franco en gratis toegezonden.  
Wanneer wij gratis zeggen dan men-  
nen wij zulks. Schrijft nog heden. Alleen  
Uw naam en adres — geen postzegels  
— geen geld. (6745)

Verzoekte tevens te melden of de  
aanvrage voor een man of vrouw is.

AARDAPPELHANDEL  
**FRITS VAN DE POL,**  
Telef. 1679, Overstraat 24a, Arnhem.  
Van oude bekend adres.

WINTERPROVISIE:  
Verschillende soorten, wit of geel op  
schotel, beslist krutmig vanaf f 3 per  
Hectoliter. Monsters vanaf 10 ct. per  
kop. Voor Arnhem franco huis. (6569)

**Fluweel is Mode.**  
Onze Velveteen brillant, pletsel,  
voor Coatsma, Rokken, en Blouses  
ca. 60 cm. breed 0.95 ct per el.  
Marine, donk. groen, blauw, zwart,  
koffiebruin.  
Modebazar „DEDOELEN“  
Oude Doelstraat 11, Verloofde Dams-  
tr. — Amsterdam.  
Pardland Bolstraat 11.  
Zendingen boven f 10.—  
franco door geheel Nederland.

### Frou-Frou

met „De Lindeboom“  
is DE ECHTE  
**Biscuitfabriek DE LINDEBOOM,**  
Mildrecht — Amsterdam.

### SANATORIUM

voor beginnende  
**LONGLIJDERS**  
te Putten op de Veluwe.  
Inrichting eerste klasse.  
Verpleegdag vanaf f 3.50.  
Interc. Telef. No. 3.  
Zomer- en Winterverblijf. Draaibare  
Ligal. Boschligthallen. Rust- en Lucht-  
kuur. (4631)

### Oranje-Grutterij.

**Nieuwe aanvoer.**  
Ontvangen Nieuwe Bruine Boonen, Groene Erwtten,  
Capucijners, Inlandsche Gort.  
Verder alle soorten Grutterswaren en aanverwante artikelen.  
**J. DAS Dzn.**

**Schoenmagazijn DE DOM**  
**Bakkerstraat 13.**  
— UTRECHT. —  
**Zie onze Winter-Artikelen.**  
Koopt onze Reclame OERHOOF-  
VETLEKEN RIJGOTTINES.

**DAMES!** Helpt de INHEEMSCHE NIJVERHEID bevorderen!  
Koopt in plaats van buitenlandse Bonillonblokken  
**DELICATESSE Bouillonblokken.**  
Men lette op prima NEDERLANDSCH FABRIKAAT! Gij betaalt minder  
en ontvangt een smakelijker kwaliteit Slechts 2 cent p. blokje.  
Fabriek van geconcentreerd. Levensmidd. Haarlem, Schoterweg 178.  
Waar niet verkrijgbaar worden PROEFBLOKKES van 12, 50 en 100 stuks  
overal heen franco verzonden. (6553)

ZOO JUIST VERSCHENEN:  
**HETTOONEEL**  
TE  
**AMSTERDAM**  
**DRAMATISCH**  
**JAARBOEK**  
f2.40 Ruim 500 Bladzijden. f2.40  
Ruim 60 Illustraties  
op Kunstpapier met den tekst

Als bewijs van waardeering van ons streven bieden De  
Directies der verschillende Amsterdamsche Tooneel-  
gezelschappen den lezers van het „DRAMATISCH  
JAARBOEK“ aan:  
**6 VRIJPLAATSEN f12.50**  
ter gezamenlijke waarde van  
Gij ontvangt dus RIJKE RIJKE MAAL den  
prijs van Uw boek terug.  
Verkrijgbaar bij de Administratie  
SINGEL 510, — AMSTERDAM.  
(Franco per post f 2.60)

**M. SCHAAP,**  
**STEENWEG 63, tegenover de Mariastraat,**  
**OUDEGRACHT Wz. 6, bij het Stadhuis,**  
**UTRECHT.**

Magazijn van Gouden, Zilveren, Diamantwerken,  
Horlogieën, Gemonteerd Kristal, etc.

Ruimste keuze tot de meest concurrerende prijzen.  
ATELIER VOOR REPARATIËN. (6293)  
**STOOMWASSCHERIJ OOSTERPARK,**  
1e Oosterparkstraat 128. — Amsterdam.  
Speciale Afdeling voor het Chemisch Wassen en Verven.  
Een zorgvuldige en hygiënische behandeling der Goederen. Geregeld  
afhalen en weder bezorging op tijd. Soorten, Manchietten, Overhemden, enz.  
evenals Tafelgoed als nieuw opgermaakt.  
Verhuur van Tafelgoed. Wassen en Opmaken van VITRAGES, GOR-  
DIJNEN, enz. (6628)

TELEFONNUMMER 1764.

### NEDERLANDSCH-AMERIKAANSCH HYPOTHEEK BANK.

Gevestigd te Uithuizen, Provincie Groningen.  
Geplaatst Kapitaal f 2.200.000.—  
Gestort Kapitaal f 1.195.750.—  
Reserves f 952.754.78  
Uitstaande Pandbrieven Ca. f 10.000.000.—  
De Bank geeft 4 1/2 pCt. Pandbrieven uit groot f 1000  
en f 500, met coupons per 1 Mei en 1 November  
tegen den koers van 101 pCt.,

ten Kantore der bank te Uithuizen en  
**VAN MESDAG & ZONEN's** Effectenkantoor te Groningen.  
**VAN HARPEN & RODENBERG** te Amsterdam  
**JAN KALFF & Co.** „ „  
**ARNOLD GILISSEN,** „ Rotterdam.  
**SCHEURLEER & ZONEN** „ den Haag.  
**A. BLOEMBERGEN & ZONEN's** Bank „ Leeuwarden  
ook door bemiddeling van H.H. Agenten en Effectenhan-  
delaren.

De Raad van Toezicht:  
**D. K. WELT,** Voorzitter.  
**D. R. DE MAREES VAN SWINDEREN,** secretaris.  
De Directie:  
**R. P. DOJES.**

### Verlaagde Prijs-Courant VAN N.J. TILKEMA, Leeuwarden Grossier in Sigaren.

### H.H. Handelaren en Hotelhouders.

Doe thans uw voordeel met onderstaande aanbieding, waarbij wij niet alleen  
de Sigaren 8 à 9 gulden per mille goedkoopere offereren; maar tevens aan de  
100 eerste bestellers geheel gratis cadeau geven een  
**prachtige droogtrommel,**  
die ingericht is om 2 mille Sigaren prachtig droog te houden en hierin dus hun  
geur en smaak behouden.  
Wij hebben in voorraad circa 100.000 Sigaren, in prijzen van f 23.—,  
f 21.— en f 19.— per duizend, die wij thans aanbieden uitsluitend à contant voor  
**12 gulden, 11 gulden en 10 gulden per duizend.**  
Ook zijn wij in staat U te leveren, teneinde elke concurrentie het hooft  
te kunnen bieden, een prachtige prima VORSTENLANDEN SIGAAR, van uit-  
stekende kwaliteit, die geregeld voor f 16.— per mille werd verkocht voor slechts  
**9 gulden per mille,**

terwijl de 100 eerste bestellers een  
**prachtige droogtrommel geheel gratis**  
er bij ontvangen ter waarde van f 7.—, zegge ZEVEN GULDEN.  
Monstersendingen worden alleen uitgevoerd na ontvangst van bedrag  
à f 2.50, waarvoor wij volledige Monster-Collectie zenden.

Conditien van verkoop:  
Bestellingen alleen per postwissel. — Wat niet volkomen naar genoegen  
is wordt geruild of teruggenomen. — Zending franco over een veer bij min-  
stens 1 Mille.  
Hast u en ge behoort bij de 100 gelukkigen die de sigaren bijna voor  
niets hebben.

Telegram-adres: Tilkema—Leeuwarden.

### Firma Houben Sohn Carl A.G. Aachen.

Gaskachels, — Gasinsteekehaarden,  
Gasbadkachels, — Spoelmachines  
voor vaatwerk vervaardigd door  
deze Fabriek voldoen „HET BESTE“  
Vraagt uw leverancier uitsluitend:  
**„merk Houben“,**  
alleen echt met firma-naam voorzien.

Vraagt overal **BEKA FLANNEEL.**  
Is beslist krimprij in iedere wasch. Voor gekrompen flanel  
wordt gratis nieuw geleverd.  
De eenige flanelfabrikant die dit kan garanderen is  
**VAN DEN BERGH-KRABBENDAM. — Tilburg.**

**JAARSMA'S**  
**Vulhaarden, Vulkachels**  
iersch en Amerik. systeem,  
Vullemers — Kachelplaten — Vuurschermen  
Warmwaterborden — Stoven — Kruiken.  
Gaspookjes f 1.25, om Vulkachels en Haarden aan te  
maken, zonder vuur, zonder stof, zonder uithalen.  
**L. P. ESSELINK — Drakenhuis Utrecht.**

### VRAAGT ONZE

ROODE PORTWIJN en VERMOUTH bij de Maat, f 1.— per Liter.  
f 0.50 p. halve Liter. ROODE WIJNEN, vanaf 60 cent p. flesch.  
Per Anker van 45 fl. prima, vanaf f 28.— per Anker.

**Rijnwijnen, Port- en Madeira-  
wijnen vanaf f 1.— per flesch.**

VRAAGT PRIJSCOURANT.  
**FINJÉ & Co.,** udegracht No. 5. UTRECHT,  
b.d. Stadhuisbrug. Tel.-Int. No. 359

### Stoomzuivelfabriek. — Melkinrichting.

**C. G. VAN DER LEE,**  
Amsterdamsche Straatweg 320. Telefoon no. 502. Utrecht.  
Prijnsnotering der Boter van af 5 tot 12 Nov.  
Versche Grasboter f 0.80 p. 1/2 K.G. Bel. Boter f 0.75 p. 1/2 K.G.  
Filialen: Van Dillenburgstraat 11. Valkstraat 2.



# Prof. Dr. JAEGER's NORMAAL ONDERGOED.



uit de eenig geconcessioneerde fabriek van W. BENDER & SÖHNE, Stuttgart is de meest geschikte Onderkleding voor NAJAAR en WINTER en door H.H. Dootoren als het beste voorbehoedmiddel tegen Rheumatiek en Verkoudheid aanbevolen.  
Het **ECORTE JAEGERGOED** is niet duurder en van veel beter kwaliteit, derhalve sterker, dan Binnen- en Buitenlandsche namaakzels. In verschillende dikten en maten voor Heeren, Dames en Kinderen verkrijgbaar bij:

## K. F. DEUSCHLE-BENGER,

Hoofddepôt van Dr. JAEGER's Orig. Normaal Wolartikelen, 166 KALVERSTRAAT. Telefoon no. 5829, Amsterdam  
Eenige Specialiteit in deze Artikelen in geheel Nederland.

### TORENUURWERKEN (Grootste Ned. Fabriek met Stoombedrijf.) KLOKKEN

Geñl. Prijscurant gratis. **B. EIJSBOUTS, Asten, N-Bt.** Prachtvol harmonisch. Lage prijzen.

### PAUL J. A. KLEENE, Amsterdam.

TELEFOON 4266

Uitsluitend gevestigd: NIEUWENDIJK 148 en UTRECHTSCHESTRAAT 28.

**VACANO** f40 PER DUIZEND.

Uitstekende nieuwe 4 cts. sigaar, kloek model, edel dekblad van eerste hoedanigheid, niet zwaar, aangenaam van geur en onoververtelbaar, evenals onze BOKSIGAREN à f 32,50 per duizend. (2298)

### Incasso-Bank

AMSTERDAM, ROTTERDAM  
ALMELO.

Volgestort kapitaal f 8.000.000.—  
Reserve f 1.122.500.—

#### Deposito-rente:

| Met 1 dag opzegging (*) | 3 pCt. | 's jaars |
|-------------------------|--------|----------|
| 10 dagen                | 3 1/4  |          |
| 1 maand                 | 3 1/2  |          |
| 3 maanden               | 3 3/4  |          |
| 6 maanden               | 3 3/4  |          |
| 12 maanden              | 4      |          |

(\*) Bedragen tot f 50.000 zonder opzegging. (5927)

Manufacturen-Magazijn

Firma **Wed. W. J. T. VAN ES**  
Elisabethstraat 2, Utrecht.

Mantelcostumes, (5279)

Costumerokken,

Blouses,

Kinderjurken,

worden op maat geleverd.

### BERT MULLER

AMSTERDAM.

Keizersgracht 54.

**- HOTELBENODIGDHEDEN -**

Porcelain met naam.

Glas en Tafelzilver.

Sint Servatius

Geneeskundig Gesticht

voor Mannelijke Krankzinnigen

en Zenuwlijders,

onder het Bestuur der Broeders van

Liefde te Venray.

Nieuwste en meest moderne inrichting

Diverse klassen.

Prospectus op aanvraag bij het

Bestuur. (1931)



Bijzonder geschikt voor miniatur-koperwerk.

Verrijgbaar in fleschen of blikken busen.

Verrijgbaar te Amsterdam bij:  
JANSEN & BON, Amstel: G. KAT  
& Co., Oude Brak; J. C. TEUNISSE,  
Geldersche Kade; OOSTERVELD &  
KRAMER, Kerkstraat 66; M. KOET-  
BER Dan.; M. EHRBECHER, Spui-  
straat 40-42. (2744)

VERSCHEEN:

Volksuitgave van

### Gemma Galgani

De Maagd van Lucca.

Uit het Italiaansch door

M. W. A. WUTENBURG, Professor.

193 bla. ds. Met vier platen f 0.60

In lijn en band f 0.90

franco per post 10 cts. hooger.

Alom te bekomen, alsmede bij den

Uitgever,

J. W. v. LEEUWEN,

(6590) Haageweerd 82, Leliden.

### ONTVANG- en BETAALKAS.

AMSTERDAM, DOELENSTRAAT 20-22.

Rentevergoeding voor gelden & Deposito:

|                                                                   |       |
|-------------------------------------------------------------------|-------|
| Met één dag opzegging (Bedragen tot f 20.000 terstond betaalbaar) | 3 1/2 |
| Met tien dagen opzegging                                          | 3 1/2 |
| Voor een jaar fix                                                 | 4     |

Voor andere termijnen op nader overeen te komen voorwaarden. Open en gesloten bewaargang volgens reglement.

#### Safe-Deposit-Inrichting.

Toketten van f 2.50 per maand (f 10 per jaar) en hooger te huur voor

bij de Directie bekende of geïntroduceerde personen. (1233)

Reglementen gratis ten kantore verkrijgbaar.

### STICHTSCHE HYPOTHEEKBANK

UTRECHT, Boothstraat 15, Tel. 1195.

De Bank geeft af 4 pCt. en 4 1/4 pCt. PANDBRIEVEN tegen BEURSNOTEERING

met een minimum van respectievelijk 99 1/2 pCt. en 100 1/4 pCt. in stukken van f 1000, f 500 en f 100 (COUPONS 1 Januari en 1 Juli). (1970)

De Directie: A. DIKS Ra., G. J. ELLERMAN.

### Noord-Nederlandsche Hypotheekbank

— TE GRONINGEN. —

Prijs van Uitgifte van 4 pCt. Pandbrieven thans 97 1/2 pCt. Aflosbaar à Pari bij halfjaarlijkse uitlooting. (6120)

### COMP. d'ASSURANCES GÉNÉRALES SUR LA VIE, DE PARIS.

Hoofdzetel te Parijs. Rue de Richelieu 87

Waarborgfonds . . . op 1 Januari 1910 ruim 890.000.000

Verzekerde Kapitalen . . . 938.000.000

Lijfrenten . . . 51.000.000

Directie voor België en Nederland: Rue de Loxum 20, te Brussel.

HOOFD-INSPECTIE VOOR NEDERLAND IN EIGEN GEBOUW: FREDERIKSPLEIN 55, TE AMSTERDAM.

### WED. P. VAN EIJK & ZONEN

Damrak 80 en Dam 15-17, AMSTERDAM

Bijkantoor: HILVERSUM, Langestraat 65.

Kopen en verkoopen EFFECTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden en Zilveren Munt en vreemde Banknoten. Sluiten Prolongatiën leeningen.

Nemen gelden à Deposito tot dagelijkse vast te stellen rente koers. Bagder tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

### GERMANIA.

Levensverz.-M. te Stettin. Maatsch. Kap. 5 1/2, Besittingen 200, Vorr. Kap. 455 Miljoen. Jaarlijkse winstuitkeeringen aan Ver-

zekerden 29 pCt. op Hypotheek 170 Miljoen gulden (10094)

Bureau: SARPHATISTRAAT 53, Amsterdam. Telefoonnummer 1454

### HENDRIX v. h. PITLO.

BAKKERSTRAAT — ARNHEM.

Lood- en Zinkwerker, Gas- en Waterleiding.

Magazijn Sanitaire Artikelen

Petroleum Badgeyser-Comforen. (634)

### Apotheek „DE LELIE”

Leliegracht 4. — AMSTERDAM. — Telefoon 4372.

BLAUWSCHE STAALPILLEN per 1000 . . . f 1.—

EIWITSTAAL . . . f 1.—

KRUIDENWIJN voor bloedaarmoede, per flesch . . . f 1.50

KOORTSPILLEN per 100 . . . f 0.50

MAAG- EN SLIMPILLEN per doosje . . . f 0.20

ASPIRINE TABLETTE BAUER voor hoofdpijn, per buisje . . . f 0.60

Verder: WINDKUSSENS, IJZAKKEN, ONDERSTEEKEN, KOORTS

THERMOMETERS enz. (6431)

Verzendend naar buiten 15 cts. verhooging.

### J. H. SCHOLTEN. - Amsterdam.

Teleph. 6578. Heiligenweg 39. — 1ste Const. Huygenstr. 65. Teleph. 6597

GROOTSTE SORTERING SIGAREN in alle prijzen, uitsluitend van de voor-

namste fabrieken uit ons land. (3686)

CORONA 3 ct. — EXPRESO 4 ct. — SABROSA 5 ct.

### De ruitijd

der hoender s wordt belangrijk verkort, wan-

neer zij 's morgens gevoederd worden met

J. F. RIEM-VIS' Kracht Ochtendvoeder.

25 K.G. 50 K.G. Franco naaste station van aankomst. Proef.

f 4.— f 7.25 zakjes van 5 K.G. f 1.— franco per post na ontvangst van het bedrag.

Voor jonge Hoenders een krachtvoeder bij uitsnemendheid.

Eierlegmeel een voeder speciaal voor vrij uit-

lopende hoenders, omdat deze meer

dierlijk voedsel vinden dan die, welke in een beperkte ruimte loopen.

Per 25 K.G. f 2.90; 50 K.G. f 5.50; 100 K.G. f 10.50, franco naaste

station van aankomst. Uitgebreide Prijscurant gratis.

J. F. RIEM-VIS, Nieuwe Molstr. 12, Den Haag.

Telefoon-Intercommunaal 864.

(8557)

Alleen in Winkels

met dit uithangbord

zijn de

**SINGER**

Naaimachines

verkrijgbaar.



Onze Machines behoeven

geene aanprijzing.

Wij verzoeken slechts

er op te letten, dat ze

aan het juiste adres

gekocht worden.

### SINGER-MAATSCHAPPIJ

Amsterdam, KALVERSTRAAT 60-62.

### A. M. CORNELISSEN. - ARNHEM.

### Verlichting,

### Watervoorzieningen,

### Sanitaire-Installatiën.

Vraagt prijsopgave.

### MARTIN & Co, AMSTERDAM, Achter Oosteinde

### VLOER- en WANDTEGELS



### RIJKSTE KEUZE

### HORLOGES

Merk ANTOINE FRERES

bij

H. MARTENS, Rokin 18,

— AMSTERDAM. —

Specialiteit Dames Anker Remont.

### August Baijer,

UTRECHT.

HOOFDKANTOOR:

Oudegracht W.Z. (Viebrug) 110.

Scheikundig onderzocht

### Zuivere Cognac.

Bijzonder fijn van smaak

en rijk aan bouquet,

onder controle van het Labo-

ratorium van Dr. F. G. E. VAN

EMDEN en J. G. LEUSDEN

alhier. (5486)

|              | p. flesch | p. liter |
|--------------|-----------|----------|
| Cognac       | 1.—       | 1.20     |
| Cognac fine  | 1.20      | 1.40     |
| Cognac Vieux | 1.40      | 1.60     |

Op gewone fleschen, litera-

fleschen en bemande kruiken.

Verrijgbaar in mijn alom

bekende acht winkels hier

ter stede.

Toezending door geheel

Nederland.

Iedere bestelling van min-

stens 10 gid. wordt franco

gezonden.

Bij afname van een Fustje

kan de toezending deaver-

langd rechtstreeks uit Cognac

geschieden.

### Schoonheid

kan men zeer bevorderen door een regelmatig gebruik

van onze nieuwe:

### Schoonheid-Zeep,

welke niet alleen de fraaie tint van het gezicht

bevordert, doch ook de zachtheid der huid.

Ze is verkrijgbaar bij alle soliede verkoopers in

alle plaatsen van ons land en wordt uitsluitend ge-

fabriceerd door de Firma: (6612)

Gebr's. DOBBELMANN, Zeepfabrikanten, Nijmegen

### EUGENE DE FERMELMONT,

Achter van Beeldhouw- en Schilderwerken 's-Bosch

Specialiteit in Kruiswogen. (7102)

HENRI VAN BAAREN, JANSBRUG 49, UTRECHT, TEL. NIEER 323

VOORWERK ILLUMINATIE, FEESTARTIKELLEN, VERSIERINGEN

COSTUMES, BAL-COTILLON EN BRUILOFTSARTIKELLEN